

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Katedra obchodu

Studijní program: B6208 *Ekonomika a management*

Studijní obor: *Obchodní podnikání*

Analýza výrobní a odbytové kapacity
bioproduktů ve vybraných mikroregionech

Vedoucí bakalářské práce:
Ing. Hana Doležalová, Ph.D.

Autor:
Miroslava Radostová

2006

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Analýza výrobní a odbytové kapacity bioproduktů ve vybraných mikroregionech“ vypracovala samostatně na základě svých a poskytnutých výsledků a použila jen materiály, které uvádím v seznamu literatury.

Práce byla zpracována v rámci výzkumného záměru Jihočeské univerzity – Zemědělské fakulty, MSM 6007665806.

V Českých Budějovicích, srpen 2006

Podpis bakaláře:

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucí bakalářské práce Ing. Haně Doležalové, Ph.D. za odborné vedení, všestrannou pomoc a cenné rady při vypracování tohoto tématu.

OBSAH

1. ÚVOD	1
2. LITERÁRNÍ REŠERŠE.....	3
2.1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	3
2.2 EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ – OBECNÁ CHARAKTERISTIKA ..	4
2.2.1 Zásady	4
2.2.2 Legislativa.....	4
2.2.3 IFOAM.....	5
2.2.4 Zásady rostlinné výroby	5
2.2.5 Zásady živočišné výroby.....	6
2.3 VÝROBA BIOPRODUKTŮ A BIOPOTRAVIN.....	7
2.3.1 Zahájení ekologické produkce	7
2.3.2 Přechodné období.....	9
2.3.3 Zpracování a skladování bioproduktů.....	9
2.3.4 Kontrola a certifikace produkce.....	12
2.3.5 Označování.....	20
2.4 FINANČNÍ PODPORA	23
2.5 ODBYT BIOPRODUKCE	29
2.5.1 Nabídka a poptávka po bioprodukci a biopotravinách.....	29
2.5.2 Podpora prodeje	30
2.5.3 Formy prodeje	31
2.6 KVALITA BIOPRODUKCE.....	36
3. CÍL A METODIKA PRÁCE	41
3.1 HLAVNÍ CÍL PRÁCE.....	41

3.2 DÍLČÍ CÍLE v rámci regionálního primárního výzkumu	41
3.3 POUŽITÉ METODY	41
3.4 POSTUP ŘEŠENÍ	41
3.5 HYPOTÉZY	42
3.6 ZDROJE INFORMACÍ	42
4. ANALÝZA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A VÝROBY BIOPOTRAVIN V JIHOČESKÉM KRAJI A VYBRANÝCH MIKROREGIONECH (DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ).....	43
4.1 ANALÝZA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A VÝROBY BIOPOTRAVIN – JIHOČESKÝ KRAJ	43
4.1.1 Obecná charakteristika Jihočeského kraje	43
4.1.2 Analýza ekologického zemědělství – Jihočeský kraj.....	45
4.1.3 Analýza výroby biopotravin – Jihočeský kraj.....	56
4.1.4 Analýza ekologického zemědělství – horské a podhorské oblasti	59
4.2 ANALÝZA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A VÝROBY BIOPOTRAVIN – MIKROREGION	63
4.2.1 Obecná charakteristika mikroregionu	63
4.2.2 Analýza ekologického zemědělství - mikroregion.....	66
4.2.3 Analýza výroby biopotravin – mikroregion.....	75
4.2.4 Analýza ekologického zemědělství – horské a podhorské oblasti	76
5. ZÁVĚR.....	81
6. ABSTRAKT	84
7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	85
8. PŘÍLOHY	86

1. ÚVOD

Současné konvenční zemědělství se v rozvinutých zemích potýká s důsledky nadprodukce, s existenčními problémy rolníků a se škodami na životním prostředí. Využívají se stále nákladnější technologie a množství agrochemikálií.

Vhodnou alternativou k výše uvedenému je ekologické zemědělství. Představuje systém hospodaření, který používá pro životní prostředí šetrné způsoby k potlačování plevelů, škůdců a chorob, minimalizuje použití syntetických pesticidů a hnojiv, v chovu hospodářských zvířat klade důraz na pohodu zvířat, dbá na celkovou harmonii agroekosystému a jeho biologickou rozmanitost a upřednostňuje obnovitelné zdroje energie a recyklaci surovin.

Jde o perspektivní způsob hospodaření, který vytváří nový trh s produkty ekologického zemědělství včetně nových pracovních příležitostí, přispívá k rozvoji a údržbě venkovské krajiny a k ochraně všech složek životního prostředí a nejvíce se tak přibližuje pojetí trvale udržitelnému způsobu hospodaření. Rozvoj ekologického zemědělství je také velkou šancí pro uplatnění českých biopotravin na trzích zemí Evropské unie, kde je po biopotravinách ze strany spotřebitelů stále větší poptávka.

Ekologické zemědělství je v současnosti stabilizovaný zemědělský systém, který je na úrovni produkce podporován a je jednou z možností vývoje zemědělství v ČR do budoucna. Celková plocha zemědělské půdy v ekologickém systému byla na konci roku 2004 263 299 ha (6,16 % z celkové plochy zemědělské půdy v ČR). Ekologické orné půdy je 7,50 % sadů a vinic 0,40 %, zatímco ploch s trvalým travním porostem je 89,40 %. Ve srovnání s průměrem EU je procento ploch v ekologickém zemědělství v ČR poměrně vysoké, produkčních ploch je ale minimum.

Mezi hlavní produkční komodity patří obilí, zejména špalda a pohanka, byliny a koření, dobytek, mléko s velkým podílem koziho mléka.

Zpracovatelské obory se zaměřují na zpracování obilí, bylin, kravského i koziho mléka a hovězího masa. Zpracování bioproduktů a výroba biopotravin skýtá do budoucna velmi dobrou investiční příležitost vzhledem k dynamickému růstu jak domácí tak zahraniční poptávky po biosurovinách a biopotravinách. Přesto, že české ekofarmy produkují poměrně hodně masa a mléka, nedostatečná zpracovatelská

kapacita, nedostatek certifikovaných bio jatek a chybějící logistická kapacita způsobuje, že značná část produkce se prodá jako konvenční.

Proč jsou pro nás ekologicky vyrobené potraviny důležité ?

Do biopotravin se nepřidávají umělé přídatné látky a ztužené tuky, které jsou spojované se vznikem různých onemocnění, biopotraviny neobsahují zbytky pesticidů a při jejich výrobě se nesmějí používat geneticky manipulované organismy.

Nákupem biopotravin podporujeme konkrétní české ekologické farmáře a produkci zdravých potravin nezatěžujících životní prostředí, pomáháme chránit životní prostředí, zvyšovat biologickou rozmanitost, zamezit znečištění zdrojů vody a aktivně snižovat nezaměstnanost na venkově.

2. LITERÁRNÍ REŠERŠE

2.1 Vymezení základních pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí:

- a) **ekologickým zemědělstvím** (EZ) zvláštní druh zemědělského hospodaření, který dbá na životní prostředí a jeho jednotlivé složky stanovením omezení či zákazů používání látek a postupů, které zatěžují, znečišťují nebo zamořují životní prostředí nebo zvyšují rizika kontaminace potravního řetězce a který zvýšeně dbá na vnější životní projevy a chování a na pohodu chovaných hospodářských zvířat v souladu a s požadavky zvláštního právního předpisu
- a) **ekofarmou** uzavřená hospodářská jednotka zahrnující pozemky, hospodářské budovy, provozní zařízení a popřípadě i hospodářská zvířata sloužící ekologickému zemědělství
- b) **bioproduktem** surovina rostlinného nebo živočišného původu nebo hospodářské zvíře získané v ekologickém zemědělství podle předpisů Evropských společenství
- c) **biopotravinou** potravina vyrobená za podmínek uvedených v zákoně o ekologickém zemědělství a předpisech Evropských společenství splňující požadavky na jakost a zdravotní nezávadnost stanovené zvláštními předpisy
- d) **ekologickým podnikatelem** osoba, která je evidována podle zvláštního právního předpisu a registrována podle tohoto zákona, a hospodaří na ekofarmě
- e) **výrobcem biopotravín** osoba, která vyrábí biopotraviny za účelem jejich uvádění do oběhu
- f) **přechodným obdobím** období, ve kterém dochází k přeměně zemědělské výroby na ekologické zemědělství a k odstranění vlivu negativních dopadů předchozí zemědělské činnosti na zemědělskou půdu, krajinu a životní prostředí

(Literatura 7)

2.2 Ekologické zemědělství – obecná charakteristika

Ekologické zemědělství je hospodaření s kladným vztahem ke zvířatům, půdě, rostlinám a přírodě bez používání umělých hnojiv, chemických přípravků, postřiků, hormonů a umělých látek. Jedná se o velmi pokrokový způsob hospodaření, které staví na tisíciletých zkušenostech našich předků a bere ohled na přirozené koloběhy a závislosti. Tak umožňuje produkovat vysoce hodnotné a kvalitní potraviny. Rozvíjí se již několik desetiletí a od r. 1994 je součástí zemědělské politiky EU.

(Literatura 13)

2.2.1 Zásady

1. šetrné využívání krajiny, péče o krajinu
2. snaha o vyvážené hospodaření trvalého charakteru
3. maximální využívání místních a obnovitelných zdrojů surovin a energie
4. využívání přírodních zákonitostí při produkci
5. mnohostranná produkce, pestrá podniková struktura
6. co nejmenší spotřeba energie, zvláště zvenčí
7. vytvoření co nejvíce uzavřeného koloběhu živin a energie
8. vyloučení chemicko-syntetických hnojiv, pesticidů, regulátorů, chemoterapeutik, apod.
9. trvalá péče o udržení a zlepšení přirozené půdní úrodnosti
10. vytvoření podmínek pro uspokojení vrozených instinktů a potřeb hospodářských zvířat, (pastva, hierarchie ve stádě, skupině, rytí, hrabání)
11. vyvážené spojení rostlinné a živočišné produkce
12. přirozený způsob chovu hospodářských zvířat
13. produkce biologicky vysoce hodnotných potravin za přiměřenou cenu

(Literatura 5)

2.2.2 Legislativa

V Evropské Unii je ekologické zemědělství upraveno Nařízením Rady č. 2092/91 a č. 1804/99. Česká republika vstoupila 1. 5. 2004 do Evropské Unie, a proto je

povinna veškeré principy bez výjimky dodržovat. Národní legislativa a Zákon č. 242/2000 Sb. ve znění pozdějších novelizací Zákona č. 320/2002 Sb. a Zákona č. 30/2006 Sb. se po našem vstupu do EU chápe jako prováděcí předpis, který upravuje veškeré podrobnosti. Vláda také bude tento zákon novelizovat, aby plně odpovídal své nové pozici v legislativně právním systému členského státu EU.

2.2.3 IFOAM

Na celosvětové úrovni jsou pravidla ekologického zemědělství shrnuta do „Základních standardů pro ekologické zemědělství Mezinárodní federace hnutí ekologického zemědělství – IFOAM“.

IFOAM (mezinárodní organizace) vznikla v roce 1973 sloučením šesti alternativních směrů zemědělství v současnosti sdružuje přes 700 organizací z více než 100 zemí světa.

Sjednocujícím prvkem všech zúčastněných subjektů je harmonizace produkční funkce zemědělství s péčí o krajinu, přírodní zdroje a podpora trvale udržitelné společnosti. IFOAM hraje velmi důležitou roli ve spolupráci a výměně informací. Sjednocuje někdy značně odlišné standardy v ekologickém zemědělství.

Vzhledem k tomu, že IFOAM je nevládní organizací, jsou tyto standardy používány v zemích EU jako dobrovolný systém, který je přísnější, než Nařízení Rady 20992/91. V ČR jsou Standardy IFOAM převzaty jako základ systému STANDARDY KEZ.

2.2.4 Zásady rostlinné výroby

1. základem je pestrý osevní postup, v němž musí být zastoupeny jeteloviny nebo luskoviny
2. osevní postup a pěstitelské technologie musí bránit erozi půdy
3. struktura plodin musí umožnit střídání plodin s malou konkurenční schopností vůči plevelům s plodinami s větší schopností konkurence
4. druhová pestrost pěstovaných plodin musí skýtat dostatečné možnosti pro přežívání prospěšných organismů (predátoři škůdců apod.), monokultury jsou zakázány
5. vegetační kryt má být dlouhodobý, pokud možno i přes zimu

6. plevele se regulují agrotechnickými metodami (cílem je potlačení plevelů pod hladinu ekonomické škodlivosti, nikoliv jejich vyhubení), používání herbicidů je zakázáno
7. ochrana rostlin proti chorobám je založena na podpoře samoregulační funkce agroekosystému, biologických a biotechnických metodách, používání syntetických přípravků na ochranu rostlin je zakázáno
8. hnojení a výživa rostlin je založena na vyváženém osevním postupu a využívání statkových hnojiv, používání syntetických minerálních hnojiv je zakázáno
9. pěstování odrůd plodin vyšlechtěných pomocí genových manipulací je zakázáno
10. ekologicky stabilizující prvky v krajině (meze, remízky, břehové porosty apod.) musí být zachovány a musí být o ně řádně pečováno

2.2.5 Zásady živočišné výroby

- a) základním požadavkem je vytvořit zvířatům co nejpřirozenější životní podmínky
- b) ustájení musí odpovídat fyziologickým a etologickým potřebám zvířat, jsou zakázány klecové chovy, ustájení na roštích a trvalé vazné ustájení bez přístupu do výběhu nebo na pastvu
- c) zvířata musí mít dostatek prostoru pro ležení a odpočinek, lože musí být stlané přírodními materiály
- d) zvířata musí mít dostatek volného pohybu včetně pastvy a musí být přiměřeně chráněna proti extrémům počasí
- e) krmivo musí odpovídat fyziologickým požadavkům jednotlivých druhů a kategorií zvířat a jejich užitkovosti
- f) stimulatory růstu, syntetické zchutňovače krmiv, konzervační látky a močovina jsou zakázány
- g) principem péče o zdraví zvířat je prevence (zdraví zvířat neznamená jen prostou absenci nemocí, ale také schopnost odolávat infekci, parazitům, metabolickým potížím a schopnost rychlého zahojení poranění

- h) v případě onemocnění musí být cílem léčby vyhledávání a odstranění příčin, které způsobily snížení přirozené imunity organismu, homeopatické a naturopatické způsoby léčby mají přednost před konvenčním léčením, osvědčila-li se jejich účinnost
  - i) při konvenční (alopatické) léčbě se prodlužuje ochranná lhůta udávaná výrobcem léčiva na dvojnásobek, není-li stanovena, trvá 48 hodin,
  - j) rutinní aplikace léčiv, stimulatorů, retardantů, hormonů (včetně hormonální synchronizace říje) a přenos embryí jsou zakázány
  - k) je zakázáno chovat organismy vzniklé na základě genových manipulací nebo používat produkty z nich odvozené a zkrmovat produkty z nich pocházející
- (Literatura 1)

2.3 Výroba bioproduktů a biopotravin

2.3.1 Zahájení ekologické produkce

Registrace pro podnikání

Každý nový zájemce, který hodlá podnikat v ekologickém zemědělství, musí podat žádost o registraci na Ministerstvo zemědělství. Přílohou žádosti o registraci musí být vyjádření kontrolní organizace, že žadatel prošel vstupní kontrolou a plní podmínky zákona i nařízení. V praxi je proto nezbytné postupovat tak, že žadatel nejdříve zkontaktuje příslušnou kontrolní organizaci, přihlásí se u ní ke kontrole a certifikaci, uzavře s ní smlouvu o kontrole, kontrolní organizace provede vstupní kontrolu a poté vystaví příslušné potvrzení, které tvoří přílohu k žádosti o registraci.

Na žádost o registraci pro ekologické zemědělství se vylepuje kolek 1000 Kč. V případě zvýšení nebo snížení výměry pozemků na ekofarmě nebo v případě zařazení nového druhu zvířat do ekologického zemědělství nebo vyřazení stávajícího druhu je ekologický zemědělec povinen tuto skutečnost písemně oznámit. Vzhledem k tomu, že prováděcí vyhláškou není stanoven konkrétní formulář pro hlášení změn, hlásí se změny písemným oznámením. Z oznámení týkající se změny výměry pozemků musí být zřejmé, které půdní bloky nebo díly půdního bloku se nově přihlašují do přechodného období nebo ekologického zemědělství, případně které půdní bloky nebo díly půdního bloku se z přechodného období nebo ekologického

zemědělství vyřazují. Obecně lze říct, že evidence zemědělské půdy v ekologickém zemědělství a přechodném období probíhá v rámci systému LPIS. Oznámení týkající se zařazení nového druhu zvířat do ekologického zemědělství musí obsahovat číslo hospodářství, plemeno (případně užitkové zaměření), počet zvířat zařazovaných na ekofarmu a především datum zařazení zvířat na ekofarmu. Z oznámení týkajícího se vyřazení stávajícího druhu zvířat z ekologického zemědělství musí být zřejmé, který druh se vyřazuje.

Druhy chovaných zvířat

V ekologickém zemědělství je možné chovat pouze následující druhy hospodářských zvířat: skot, koně, prasata, ovce, kozy, králíky, drůbež, ryby a včely. Huculské koně, koně pony nebo křížence koní je možné na ekofarmě chovat.

Zvířata zde neuvedená mohou být na ekofarmě chována pouze jako zájmový chov, který není předmětem podnikání (např. chov holubů). Pokud je chov předmětem podnikání, nesmí být součástí ekofarmy (např. faremní chov jelenovitých, nutrií atd.).

(Literatura 5)

Každý, kdo hodlá zahájit výrobu biopotravin, musí podle zákona o ekologickém zemědělství tuto skutečnost oznámit Ministerstvu zemědělství.

Rovněž ekologičtí podnikatelé (ekologičtí zemědělci), kteří se současně s ekologickým zemědělstvím zabývají také výrobou biopotravin, podávají jak žádost o registraci jako ekofarma tak i ohlášení jako výrobce biopotravin.

Součástí žádosti jsou:

- a) Popis provozní jednotky – budovy, sklady, technologické zařízení, dopravní a manipulační prostředky, způsob oddělení výroby biopotravin od výroby konvenčních potravin, používané technologické postupy.
- b) Plán provozních budov s vyznačením umístění technologických zařízení a toku surovin a výrobků při výrobě a oddělením výroby biopotravin od výroby konvenčních potravin.
- c) Plán skladů s vyznačením oddělení skladování bioproduktů (surovin) a biopotravin od konvenčních surovin a potravin.

- d) Seznam vyráběných konvenčních potravin.
- e) Obaly pro jednotlivé biopotraviny a balení (materiály používané na obaly)
- f) Vzorčky etiket (čelních, zadních, případně příbalových letáků apod.) pro jednotlivé biopotraviny (případně balení, pokud se etikety pro jednotlivá balení vzájemně liší).
- g) Podnik, který bude vyrábět nebo uvádět do oběhu vedle bioproduktů a biopotravin i konvenční produkty a potraviny, zpracuje pro potřeby kontroly vnitřní předpis.

(Literatura 1)

2.3.2 Přejídné období

- a) Přejídné období je období, ve kterém dochází k přeměně zemědělské výroby na ekologické zemědělství a k odstranění vlivu negativních dopadů předchozí zemědělské činnosti na zemědělskou půdu, krajinu a životní prostředí.
- b) V přejídném období má osoba zařazená do přejídného období stejné povinnosti jako ekologický podnikatel, nestanoví-li zákon jinak.
- c) Ministerstvo vede seznam osob zařazených do přejídného období, obsahující údaj o výměře obhospodařovaných pozemků.

Přejídné období je období, kdy se uskutečňuje přechod konvenční farmy na ekofarmu. Začíná dnem, kdy konvenční zemědělec doručí žádost o registraci na Mze, trvá 2 roky na orné půdě, travních porostech a u chovu ryb a 3 roky u sadů, vinic a chmelnic. Doba přejídného období musí být dodržena u orné půdy před vysetím plodiny, u travních porostů před využitím produkce z tohoto porostu jako krmiva (pastvou nebo sklizní) a u sadů před první sklizní.

(Literatura 7)

2.3.3 Zpracování a skladování bioproduktů

Zpracování bioproduktů

Většina bioproduktů není vhodná k přímé konzumaci, a proto musí být zpracována, zušlechtěna a přeměněna na biopotraviny.

Pokyny pro výrobu a zpracování určují všeobecné principy výroby biopotravin a nakládání s nimi.

Veškeré manipulace a zpracování bioproduktů mají být co nejšetrnější s cílem zachovat kvalitu a neporušenost produktu a usilovat o minimální výskyt škůdců a chorob. Přednostně mají být využívány mechanické, fyzikální a biologické procesy zpracování. Užití přídatných a pomocných látek má být co nejvíce omezeno. Nemělo by smysl bioprodukty zpracovat nevhodnými konvenčními metodami a „vylepšit“ je různými umělými barvivy, ochucovadly, emulgátory, konzervačními a dalšími chemickými látkami, tak jak se v konvenčním zpracovatelském průmyslu děje. Při konvenčním zpracování jsou mnohdy produkty na druhé straně o řadu látek (vitamíny, enzymy) ochuzeny jejich odstraněním nebo denaturací.

Škodliví činitelé mají být regulováni prevencí (hygiena, čistota) a šetrnými fyzikálními postupy. Procesy mají být časově a prostorově oddělené od konvenčních a důsledně identifikované.

Regionální či národní certifikační programy musí vyhlásit pokyny pro prevenci a kontrolu kontaminujících látek a povolené postupy a prostředky pro zpracování, čištění, desinfekci a dekontaminaci a zpracovat seznamy povolených pomocných a přídatných látek a seznamy omezení, které budou brát ohled na zachování nutriční hodnoty.

(Literatura 1)

Ekologické zpracování bioproduktů musí proto šetrně navazovat na šetrnou zemědělskou produkci.

Hlavní zásady ekologické úpravy produkce jsou:

- a) energetická úspornost
- b) šetrné zacházení se zdroji (surovinou, vodou, vzduchem)
- c) omezování odpadů (recyklace)
- d) co nejmenší znečištění životního prostředí
- e) vyloučení syntetických přídatných a pomocných látek
- f) využívání šetrných postupů, které neničí přírodní charakter suroviny

Při ekologickém zpracování produktů je například zakázáno:

- a) ozařování a mikrovlnný ohřev
- b) chemické zjemňování
- c) uzení a nakládání za použití chemikálií
- d) působení hormonů a přídavných enzymů
- e) bělení
- f) přidávání syntetických sladidel a aditiv aj.

Požadavky na výrobu, ošetření, skladování a dopravu musí samozřejmě splňovat základní hygienické a další obecně platné předpisy.

Pro zpracování bioproduktů jsou doporučeny některé postupy a dodržování určitých zásad zpracování. Přesně je vymezují směrnice pro ekologické zemědělství. Vždy se dává přednost těm postupům a technologiím, které jsou šetrné k produktu.

Při opracování surovin je to např. sušení, fermentace, chlazení a mrazení, uzení (bez chemikálií), provzdušňování, emulgace (bez použití chemikálií). Pro skladování se doporučuje chlazení vodou, zmrazování, zalednění čistým ledem, skladování pod inertními plyny. Zpracování se má dít v zařízeních z nerezavějící oceli, dřeva, keramiky, skla apod. Povolenými aditivy jsou obecně pitná voda a sůl.

Pro zpracování jednotlivých skupin zemědělských surovin jsou povoleny např. při zpracování ovoce a zeleniny pasterizace, přírodní barviva (benzinky), přírodní kvasný lihový ocet, kyselina askorbová, bentonit na čiření. Pro výrobu hroznů na víno stabilizace pomocí fyzikálních metod, filtrace s použitím křemeliny, používání čisté kultury vinných kvasinek, pro síření vína je pak přesně stanoveno množství volného oxidu siřičitého, u chleba a pekařských výrobků droždí a přírodní kvásek, aditiva a koření z bylin, olej a tuk, ekologicky vypěstované ovoce a zelenina. U sýrů živočišná a rostlinná syřidla, formování sýrů pomocí tkaniny z přírodních vláken, opařování sýrů přirozenou ochrannou vrstvou pomocí namáčení v příslušném láku, přídavek plísňových kultur.

(Literatura 3)

Skladování bioprodukce

Skladování bioproduktů a biopotravin musí být odděleno od konvenčních potravin, musí být skladovány v prostorách a za podmínek, které umožňují jejich jednoznačnou identifikaci. Skladovací prostory musí být pravidelně čištěny a udržovány v čistotě, nikde nesmí být viditelné zbytky materiálů, které by mohly kontaminovat nebo narušit obsah skladovaných materiálů. Čistota prostorů musí být pravidelně kontrolována. Části používaného zařízení, které přicházejí do styku s biopotravinou, musí být konstruovány z takového materiálu a takovým způsobem, aby bylo umožněno důkladné čištění, je nutné zabránit absorpci zpracované hmoty v zařízení a tím i kontaminaci potravin. Suché metody čištění mohou být použity v případech, kde je to praktické a nedojde k ohrožení nezávadnosti výrobku. Pro veškeré mokré čisticí postupy u zařízení přicházejícího do styku s bioprodukty musí být použita pitná voda.

Povolené materiály pro obaly jsou: nerezavějící ocel, porcelán, sklo, keramika, dřevo (vyjma pro živočišné produkty v přímém kontaktu s ním), papír nepropustný pro tuky (pergamen), polyetylenové a polypropylenové fólie, papír karton, celofán. Povoleno prostředky k asanaci a čištění výrobních zařízení a skladů: pára, oxid uhličitý, dusík, chloran, hydroxid sodný, kyselina dusičná, uhličitan sodný, pasty, feromony a optické lapače chlazení, germicidní lampy.

O dezinfikaci, dezinfekci, o fumigačních zásazích a o čištění při změně charakteru (např. přechod z konvenční produkce na ekologickou) musí být vedeny přesné záznamy.

Všechny bioprodukty musí být přepravovány do jiných organizací včetně velkoobchodů a maloobchodů pouze v uzavřených obalech či kontejnerech, vyjma ovoce a zeleniny.

Obaly musí být opatřeny štítkem se jménem a bydlištěm, jde-li o fyzickou osobu, obchodním jménem a sídlem podnikání, jde-li o právnickou osobu a označením bioprodukt. Uzavření obalu nebo kontejneru se nepožaduje, jestliže se přeprava uskutečňuje mezi ekologickým podnikatelem a jiným ekologickým podnikatelem, výrobcem biopotravin a distributorem a bioprodukt je provázen kopií osvědčení o původu bioproduktu. (Literatura 2)

2.3.4 Kontrola a certifikace produkce

Systém inspekce EU

Nařízení rady č. 2092/91 EHS ukládá členským státům povinnost zavést systém inspekce provozovaný jedním nebo několika inspekčními orgány či schválenými soukromými institucemi. Současně určí orgán odpovědný za schvalování těchto institucí a dozor nad nimi. Inspekční instituce jsou povinny zpracovat podrobný popis inspekčních a preventivních opatření, která budou při kontrole provozovatelů aplikovat, a systém sankcí, které budou uplatňovat při zjištění nesrovnalostí. Na základě provedených inspekcí zpracují (každoročně do 31. 1.) seznam provozovatelů, kteří podléhali jejich kontrole, a zprávu o inspekci předloží odpovědnému orgánu těchto zemí, který zaručuje ekvivalentnost produkčních a inspekčních postupů. Může být vyžádána vlastní inspekce, která ekvivalentnost uvedených postupů prověřuje. Inspekční instituce také zajišťuje, aby v případě nesrovnalostí bylo z celé nevyhovující partie odstraněno značení, které poukazuje na ekologickou produkční metodu, a v případě odhalení zjevného přestupku nebo přestupku s dlouhodobým dopadem byl dotčenému provozovateli zakázán odbyt výrobků s takovým značením. Inspekční instituce odpovídá za odbornou úroveň, objektivnost, účinnost a důvěryhodnost kontroly.

Kontrolní systém v ČR

Ministerstvo zemědělství vykonává dozor nad dodržováním Zákona o ekologickém zemědělství u subjektů u něho přihlášených nebo registrovaných jako ekologičtí podnikatelé či výrobci biopotravin. K tomuto účelu uzavírá na základě výběrového řízení smlouvu s právnickou osobou, kterou pověřuje prováděním kontroly a dalších odborných úkonů. Současně ji opravňuje k vydávání osvědčení o původu bioproduktů nebo osvědčení o biopotravině.

V současné době jsou v České republice takovými oprávněnými právnickými osobami KEZ, o. p. s. (Kontrola ekologického zemědělství), nevládní nezisková organizace založená v roce 1999 a od 1. 1. 2006 také firma ABCERT, GmbH. O akreditaci usiluje také Biokont CZ, s. r. o.

(Literatura 2)

Kontrolní orgány

KEZ, o. p. s. je obecně prospěšná společnost podle zákona č.248/1995 Sb., která byla založena v roce 1999 Svazem producentů a zpracovatelů biopotravin PRO-BIO, Nadačním fondem pro ekologické zemědělství FOA a Spolkem poradců a inspektorů ekologického zemědělství EPOS.

Kontrola a certifikace podnikatelů, jejich produktů a výrobků (osvědčování) je prováděna na základě pověření MZe podle § 29 zákona č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství v rozsahu tohoto zákona a Nařízení Rady (EHS) č. 2092/91 o ekologickém zemědělství a k němu se vztahujícím označování zemědělských produktů a potravin.

Sídlo společnosti KEZ o. p. s.: KEZ o. p. s., Poděbradova 909, 537 01 Chrudim

KEZ vykonává následující činnosti:

- a) nezávislou kontrolu a certifikaci producentů, zpracovatelů a obchodníků zařazených v systému ekologického zemědělství a jejich produktů
- b) zajišťování vzdělávání nezávislých inspektorů
- c) zajišťování propagace a osvěty ekologického zemědělství
- d) spravování a ochranu grafického znaku „BIO - Produkt ekologického zemědělství“ a jeho modifikace a udělování práva na jejich užívání
- e) pořádání obecně propagačních akcí s tematikou ekologizace zemědělství a ochrany životního prostředí
- f) ediční činnost
- g) školení a semináře v oblasti ekologického zemědělství a ochrany životního prostředí
- h) zastupování zájmu českého ekologického zemědělství

Mezi doplňkové činnosti patří poradenská a konzultační činnost a výzkum v oblasti ekologizace zemědělství.

Podnikatelé, kteří projeví zájem o zařazení do systému kontroly a certifikace, podávají žádost o registraci pro ekologické zemědělství na ekofarmě nebo podávají ohlášení o zahájení výroby biopotravin na Ministerstvu zemědělství v průběhu celého roku. Do systému kontroly a certifikace je podnik zařazen teprve po podání

bezvadné žádosti či kompletního ohlášení o zahájení výroby. Oddělení kontroly KEZ provádí pomocí externích inspektorů kontrolní návštěvy zemědělských podniků. Kontrola se provádí i u výrobců biopotravin a osob, které uvádějí bioprodukty či biopotraviny do oběhu.

(Literatura 10)

ABCERT

Firma ABCERT, GmbH vznikla v roce 2002 v Německu splynutím kontrolních organizací Alicon a BioZert. Obě tyto společnosti od roku 1992 vyvíjely aktivní a úspěšnou činnost v oblasti bio-kontroly.

V říjnu 2005 byla založena pobočka firmy ABCERT pro Českou republiku se sídlem v Brně, která od 1. 1. 2006 vykonává kontrolní činnost s pověřením MZe ČR. Díky zázemí poboček provozovaných na území SRN a jedné v Jižním Tyrolsku v Itálii, s nasazením více než 100 kompetentních a zkušených spolupracovníků, je schopna efektivně a flexibilně uspokojovat požadavky a přání zájemců o certifikaci.

Společnost ABCERT je s celkovým počtem 6 000 kontrolovaných zemědělských podniků a 1 000 zpracovatelů biopotravin největší certifikační organizací v SRN. Vzhledem k různorodosti kontrolovaných podniků nabízí širokou škálu zkušeností při řešení zcela specifických otázek.

Akreditace podle norem EN 45011 (požadavky na certifikační orgány) a podle EN ISO/IEC 17020 (požadavky na inspekční orgány) je pro firmu ABCERT samozřejmostí. Tak se může ABCERT prokázat neutrálním a objektivním postupem při provádění kontrol, ukládání sankcí a řešení stížností.

Sídlo společnosti ABCERT GmbH:

ABCERT GmbH, Zemědělská 5, 613 00 Brno

(Literatura 11)

Biokont CZ

Třetí kontrolní organizací by se mohl stát Biokont CZ, s. r. o., který byl založen 7. 2. 2006. Dosud ještě není ukončena akreditace. Filozofie této společnosti je postavena na čtyřech jednoduchých a jasných principech vycházejících z rovnoprávného vztahu mezi kontrolní organizací a ekologickým podnikatelem:

1. kontrola je službou

prvořadým cílem a smyslem kontroly je prokázat shodu s Nařízením rady a zákonem, případně nalézt slabá místa a napomoci tak kontrolovanému podniku k dosažení stavu, kdy nebude mít problémy z hlediska certifikace produktů a kontrol ostatních státních orgánů i z hlediska plnění podmínek pro poskytování dotací

2. informační a konzultační servis

každému klientovi je jasně a srozumitelně sděleno jaké požadavky musí splnit, aby vyhověl zákonu o ekologickém zemědělství a Nařízení rady EHS v platném znění

3. minimalizace byrokratické zátěže klienta

připraven velmi jednoduchý způsob vedení povinné evidence již pro rok 2006, možnost spolupráce i elektronickým způsobem

4. spolupráce s poradci

doporučena účast poradce při přípravě kontroly, ale i při samotné kontrole.

Porovnání ceny za kontrolu (včetně DPH) všech kontrolních organizací ČR v roce 2006 v Kč

Velikost farmy počet hektarů	KEZ, o. p. s.	ABCERT GmbH	Biokont CZ
1	3003	3591	1492
10	3260	3820	1992
50	4403	4820	3600
100	7616	6069	5385
500	19040	16065	15264
1000	33320	28560	24548

Druhy kontroly

(problematika bude představena na základě kontrolní organizace KEZ, o. p. s.)

Ohlášená kontrola

Každý podnik podléhá minimálně jednou za rok celkové kontrole, která je ohlášená. Inspektor ohlásí podniku termín kontroly předem. Kontrola zahrnuje celý podnik, tj. pozemky a kultury, stáje a zvířata, stroje, technologická zařízení a technologie, sklady a ostatní provozní prostory, obaly a etiketaci, provozní, skladovou a účetní evidenci. Kontrolor ověří rovněž správnost a úplnost údajů uvedených v přihlášce vyplní formulář zápisu o kontrole.

Neohlášené kontroly

Neohlášené kontroly jsou dvojího druhu: nařízené a namátkové. Nařízené kontroly jsou cílené. Tento typ kontroly se využívá v případech problematických podniků nebo vzniklo-li podezření na použití nepovolených prostředků nebo postupů. Účelem nařízených kontrol je zjištění, zda podnik plní uložená nápravná opatření.

KEZ, o. p. s., každoročně zpracovává také plán namátkových kontrol, které slouží mimo jiné ke zhodnocení úrovně a objektivnosti práce inspektorů.

Revizní inspekce

Na základě písemné žádosti, stížnosti nebo odvolání podnikatele může v souladu se sankčním řádem ředitel KEZ, o. p. s., nařídit revizní kontrolu.

(Literatura 2)

Certifikace

Při vyplňování záznamu o kontrole inspektor se zemědělcem sepíše návrh na označení podniku a produktů.

Podnik, který přechází na ekologický způsob hospodaření začíná nejdříve měnit podmínky rostlinné produkce. V chovu zvířat nemusí tedy zatím striktně dodržovat směrnice (smí např. používat některé veterinární léky, čisticí prostředky na dojící zařízení, krmiva apod.). Také malý rozdíl v cenách živočišných produktů ekologických a konvenčních je příčinou postupného přechodu a uznání produkce.

Zemědělský podnik, který splňuje všechny náležitosti, tj. jeho hospodaření vyhovuje směrnícím, prošel stanovenou dobou konverze, může dostat označení („certifikát“).

Podnik, který podmínky nespĺňuje, certifikát neobdrží a je dohodnuto, zda resp. jakým způsobem bude dále postupovat. Obvykle sám inspektor nebo později poradce svazu doporučí opatření ke zlepšení hospodaření ve smyslu směrnic nebo se dohodnou se zemědělcem, že se zatím či zcela zřekne úmyslu ekologicky hospodařit.

Certifikáty na zemědělské produkty vystavuje KEZ na základě schválení Certifikačním výborem. Tento výbor je jmenován ministerstvem zemědělství a je složen ze zástupců státních kontrolních orgánů, producentů, zpracovatelů, obchodníků s bioprodukty, spotřebitelské veřejnosti i nezávislých odborníků.

Úkolem certifikačního výboru je tedy garantovat (spolu s inspektory) původ ekologické produkce.

Chce-li zemědělec ze sortimentu plodin, které pěstuje některé prodávat s označením biologické produkce, požádá při kontrole inspektora o vyjádření k certifikaci produktů. Podle výměry pěstované plodiny, počtu chovaných zvířat a jejich běžného výnosu či užitkovosti je v zápisu navržen druh a množství produkce určené k certifikaci.

Po sklizni (případně následné kontrole) vystaví KEZ z pověření certifikačního výboru certifikát na produkci.

U zpracovatelů se postupuje tak, že jsou certifikováni certifikačním výborem a současně na základě přihlášek na výrobky jsou schvalovány i jednotlivé výrobky (ty zpracovatel může označovat BIO). Každý nový výrobek je opět přihlašován a schvalován (KEZ provádí kontrolu dodržování směrnic nejen u podniku jako takového – technologie atd., ale i u jednotlivých výrobků – složení, balení, označování atd.).

Podniky jim samy vydávají své prodejní certifikáty, které jsou evidovány u KEZ, podniky jsou povinny kopie těchto certifikátů uchovávat pro kontrolu (podle prodejních certifikátů lze přesně zkontrolovat pohyb produktů).

Na prodejních certifikátech je uvedeno registrační číslo certifikátu na produkci (certifikát KEZ) z něhož je jasně identifikovatelný původ produktu a toto číslo provází produkt po celou dobu jeho pohybu od producenta ke zpracovateli až po tržní síť.

Kopie certifikátů putují až k obchodníkovi, takže každý, kdo prodává bioprodukty, je povinen na požádání předložit i příslušný certifikační list.

Při zjištění rozporů se zákonem je v kompetenci Mze nařídit odstranění označení bioproduktu, zakázat označovat bioprodukty, pokutovat producenty, zpracovatele či prodejce (od 10 000 Kč do 1 000 000 Kč) nebo zrušit registraci ekologického podnikatele.

(Literatura 6)

Dalšími organizacemi vykonávajícími dozor nad ekologickými podnikateli a výrobci biopotravin jsou např.:

Státní veterinární správa České republiky (SVS ČR) je organizací, která ze zákona vykonává dozor nad zdravím zvířat, nad tím, aby nebyla týrána, nad zdravotní nezávadností potravin živočišného původu, nad ochranou našeho území před možným zavlečením nebezpečných nákaz nebo jejich nositelů. Přímou i nepřímou zodpovídá i za zdraví občanů. Všechny povinnosti a práva SVS ČR jsou nejnověji vyjmenovány a popsány ve veterinárním zákoně č.166/1999 Sb., který platí od 28. 9. 1999.

Jejími úkoly je především:

- a) ochrana spotřebitelů před případnými zdravotně závadnými produkty živočišného původu
- b) monitorování a udržování příznivé nakažové situace zvířat
- c) veterinární ochrana státního území České republiky
- d) ochrana pohody zvířat a ochrana před jejich týráním

Krajská hygienická stanice (KHS) je správním úřadem, zřízeným na základě § 82 zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen zákon) ke dni 1. 1. 2003.

KHS je orgánem ochrany veřejného zdraví a v této oblasti vykonává státní správu. Správní obvod KHS Jihočeského kraje je vymezen pro území okresů České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice Tábor.

KHS Jihočeského kraje je řízena a kontrolována Ministerstvem zdravotnictví ČR, které je odvolacím orgánem rozhodujícím o opravných prostředcích proti rozhodnutím KHS.

Státní zemědělský intervenční fond (SZIF) je akreditovanou platební agenturou a zprostředkovatelem finanční podpory, kterou Evropská unie v rámci opatření Společné zemědělské politiky poskytuje České republice z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu. V rámci společné zemědělské politiky se v EU uplatňují tři zásady - společný trh pro zemědělské produkty při společných cenách, zvýhodnění produkce ze zemí Unie na úkor vnější konkurence a finanční solidarita - financování ze společného fondu, do něhož všichni přispívají. Pilířem poskytovaných finančních podpor jsou přímé platby vyplácené zjednodušeným systémem, tj. na hektar obhospodařované plochy. Velké možnosti pro zemědělství a potravinářství představují také programy - Operační program Zemědělství a Horizontální plán rozvoje venkova, zaměřené na podporu multifunkčního zemědělství včetně zpracování zemědělských produktů a zajištění trvale udržitelného rozvoje venkova. Stejně nezanedbatelnou finanční pomocí jsou pak rovněž tržní opatření Společného evropského trhu, které řeší výkyvy poptávky a nabídky na trhu a zabezpečují zemědělským podnikatelům větší jistotu a lepší stabilitu v podnikání. Státní zemědělský intervenční fond převzal rovněž kontrolu a vedení předvstupního programu SAPARD a nově plní také roli marketingové agentury při propagaci domácích potravinářských produktů.

2.3.5 Označování

2.3.5.1 Označení bioprodukce

Označení bioproduktů, biopotravin

Bioprodukt, který slouží jako surovina k výrobě biopotravin, se označí jako ekologický tak, že se k jeho názvu vždy uvede slovo „*bio*“ a *identifikační kód kontrolního orgánu (CZ-KEZ)* a nevyklučuje-li to povaha bioproduktu, i *grafický znak*.

Obrázek č. 1: Označení bioproduktů a biopotravin: BIO - produkt ekologického zemědělství

Takto je možné označit pouze rostlinný nebo živočišný produkt, na který kontrolní orgán vydal osvědčení o původu bioproduktu.

Označovat rostlinný nebo živočišný produkt logem, na který nebylo vydáno osvědčení o původu bioproduktu, slovem „bio“ nebo „eko“ nebo grafickým znakem nebo jakýmkoli údaji poukazujícími na ekologický, organický, přírodní způsob zemědělské výroby, je zakázáno.

V přechodném období, pokud byla dodržena délka přechodného období nejméně 12 měsíců před sklizní, se rostlinný produkt označí také slovy *produkt z přechodného období na ekologické zemědělství* v barvě, velikosti a typu písma, které nesmí být výraznější než označení produktu podle zvláštních právních předpisů, sousloví „ekologické zemědělství“ nesmí být výraznější než slova „produkt z přechodného období“.

Živočišné produkty mohou být označovány jako bioprodukty teprve po uplynutí nejkratší doby chovu pro hospodářské zvíře, ze kterého pocházejí, za předpokladu, že rozhodnutí o registraci pro pěstování rostlin nabylo právní moci.

V přechodném období mohou být živočišné produkty označovány jako *„produkty z přechodného období na ekologické zemědělství“* až po uplynutí nejkratší doby chovu pro hospodářské zvíře, ze kterého pocházejí.

2.3.5.2 Označování biopotravin

Označovat potravinu, na kterou nebylo vydáno osvědčení o biopotravině, slovem „bio“ nebo „eko“ nebo grafickým znakem nebo jakýmkoli údaji poukazujícími na ekologický, organický, přírodní nebo biologický způsob výroby je zakázáno.

Biopotravinu, při jejíž výrobě bylo použito více než 95 % hmotnosti nebo objemu bioproduktů, přídatných látek a na kterou kontrolní orgán vydal osvědčení

o biopotravině, označí výrobce biopotravin slovem „bio“, nevylučuje-li to název biopotraviny, a také grafickým znakem a identifikačním kódem kontrolního orgánu.

Pokud při výrobě biopotravin nebylo použito méně než 95 %, avšak alespoň 70 % hmotnosti nebo objemu bioproduktů, přídatných látek a pomocných látek, označí se biopotravina také údaji o procentním obsahu složek zemědělského původu, pocházejících z ekologického zemědělství nebo z přechodného období. Tyto údaje nesmí být provedeny v barvě, velikosti a typu písma výraznější než označení podle zvláštních právních předpisů.

Při značení bioproduktů či biopotravin nebo při jejich propagaci nesmí být uváděno, že představují záruku vyšší organoleptické, nutriční nebo zdraví prospěšné jakosti.

Kromě uvedeného loga Bio se lze setkat s tím, že na potravině je uvedeno *logo příslušného svazu*. Toto označení dokládá, že producent je členem uvedeného svazu.

Logo PRO-BIO používá i náš největší producent biopotravin, obchodní společnost PRO-BIO, s. r. o., Staré Město pod Sněžníkem.

Obrázek č. 2: Logo svazu PRO-BIO

(Literatura 2)

Na trhu však je možno se setkat s velkým množstvím různých značek i označení.

Velmi časté jsou odvozeniny s předponou „bio“, „eko“, „natur“ aj. Často jsou výrobky označeny jako racionální, zdravá, přírodní, ekologická, kontrolovaná produkce. Pokud není na požádání předložen certifikát či pokud nejsou tyto produkty označeny výše uvedenými symboly nebo symboly uvedených svazů, nejde o ekologickou produkci kontrolovanou KEZ. Takovému zboží se říká pseudobiopotraviny. Měly by vyhovovat normám a předpisům ekologického

zemědělství, pocházejí však obvykle z konvenční produkce, při které byly použity chemické přípravky.

Tento poněkud složitý systém záruky pravosti produkce je nutný proto, že stále větší množství bioproduktů je prodáváno zprostředkovaně. Naopak při původním a dosud ještě v ekologickém zemědělství značně rozšířeném způsobu přímého prodeje není označení tak nutné, protože zákazníkovi stačí ověření podniku (certifikát podniku) a při nákupu bioproduktů ve dvoře nebo sběru přímo na poli se může do jisté míry o způsobu „výroby“ jím kupovaných bioproduktů přesvědčit sám.

(Literatura 3)

2.4 FINANČNÍ PODPORA

(dotace, kompenzace, finanční podpora ze strukturálních fondů)

Mezi nejvíce využívané dotace patří:

SAPS (jednotná platba na plochu)

- a) žadatelem je fyzická nebo právnická osoba, obhospodařující zemědělskou půdu, která je na žadatele vedena v evidenci využití zemědělské půdy podle užívatelských vztahů
- b) žádost o poskytnutí dotace v rámci jednotné platby na plochu je možné podat na následující kultury: orná půda, travní porost – stálé pastviny, travní porost – ostatní, vinice, chmelnice, ovocný sad, jiná kultura, přičemž na druhu kultury nezávisí výše podpory
- c) podmínkou pro obdržení podpory je dodržení minimální výměry, na kterou může být poskytnuta podpora, která činí v součtu všech půdních bloků / dílů půdních bloků v *Žádosti nejméně 1 ha zemědělské půdy (včetně)*
- d) zemědělská půda, na kterou je požadováno poskytnutí finanční podpory, musí být na žadatele vedena v Evidenci od 1. 5. do 31. 8. kalendářního roku, ve kterém žádá o podporu. Po toto období musí být zemědělsky obhospodařována, a to plně v souladu s dobrými zemědělskými a environmentálními podmínkami
- e) *výše podpory* = základní sazba na 1 ha zem. půdy (v Kč) x zjištěná plocha zem. půdy (v ha)

TOP-UP (doplňková platba)

- a) je poskytována k jednotné platbě na plochu a je upravována nařízením vlády, které stanovuje některé podrobnosti a bližší podmínky při poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám
- b) je poskytována na – pěstování lnu na vlákno, pěstování chmele, chov skotu, ovcí, popřípadě koz, pěstování plodin způsobilých pro platbu na orné půdě
- c) žadatel je shodný s žadatelem o platbu SAPS
- d) pokud nebude žadateli přiznána platba SAPS, nemá nárok na platbu TOP-UP

Kompenzační tituly:

LFA (méně příznivé oblasti)

- a) žadatel nemusí být podnikatelem podle Obchodního zákoníku. O vyrovnávací příspěvek v LFA mohou žádat i nepodnikatelé mající právní subjektivitu, jestliže mají tyto subjekty evidovány v LPIS alespoň minimální výměru zemědělské půdy v LFA
- b) základní podmínkou pro žadatele, žádající o tyto podpory, je provedení ohlášení zemědělské půdy do evidence
- c) podpora LFA je poskytována pouze na kulturu travní porost (T, T-SP) obhospodařovanou v následujících méně příznivých oblastech a oblastech s ekologickými omezeními – horské oblasti, ostatní méně příznivé oblasti, oblasti se specifickými omezeními, oblasti s ekologickými omezeními
- d) žadatel musí obhospodařovat alespoň 5 ha zemědělské půdy v LFA, nebo 1 ha zemědělské půdy v LFA, jde-li o hospodaření v systému ekologického zemědělství, nebo 2 ha zemědělské půdy v LFA, jde-li o hospodaření na území národních parků nebo chráněných krajinných oblastí
- e) žadatel musí hospodařit v méně příznivých oblastech, případně v oblasti s ekologickými omezeními nejméně po dobu 5 kalendářních let následujících po roce, ve kterém mu byl poprvé poskytnut vyrovnávací příspěvek
- f) musí se zavázat, že bude hospodařit v souladu se zásadami správné zemědělské praxe po dobu celého kalendářního roku, na celé výměře jím obhospodařované půdy

- g) žadatel se zaváže dodržovat ustanovení o zákazu používání látek s hormonálním nebo tyreostatickým účinkem a látek beta-minetik při zacházení s živočichy v souladu s podmínkami veterinárního zákona
- h) žadatel musí dodržovat intenzitu chovu skotu, ovcí, koz a koní ve výši 0,15 až 1,5 VDJ na ha veškeré zemědělské půdy evidované v LPIS
- i) *výše podpory* = sazba vyrovnávacího příspěvku na ha travních porostů (v Kč)
* zjištěná plocha travních porostů (v ha)

AEO (agroenvironmentální opatření)

- a) žádost o zařazení může podat fyzická nebo právnická osoba, která je evidovaná v LPIS a má v LPIS evidováno a vlastním jménem na vlastní odpovědnost obhospodařuje alespoň:
  - i. 5 ha zemědělské půdy
  - ii. 2 ha zemědělské půdy na území NP nebo CHKO
  - iii. 1 ha zemědělské půdy, jde-li o hospodaření v systému EZ
  - iv. 0,5 ha zemědělské půdy, jde-li o pěstování zeleniny nebo speciálních bylin v systému EZ
  - v. 0,25 ha trvalých kultur obhospodařovaných v systému EZ
  - vi. 1 ha ovocných sadů, jde-li o hospodaření v IS pěstování ovoce
  - vii. 0,5 ha vinic, jde-li o hospodaření v IS pěstování révy vinné
- b) žadatel nemusí být podnikatelem podle Obchodního zákoníku, o dotaci mohou požádat i nepodnikatelé mající právní subjektivitu, jestliže tyto subjekty mají evidovány v LPIS alespoň minimální výměru zemědělské půdy
- c) základním principem provádění AEO je zařazení žadatele do příslušného AEO vždy na období 5 kalendářních let
- d) žadatel, který žádá o dotaci na ekologické travní porosty, musí splňovat podmínku intenzity ekologického chovu skotu, ovcí, koz a koní v rozsahu 0,2 až 1,5 VDJ na ha každého travního porostu obhospodařovaného žadatelem v systému EZ a evidovaného v LPIS, tato intenzita se počítá za období 1. 1. až 31. 8. kalendářního roku

Přehled dotačních titulů včetně jejich cílů:

1. Ekologické zemědělství

Cílem je ochrana základních složek životního prostředí (půda, voda, ovzduší, organismy a agroekosystémy) a zajištění bioprodukce.

2. Ošetřování travních porostů

Cílem je podpořit a zachovat příznivou extenzifikaci na travních porostech využívaných pro zemědělskou produkci, které jsou ohroženy růstem intenzity hospodaření nebo naopak degradací v důsledku opouštění hospodaření.

3. Zatravňování orné půdy

Titul má zajistit zpomalení odtoku vody z krajiny, který může vyvolávat sezónní nedostatek vody a krátkodobě zvýšené průtoky v tocích. Dalším efektem bude také snižování rizika případné eroze půdy a zvýšení ekologické stability krajiny.

4. Tvorba travnatých pásů na svažitých půdách

Cílem je opět zpomalení povrchového odtoku vody na mírných svazích v oblastech s větším zorněním. Rozdělením svahů na kratší úseky se zvýší podíl vody, která se vsákne do půdy, a tím bude posílena i retenční schopnost krajiny.

5. Pěstování meziplodin

Hlavním cílem pěstování meziplodin minimálně na 3 % výměry z plochy orné půdy podniku je zpomalení povrchového odtoku vody na orné půdě, omezení eroze půdy a snížení environmentálních rizik na orné půdě fixací živin.

6. Trvale podmáčené louky a rašelinné louky

Titul se týká ploch na travních porostech, které jsou trvale podmáčené nebo rašelinné. Vlhké louky bývají v našich podmínkách zpravidla druhově bohaté a značná část rostlinných společenstev vlhkých luk je vzácných a ohrožených.

7. Ptačí lokality na travních porostech

Opatření se týká trvalých travních porostů identifikovaných jako hnízdní lokality chřástala polního a bahňáků. Cílem je udržet a zvýšit populaci těchto druhů ptactva v zemědělsky využívané krajině.

8. Biopásy

Cílem tohoto titulu je zvýšení potravní nabídky volně žijících živočichů přes zimu na zemědělsky obhospodařovaných plochách.

9. Osevní postup v ochranných zónách jeskyní

Titul má za úkol redukovat pěstování intenzivně ošetřovaných zemědělských plodin v ochranných zónách jeskyní a tím omezit i negativní dopad používaných chemických prostředků a hnojiv (lze uplatňovat jen v CHKO Moravský Kras).

Přehled finančních příspěvků pro jednotlivé tituly AEO

Titul	Platba [Kč/ha ročně]
Ekologické zemědělství – travní porosty	1 100,-
Ekologické zemědělství – orná půda	3 520,-
Ekologické zemědělství – zelenina a speciální byliny	11 050,-
Ekologické zemědělství – trvalé kultury	12 235,-

Operační program Rozvoje venkova a multifunkční zemědělství (OPRVMZ)

Cílem tohoto programu je zajištění trvale udržitelného rozvoje venkova, podpora zemědělské prvovýroby a zpracování zemědělských produktů. Navíc je zde zahrnuta podpora lesního a vodního hospodářství.

Je zde připravena řada dotací pro zemědělce, např.:

Opatření 1.1 – Investice do zemědělských podniků

- a) investice jsou zaměřeny na zvýšení produktivity práce, konkurenceschopnosti a kvality produktů
- b) také se touto formou financují opatření směřující ke snižování a odstranění negativních vlivů zemědělské produkce na životní prostředí, modernizace a výstavba nových zemědělských staveb tak, aby odpovídaly standardům EU na chov hospodářských zvířat
- c) v rámci tohoto opatření jsou také podporováni mladí začínající zemědělci a nové zdroje zemědělství při prohloubení diversifikace zemědělských činností

Podopatření 1.1.1 – Investice do zemědělského majetku a podpora mladým začínajícím zemědělcům

Výše dotace – do 60 % přijatelných nákladů v méně příznivých oblastech do 50 % přijatelných nákladů v ostatních oblastech

V případě podpory začínajícím mladým zemědělcům – do 65 % přijatelných nákladů v méně příznivých oblastech a do 55 % přijatelných nákladů v ostatních oblastech, příspěvek z EU činí max. 35 % přijatelných nákladů.

Podopatření 1.1.2 – Prohloubení diversifikace zemědělských činností

(produkce, zpracování a marketing zemědělských i nezemědělských produktů a biomasy z vlastní produkce, dotace max. 50 až 60 %)

Opatření 1.2 – Zlepšení zpracování zemědělských výrobků a jejich marketing

Opatření zabezpečí transfer nových technologií do zpracování zemědělských produktů, zvyšování standardu výrobků ze zemědělské produkce, rozvoj výrobních oborů využívajících tuzemskou zemědělskou produkci a zlepšení marketingu zemědělských výrobků.

Výše podpory – do 50 % přijatelných nákladů projektu (max. výše dotace na 1 příjemce podpory – 3 mil. EUR v období 2004 –2006)

(Literatura 11)

Podopatření 2.1.5. - Diverzifikace zemědělských aktivit a aktivit blízkých zemědělství

Investiční záměr:

- a) výstavba, rekonstrukce a modernizace a vybavení zařízení pro agroturistiku,
- b) zařízení a vybavení zařízení pro volný čas,
- c) diverzifikace zemědělských činností a činností blízkých zemědělství k zajištění více aktivit nebo alternativních příjmů,
- d) podpora pro využívání alternativních zdrojů energie - investice na využívání alternativních zdrojů energie (max. 5 MW).

Příjemcem podpory jsou fyzické a právnické osoby nebo samostatně hospodařící rolník, jejichž příjmy pocházejí ze zemědělské výroby provozované jako soustavnou

a samostatnou činnost vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a za účelem dosažení zisku.

Druh podpory: přímá nenávratná

Způsob financování: podílové financování

Výše podpory: do 50 % částky přijatelných výdajů

Z toho příspěvek z EU činí maximálně 35 % přijatelných výdajů, příspěvek ze státního rozpočtu ČR činí maximálně 15 % přijatelných výdajů.

Přijatelné výdaje, na které může být poskytnuta podpora, jsou od 10 tis. € (cca 318 tis. Kč) do 80 tis. € (cca 2,5 mil. Kč) na každý jednotlivý projekt.

(Literatura 12)

2.5 ODBYT BIOPRODUKCE

Ačkoliv jsou ceny biopotravin ve světě výrazně (o 20 – 300 %) vyšší než u běžných potravin, poptávka po nich roste rychleji, než může být pokryto certifikovanou produkcí. V ČR je informovanost spotřebitelů o biopotravinách i ekologické uvědomění velmi nízké. Bioprodukty častěji kupují mladí lidé s dětmi, lidé nemocní či v rekonvalescenci a starší lidé. S úrovní vzdělání zájem o konzumaci biopotravin roste. Na českém trhu se uplatňují biopotraviny tehdy, nepřekračuje-li jejich cena o více než 15 % cenu obdobných konvenčních výrobků. Nízkou schopnost orientace našich spotřebitelů dokazuje i to, že vlivem exkluzivního balení, agresivní reklamy i dalších forem ovlivnění jsou za podstatně vyšší ceny ochotni kupovat zahraniční neekologické, mnohdy kvalitou problematické potraviny.

Zájem o nákup biopotravin ovlivňuje i způsoby odbytu bioprodukce. S nárůstem objemu bioprodukce se zvyšuje i zájem větších zpracovatelů o bioprodukty a jejich dodávku na trh. Rychle roste zájem obchodních řetězců o zřizování oddělení biopotravin, a tím i o trvalý odběr dohodnutých objemů produkce.

(Literatura 3)

2.5.1 Nabídka a poptávka po bioprodukcí a biopotravinách

Nabídka biopotravin na českém trhu potěšitelně roste, stále větší objem v odbytu mají i nové formy prodeje. K nim patří i nákup přes internet.

Poptávku po potravinách všeobecně ovlivňuje především výše příjmů, cen potravin resp. podíl výdajů za potraviny na rodinném rozpočtu, ale i stupeň samozásobení, stravovací zvyklosti, úroveň vzdělání a informovanosti a další faktory. Poptávka po biopotravinách má některá specifika. Podle rakouských zkušeností má největší vliv na poptávku po biopotravinách garantovaná pravost ekologického výrobku, kvalita produktu, kontrola produkčního procesu a spolehlivost dodavatelů a výrobců. Středně významné ovlivnění poptávky způsobuje prodejní cena, záruční doba, obchodní rozpětí a chuť bioproduktu. Nejméně je poptávka ovlivněna známostí značky, balením a servisem dodavatele.

Český trh s biopotravinami vykázal již druhý rok po sobě razantní růst. Celkový maloobchodní obrat dosáhl v roce 2004 - 270 milionů Kč, což představuje 0,12 % z celkové spotřeby potravin a růst o 50 % oproti obratu v roce 2003. Znamená to však, že každý občan ČR utratil v roce 2004 přibližně jen 27 Kč za biopotravinu.

(Literatura 1)

Různé preference při nákupu mají také spotřebitelé z velkých měst či venkova a vliv má samozřejmě také životní úroveň, vzdělání, kultura a náboženství. Například v Itálii, kde je trh s biopotravinami relativně mladý, je většina spotřebitelů biopotravin soustředěna na severu země, kde se nachází více prodejen biopotravin, kdežto jejich produkce pochází především z jihu země. To svědčí o rozdílech nejen mezi zeměmi, ale i regiony. Zajímavým příkladem je také Maďarsko, kde se ekozemědělci soustředí více na export než na domácí spotřebu biopotravin. Vysoké ceny biopotravin, jež jsou k dostání především ve specializovaných prodejnách nebo přímo na farmách, a relativně nízká kupní síla komplikuje vývoj trhu s biopotravinami v této zemi.

V Rakousku, Dánsku, Finsku, Švédsku, Švýcarsku a Velké Británii je 70 % až 80 % biopotravin prodáno v supermarketech s konvenčními potravinami. V Belgii, Německu, Řecku a Nizozemí je zase 37-44 % biopotravin prodáno ve speciálních prodejnách. Každá země má svá specifika a trh s biopotravinami se vyvíjí jiným způsobem. Jeden trend je ovšem stejný na celém světě a to je růst spotřeby biopotravin a zvyšování ekologicky obhospodařované plochy.

Největší rozvoj trhu s biopotravinami prožívali v roce 2003 ve Velké Británii a Itálii. Obecně stoupla především poptávka po čerstvé produkci, například ovoci

a zelenině a mléčných výrobcích. Trh s biopotravinami roste ročně asi o 15 %. Mezi nejprodávanější biopotraviny v EU patří trvale zelenina a mléčné produkty.

(Literatura 8)

2.5.2 Podpora prodeje

V porovnání s reklamou na konvenční výrobky, zvláště nadnárodních firem, je rozsah propagace biopotravin velmi malý. Pravidelně je reklama na bioprodukty zveřejňována v Bioměsíčníku a Bulletinu ekologického zemědělství. Kromě populárních článků jsou zveřejňovány i adresy prodejen a biozemědělců, kteří prodávají své produkty přímo, kalendáře akcí, návody na pěstování a zpracování řady plodin, recepty na úpravu pokrmů, návody k úsporám energie.

Reklamní materiály (letáky, prospekty, plakáty a brožury) částečně financuje i Ministerstvo zemědělství, Svaz PRO-BIO a obchodní společnosti. V omezeném rozsahu se objevuje reklama na bioprodukty v ostatním tisku, rozhlasu a televizi.

Při přímém prodeji není možné spoléhat pouze na všeobecnou reklamu na bioprodukty, ale prodávající musí uplatňovat veškeré dostupné prostředky. Reklamu je nutné dlouhodobě pravidelně opakovat. Ověřený minimální počet opakování reklamy, tak aby byla dostatečně účinná, je alespoň dvacetkrát. Příznivě působí používání vlastního typizovaného označení výrobků v kombinaci s oficiálním logem bioprodukce a dbát na vysokou úroveň celkového designu.

Hlavními marketingovými kanály pro biopotraviny jsou obchodní řetězce: 65 % podíl na trhu, specializované prodejny a prodejny zdravé výživy 25 %, ostatní prodejny potravin 2,5 %. Přimo z farem nebo jiným přímým marketingem se prodalo 7,5 % z celkového obrátu.

2.5.3 Formy prodeje

Uplatnění bioproduktů na trhu má své zvláštnosti. Jedná se o značkové zboží vyprodukované za specifických podmínek, kontrolované v procesu výroby, lze u něho doložit původ. Zboží má obvykle vyšší cenu, je označeno ochrannou známkou bioproduktů případně logem producenta a doprovázeno certifikátem o původu.

Zásadně lze rozdělit prodej na *přímý* a *zprostředkovaný*.

a) Přímý prodej

Při přímém prodeji výrobce bezprostředně prodává zboží spotřebiteli. Přímý prodej bioproduktů dosud převládá v západní Evropě. Zemědělec obvykle své produkty dále zušlechťuje (třídění, čištění, loupání, mletí, balení) nebo zpracovává na hotové výrobky (chléb, mošty, víno, sýry, salámy apod.). Přímý prodej bývá často spojen s nabídkou stravovacích a ubytovacích služeb na selském dvoře (ekoagroturistika). Hlavní výhodou je, že se zemědělec nedělí o tržby se zpracovateli, dopravci a obchodníky, může získat celé cenové rozpětí pro sebe, resp. se o něj dělit se spotřebitelem. Nevýhodou je velký nárůst práce a dalších nákladů spojených se zpracováním, balením, dopravou k zákazníkovi a prodejem. V České republice má přímý prodej malou tradici. Dosud přetrvává zvyk prvovýrobců nezabývat se zušlechťováním výrobků. Také nutnost soustředit se, a to nejen v přechodném období, na produkční problémy vyvolává potřebu přesunout starost se zpracováním a odbytem k zákazníkovi na jiné subjekty. Samozřejmě s tím roste i závislost na nich, resp. jimi určovaných nákupních cestách, eventuálně riziko prodeje na konvenčním trhu za konvenční ceny.

Formy přímého prodeje

Samosběr

Princip samosběru spočívá v dohodě mezi zemědělcem a zákazníkem, který si sám nasbírá určité produkty. Hlavním efektem je úspora ruční práce a dopravy ke spotřebiteli, která se promítne do nižší ceny produktů.

Kromě jahod se tímto způsobem dají sklízet i fazole, hrášek, brambory, angrešt či rybíz, ale i ovoce ze stromů. Tento způsob „nákupu“ produktu může být formou aktivního odpočinku, lze ho zajímavě spojit s rodinným výletem, seznámením dětí s prací v zemědělství, životem na vesnici. Může být motivací pro naplánování rodinné dovolené na venkově či dalších rekreačních aktivit.

Přímé doručování

Tento způsob prodeje může mít řadu forem navazujících na objednávkový systém. Je to velmi zajímavý způsob přímého prodeje zvláště při menším rozsahu zvláště zajímavé produkce (ceny za poštovné či jiný způsob dopravy jsou u nás vysoké).

Podle druhu zboží, cenových relací, okruhu zákazníků je možné zajistit zaslání zboží poštou nebo osobním dodáním, např. v období před svátky nebo před zimou na uskladnění či v pravidelných intervalech.

Zvláštním způsobem doručování je využití boxů, které jsou umístěny na určitých místech. Jsou naplněny produkty podle požadavku zákazníka, někdy i na týden. Box (krabice) je plněna produkty, které jsou zrovna na farmě vypěstovány, takže sortiment se čas od času mění. Tento způsob prodeje se používá ve Velké Británii a boxy jsou obvykle plněny zeleninou, někdy masem. Takto by mohl být prodáván například chleba, vejce a mléčné produkty za předpokladu dodržení hygienických podmínek. Tento prodej je většinou sezonní. Zboží je placeno podle domluvy. Formy prodeje na objednávku jsou limitovány hygienickými, přepravními a dalšími předpisy. Platební styk se uskutečňuje prostřednictvím bankovních operací. Je možné využívat marketingových předností internetového prodeje.

Stánkový prodej

Existuje celá řada možností stánkového prodeje (prodej na poli, u cesty, z dodávkového auta, v tržnici). Každá z uvedených forem má své specifické podmínky. Tento způsob prodeje je vhodný pro produkty nabízené sezonně a doplňující permanentně nabízený sortiment. Dobře se uplatňuje na frekventovaných místech, regionech (turistické oblasti, dopravní křižovatky, výletní místa).

Obchod ve dvoře

Takový obchod má smysl, pokud bude zásoben širším sortimentem a veden po celý rok. Jako základní sortiment se nabízejí vejčička a zelenina. Doplňkem mohou být brambory, maso, ovoce, zpracované ovoce. Také nepotravinářské zboží může být hojně zastoupeno (např. suché kytice a květiny k celoročním příležitostem, kožky, výrobky ze dřeva, hrábě, dřeváky, vařečky). Šíře a kvalita sortimentu podpoří zájem spotřebitelů, ale současně nutí k pestřejší produkci či zpracování a balení či doplnění zboží od jiných producentů.

Prodej ze dvora (sezonní prodej bez obchodu na farmě)

V zahraničí tento způsob prodeje někdy slouží jako doplněk k jiným formám prodeje, například pro odbyt produktů, které jsou v nadbytku a neodpovídají přesně

požadavkům odběratelů, nebo prodej na tržnici. Z tohoto důvodu může zákazník někdy očekávat, že při prodeji ze dvora nakoupí ekologické produkty levněji.

U nás se takto prodávají hlavně brambory, ovoce a zelenina na uskladnění.

b) Zprostředkovaný odbyt

Velkoodběratelé

V zahraničí se postupně zvyšuje význam velkoobchodů a specializovaných zpracovatelů ve sféře odbytu bioprodukce. V České republice převládá prodej velkoodběratelům. Jsou známy čtyři větší firmy, které se zabývají výkupem *bioproduktů a zpracováním a dalším prodejem balených biopotravin.*

Country Life se sídlem v Hostivících u Prahy byla založena v roce 1991. Je zaměřená převážně na suché balené zboží. Firma má vlastní biologickou farmu o výměře 73 ha a vzdělávací středisko. Zabývá se zpracováním, balením a skladováním produktů a distribucí do velkoobchodní sítě a restaurací vlastními dopravními prostředky. Kromě vlastní v ČR nakoupené bioprodukce importuje také zahraniční bioprodukty pro rozšíření sortimentu, a naopak asi 5 % výrobků exportuje.

PRO-BIO obchodní společnost byla založena ve Starém Městě pod Sněžníkem v roce 1992 jako akciová společnost úzce spolupracující se Svazem PRO-BIO Šumperk. Je zaměřena především na nákup suchých produktů a další výrobky. Má vlastní mlýn, loupárnu pohanky a špaldy, výrobní linku na těstoviny, balicí linky a sklady na obilí a hotové výrobky. Firma využívá vlastní dopravu pro svoz bioproduktů téměř z celé ČR a současně zásobuje 120 specializovaných prodejen v ČR.

Biodružstvo Praha bylo založeno v roce 1995 několika producenty s cílem rozšířit možnosti odbytu bioproduktů v Praze. Nemá vlastní zpracovatelské ani větší skladovací kapacity. Zabývá se výhradně zprostředkováním odbytu suchých produktů, vína, bylin, čajů, másla a sýrů do obchodů s racionální výživou v Praze a exportem.

Sluneční brána, obchodní firma se sídlem v Čejkovicích na Moravě, byla založena v roce 1992 se zahraničním partnerem (Rakousko). Obchoduje s léčivkami a kořeninovými rostlinami, vyrábí čaje, přísady do pokrmů. Má vlastní produkční

plochy, ale převážně nakupuje od smluvních partnerů. Léčivky a koření suší, skladuje a balí ve vlastním zařízení. Zboží z 80 – 90 % vyváží do zahraničí (Rakousko, Německo), zbytek distribuuje vlastními prostředky v tuzemsku do speciálních obchodů.

Maloobchod

Specializovaných prodejen zaměřených na racionální výživu prodávajících biopotraviny je v ČR více než 120. Sortiment, zaměření i úroveň prodeje jsou velmi různé. Mnohé mají biopotraviny jen v omezeném množství pro doplnění nabídky, některé jsou téměř či zcela specializované na bioprodukty. Malé specializované obchody jsou zásobovány převážně přímo velkoobchodem nebo si doplňují sortiment od biozemědělců z okolí.

Dalšímu rozšiřování odbytu bioprodukce brání úzký sortiment, nedořešená síť distribuce, chybějící mezisklady a zpracovatelské kapacity, malé marketingové zkušenosti u všech článků řetězce, nedostatek informačních materiálů a osvěty a reklamy vůbec.

Supermarkety

Při narůstajícím objemu produkce z ekologického zemědělství v některých zemích rostou i problémy s jejich odbytem. Stávající síť přímého i zprostředkovatelského odbytu nedostačuje.

Velká část konzumentů nakupuje v supermarketech, protože je to pro ně pohodlnější a levnější. V supermarketech se obvykle nakupuje větší množství potravinářského zboží, proto je větší zájem o trvanlivé výrobky, nebo alespoň výrobky s delší lhůtou spotřebování. Roste i zájem o hotové výrobky nebo polotovary s vysokým stupněm zpracování a přípravy.

Supermarkety mají zájem o rozšíření sortimentu a navíc jim prodej bioproduktů zvyšuje ekologickou image u spotřebitelů. Tím vznikají velké odbytové možnosti pro bioprodukty, ale současně vzniká i řada problémů vyplývajících z podstatných rozdílů mezi filozofií nadnárodních řetězců a ekologického zemědělství.

Další problémy vznikají z povinné a náročné certifikace bioproduktů, specifického balení, vyšších cen, ale daří se najít řešení formou speciálních oddělení, nabídkových akcí apod.

Bioproducenti mohou využívat informačních kampaní a reklamy supermarketů i pro odbyt další produkce mimo ně.

Obchodní řetězce s maximální orientací na bioprodukty nabízejí 400 – 1000 i více druhů výrobků. Řetězce, které nabízejí dosud biopotraviny pouze jako doplněk základního sortimentu, dávají na trh podstatně méně (50 – 200) druhů výrobků v bio kvalitě.

V prodeji biopotravin více angažované řetězce mají v sortimentu větší zastoupení biozeleniny a méně masa a masných výrobků a ovoce. Supermarkety s větším zastoupením bioprodukce dbají více na její kvalitu, zvláště sensorickou, zatímco u supermarketů s doplňkovým prodejem bioproduktů je kvalita zvláště u ovoce, masa a zeleniny někdy horší. Obdobně to bývá i s prezentací výrobků. Většina řetězců používá vlastní známku pro bioprodukty.

2.6 KVALITA BIOPRODUKCE

Chápání pojmu kvality v ekologickém zemědělství je poněkud odlišné a definice „celostní“ kvality má obsah širší a nové morálně-etické a socio-psychologické aspekty. Dimenze pojmu kvality zahrnuje v sobě v tomto případě i hodnotu celého produkčního procesu a systému, ve kterém se odehrává a jímž působí na životní prostředí. Zvýšená pozornost je věnována souvislosti mezi výživou a zdravím, životní aktivitou, odolností organismu atd. Za méně významné se naopak považují technologické vlastnosti preferované zpracovatelem a diktované často potřebami automatizované potravinářské výroby.

Kvalita biopotravin není dosud nikde ve světě legislativně definována, pochopitelně kromě základního požadavku, že byly vyprodukovány a kontrolovány podle zásad IFOAM. Musí ovšem splňovat limity příslušných jakostních a hygienických norem pro běžné potraviny.

Souhrnně lze říci, že u ekologicky vypěstovaných produktů je možné s vysokou pravděpodobností očekávat vyšší hygienickou a velmi často i nutriční hodnotu, lepší skladovatelnost a někdy i sensorickou hodnotu než u technologií konvenčních. Toto konstatování nemusí platit vždy a za všech okolností. V nařízení příslušné komise Evropské unie (O ekologickém zemědělství a označování biopotravin) z roku 1991

se výslovně uvádí, že etiketa potvrzující původ nemá u spotřebitele vzbudit dojem, že je současně garancí lepší nutriční a zdravotní hodnoty nebo chuťových vlastností.

Nutriční kvalita

Při vyjadřování nutriční (výživové) hodnoty máme na mysli převážně pozitivní aspekty, tedy obsah látek příznivě se uplatňující v lidské výživě, jejich vnitřní skladbu a vzájemné poměry. Jsou to především bílkoviny s výhodnou aminokyselinovou skladbou, dieteticky významné polysacharidy, jako jsou potravinová vláknina a pektiny, tuky s esenciálními nenasycenými mastnými kyselinami, vitaminy, enzymy, nezbytné minerální prvky atd. Při srovnávacích studiích odlišných pěstitelských technologií bývají po stránce nutriční častěji výše hodnoceny produkty z ekologického zemědělství. V obsahu bílkovin jsou ovšem někdy slabší v důsledku dusíkového deficitu při absenci průmyslových hnojiv, zastoupení nezbytných aminokyselin v nich však naopak může být i lepší.

Technologická kvalita

Technologická kvalita zahrnuje vhodnost pro různé formy zpracování v průmyslu i v kuchyni (loupateľnost, výtěžnost, barevnou stálost, vhodnost k pečení, vaření, k různým formám konzervace ...), odolnost při transportu, skladovatelnost aj.

Produkty z ekologického zemědělství se zpravidla vyznačují lepší skladovatelností. Obsah vody v produktech vypěstovaných konvenčním způsobem je vyšší často zásluhou hnojení, zejména dusíkatého, které zpomaluje dozrávání, takže produkty se sklízí zpravidla v „mladší“ vegetační fázi a déle po sklizni vykazují zvýšenou aktivitu enzymů. To vede k růstu ztrát při následném skladování a k snadnější atakovatelnosti méně kompaktních pletivových struktur škodlivými mikroorganismy, zejména plísněmi. Ekologicky vypěstované produkty podléhají při skladování hnilobným procesům méně. Podle literárních údajů činí např. skladovací ztráty u různých druhů zeleniny a brambor z konvenční výroby 25-60 % zatímco u ekologické produkce jen 15-35 %.

Ekologická forma pěstování může mít, jak už bylo zmíněno u kvality nutriční, negativní dopad na technologickou hodnotu tam, kde je rozhodující obsah bílkovin. Pšenice vypěstovaná bez aplikace průmyslových dusíkatých hnojiv poskytuje někdy zrno s natolik sníženým obsahem lepku, že už je sotva použitelná v mlýnsko-

pekárenském sektoru. U sladařského ječmene je pokles obsahu bílkovin naopak předností.

Senzorická kvalita

U senzorické hodnoty hraje velmi závažnou roli obchodní jakostní klasifikace pro jednotlivé druhy produktů. Hmotnost, velikost, tvar, barva a vnější vzhledová bezchybnost jsou pro jednotlivé třídy předepsány normou a rozhodují o cenových relacích. Optimální vnější senzorické vlastnosti jsou u většiny produktů daleko snadněji dosažitelné v konvenční výrobě za pomoci vydatného hnojení a využití pesticidů.

Ekologicky hospodařící pěstitele to ovšem nutí ke snaze, aby vzhled bioproduktů byl stejně bezvadný jako produktů konvenčních. Někdy to má za důsledek preferenci odrůd, u nichž vnější vlastnosti (vzhled) dominují nad vnitřní kvalitou (chutí, vůní a nutriční hodnotou).

Absence průmyslových hnojiv a syntetických přípravků na ochranu rostlin může (ale nemusí) vést k určitým škodám na kráse, např. ke strupovitosti jádrového ovoce. Proto se u trvalých kultur (ovocné sady, vinohrady) vyskytují určité problémy se senzorickou hodnotou a produkty z ekologické výroby, zejména u odrůd náročných na stanoviště, klimatické podmínky, výživu a ochranu rostlin, nesplňují vždy kritéria pro zařazení do nejvyšších jakostních tříd. Senzorická jakost bioproduktů může být horší i v důsledku zvýšeného obsahu kyselin, tříslovin, alkaloidů a některých minerálních látek. Ekologicky vypěstované produkty mají zpravidla také pevnější, tvrdší a houževnatější texturu, což nevyhovuje části spotřebitelů, upřednostňujících měkčí potraviny.

Pokud jde o chuťové vlastnosti, uvádějí se v literatuře protichůdné údaje. Zvláště obtížné je hodnocení zpracovaných produktů, neobejde se bez speciálně vyškolených posuzovatelů. Podle novějších průzkumů trhu je možné soudit, že spotřebitelská skupina dávající přednost ekologickým výpěstkům před konvenčními je shledává lepšími i podle chuťových vlastností.

Divoce žijící zvěř spolehlivě rozeznává rozdíly vnitřní hodnoty ekologicky a konvenčně pěstovaných kultur. Hony „bez chemie“ se vždy těší zvýšené pozornosti

spárkaté i pernaté zvěře, která někdy takové porosty doslova zlikviduje, zatímco ostatních si ani nevšimne.

Hygienická kvalita

Z aspektů ekologického zemědělství je možno výraznější zlepšení očekávat především v případě hygienické jakosti, vyjadřující zejména stupeň kontaminace produktů cizorodými a ostatními škodlivými látkami. Zdravotní hlediska jsou koneckonců hlavní motivací zájmu spotřebitelů o biopotraviny, což potvrdily průzkumy trhu v zahraničí. Ekologický způsob pěstování rostlin dává předpoklady k tomu, aby produkty byly méně zatíženy např. toxickými kovy, rezidui pesticidů a dusičnany. Je to logické a vysoce pravděpodobné.

Poměrně jasná je situace v oblasti těžkých kovů, jejichž obsah v produktech je dán jejich výskytem v prostředí a dostupností pro rostliny, nikoliv způsobem pěstování (ekologicky či konvenčně). Pomocí plošného monitoringu lze vytypovat oblasti, kde je pravděpodobnost zvýšené kontaminace značná. Jsou to zpravidla území s vysokou expozicí imisemi z blízkých nebo i vzdálenějších (uplatňují se směry větrů) průmyslových zdrojů. U olova se může jednat o pozemky v blízkosti komunikací s hustým provozem motorových vozidel. Rozšířením spotřeby bezolovnatých druhů benzínu tato příčina postupně mizí. Kadmium je rostlinami přijímáno více z půdy. V minulých letech zvyšovala koncentraci kadmia v půdách též aplikace fosforečných hnojiv, na jejichž výrobu se použily suroviny z některých oblastí, především afrických, kde je výskyt kadmia vysoký. Tyto suroviny se již delší dobu nedovážejí, takže nová kontaminace půd nehrozí, mohou se ovšem lokálně projevit doznívající účinky.

Složitější je situace v případě dusičnanů, které i při výhradním hnojení pouze statkovými hnojivy se mohou za meteorologicky k tomu příznivých podmínek nahromadit v produktech ve zvýšených množstvích. Obecně však i v tomto ukazateli je vysoká pravděpodobnost, že produkty z ekologické výroby budou kvalitnější.

V posledních letech je v celém světě ostře sledována hygienická hodnota rostlinných produktů, hlavně cereálií, z hlediska jejich mikrobiologické a mykotoxikologické kvality. Souvisí to s vývojem nových mikrobiologicky citlivých potravin a s rostoucími požadavky na jejich skladovatelnost,

s uplatňováním v přípravě některých dietních potravin, v dětské výživě a v neposlední řadě i se vzrůstající přecitlivělostí populace na alimentární alergeny. Týká se to samozřejmě i konvenčně pěstovaných plodin, od biopotravin však konzumenti očekávají zvýšenou ochranu před činiteli ohrožujícími zdraví a v úrovni hygienické kvality přímo jistotu nezávadnosti.

Největší riziko přinášejí některé plísně, napadající zrna buď již v průběhu jeho tvorby na poli, při a těsně po sklizni nebo při skladování v nevhodných podmínkách, produkující sekundární metabolické produkty – mykotoxiny. Podle jejich množství přijatého s potravou a podle individuální dispozice postiženého vyvolávají tyto karcinogenní, mutagenní a teratogenní látky u lidí i zvířat akutní nebo chronické formy mykotoxikóz.

S možností kontaminace zrna je nutné počítat v pěstitelských systémech a v oblastech všech klimatických zón. Často krátký čas stačí na přemnožení plísni vedoucí k produkci mykotoxinů. Některé z nich mají velmi nepříjemnou vlastnost: jsou termostabilní, nerozkládají se při teplotách do 160°C. Upeče-li se z mouk obsahující takové toxiny chléb, neinaktivují se, ale zůstávají ve výrobku. To může být zvláště nebezpečné ve výživě makrobiotiků, konzumujících syrové „naklíčené“ nebo jen nedostatečně tepelně upravené zrna. Zde by měl být znám původ a nezávadnost by měla být ověřena analytickou kontrolou.

Je přirozené, že při ekologickém způsobu pěstování bez aplikace chemických rostlinolékařských přípravků je zvýšená obezřetnost na místě. Při hledání obranných opatření je třeba se zaměřit především na prevenci. Vyvarovat se neodborné manipulace, která by mohla vést k plesnivění zrna a tím i k hygienickým rizikům. Zvláště důležité je to v ročních obdobích s nadměrnými srážkami a zvýšenou teplotou ovzduší v době sklizně.

(Literatura 2)

3. CÍL A METODIKA PRÁCE

3.1 HLAVNÍ CÍL PRÁCE

Hlavním cílem této práce je analýza ekologických zemědělských a zpracovatelských aktivit ve vybraných mikroregionech Jihočeského kraje.

3.2 DÍLČÍ CÍLE v rámci regionálního primárního výzkumu

- a) posouzení rozvojového potenciálu zemědělské prvovýroby a finální produkce biopotravin
- b) analýza využití podpor z evropských fondů, definování překážek a podmínek pro jejich efektivní využití
- c) vymezení forem a úrovně tržní realizace bioproduktů (biopotravin)

3.3 POUŽITÉ METODY

Základní metody použité v bakalářské práci jsou *studium odborné literatury* a *dotazníkové šetření* zaměřené na ekologické zemědělce a na výrobce biopotravin. Pomocí *statistického hodnocení* jsou formulovány obecné závěry týkající se vybraného mikroregionu a to v porovnání s hodnocením celého Jihočeského kraje. Ve vazbě na výzkumný záměr Jihočeské univerzity – Zemědělské fakulty (MSM 6007667806) jsou také uvedeny výstupy za horské a podhorské oblasti.

3.4 POSTUP ŘEŠENÍ

1. studium odborné literatury
2. formulace počátečních hypotéz
3. zpracování dotazníku
4. pre-test
5. vlastní dotazníkové šetření
6. statistické zpracování dat
7. vyhodnocení dotazníků (Jihočeský kraj, mikroregion, horské a podhorské oblasti)
8. formulace obecných závěrů

3.5 HYPOTÉZY

- a) relativně velký počet ekologických farem
- b) nerovnoměrné rozmístění ekologických farem
- c) nedostatečné zpracovatelské kapacity v Jihočeském kraji
- d) nízké využívání podpor a programů pro (ekologické) zemědělství

3.6 ZDROJE INFORMACÍ

- a) odborná literatura
- b) internet
- c) zákony, vyhlášky
- d) propagační materiály
- e) osobní konzultace se zástupci zainteresovaných stran
- f) dotazníkové šetření (vlastní dotazníkové šetření v mikroregionu – bývalé okresy Strakonice, Tábor a Písek), za Jihočeský kraj týmové vyhodnocení

4. ANALÝZA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A VÝROBY BIOPOTRAVIN V JIHOČESKÉM KRAJI A VYBRANÝCH MIKROREGIONECH (DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ)

Praktická část je zaměřena na analýzu rozvoje ekologického zemědělství a výrobu biopotravin ve vybraných mikroregionech. Jedná se o dotazníkové šetření v rámci Jihočeského kraje, konkrétně v bývalých okresech – Strakonice, Tábor a Písek. Hlavním cílem bylo zmapovat ekologickou produkci a výrobu bioproduktů. Dále zhodnotit členství ve spolcích a sdruženích, aktivity kontrolních orgánů a dotační tituly. Analyzovat možnosti odbytu a definovat základní překážky rozvoje. Pro zjištění potřebných informací byl sestaven dotazník, který byl rozeslán všem 105 ekologickým zemědělcům a 7 výrobcům biopotravin evidovaných u kontrolní organizace KEZ, o. p. s. k 1. lednu 2006. Průzkum byl realizován v rámci výzkumného záměru Jihočeské univerzity – Zemědělské fakulty MSM 6007665806, zaměřovaného na podporu podnikání v horských a podhorských oblastech Jihočeského kraje.

4.1 ANALÝZA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A VÝROBY BIOPOTRAVIN – JIHOČESKÝ KRAJ

4.1.1 Obecná charakteristika Jihočeského kraje

Jihočeský kraj je dlouhodobě vnímán především jako zemědělská oblast s rozvinutým rybníkářstvím a lesnictvím. Kraj představuje geograficky poměrně uzavřený celek, jehož jádro tvoří jihočeská kotlina. Na jihozápadě je obklopena Šumavou, na severozápadě výběžky Brd, na severu Středočeskou žulovou vrchovinou, na východě Českomoravskou vrchovinou a na jihovýchodě Novohradskými horami.

Rozloha kraje představuje 10 057 km², což je 12,8 % rozlohy celé České republiky. Z tohoto území zaujímají třetinu lesy, 4 % pokrývají vodní plochy. Převážná část území leží v nadmořské výšce 400 - 600 m, s čímž souvisejí poněkud drsnější klimatické podmínky.

Jihočeský kraj není územím bohatým na suroviny, nejsou zde téměř žádné zdroje energetických surovin. Významným přírodním bohatstvím jsou však rozsáhlé lesy, zejména na Šumavě a v Novohradských horách. Největší surovinové bohatství tvoří ložiska písků a štěrkopísků, cihlářské hlíny, kameniva a sklářských písků. Z ostatních zdrojů je významná rašelina a v některých lokalitách také vápenec, křemelina a grafit.

Životní prostředí kraje lze v rámci České republiky charakterizovat jako méně poškozené. I zde je však řada zdrojů znečištění, hlavně v zemědělství a průmyslu.

Jihočeský kraj je krajem s nejmenší hustotou zalidnění z celé České republiky. Koncem roku 2004 v kraji žilo více než 625,7 tis. obyvatel.

V zemědělství převažuje v rostlinné výrobě pěstování obilovin, olejnin a píce, významná je též produkce brambor. V živočišné výrobě se jedná především o chov skotu a prasat. Dlouholetou tradici má v kraji rybníkářství. Vytváří se v nich polovina produkce ryb České republiky, významný je také podíl chovu vodní drůbeže. Průmyslová výroba je koncentrována především v česko-budějovické aglomeraci. Z odvětvového hlediska převažuje zpracovatelský průmysl.

Zemědělská produkce

Celková výměra zemědělské půdy v kraji činí 495 337 ha. Z toho orná půda tvoří 320 703 ha, což je 64,7 % celkové výměry zemědělské půdy a 31,9 % celkové plochy Jihočeského kraje. Travní porosty pokrývají 160 154 ha, což je 32,3 % celkové výměry zemědělské půdy a 15,9 % celkové rozlohy kraje.

Okresy Prachatice a Český Krumlov vykazují největší plochu zatravnění. Naopak nejnižší plocha zatravnění je v okresech Písek a Tábor.

V Jihočeském kraji se v roce 2004 sklídilo celkem 873 063 t obilovin. Největší zastoupení měla pšenice 482 268 t. Na druhém místě skončil ječmen 218 409 t. Jihočeský kraj produkuje také luskoviny, jedná se především o hrách setý, kterého se sklídilo 6 195 t. Významná je také produkce okopanin 131 325 t, především produkce brambor. Technických plodin bylo vyprodukováno 121 712 t. Svě zastoupení zde má řepka 117 304 t a len setý přadný 1 831 t. Píce na orné půdě se vypěstovalo 398 839 t. Zeleniny konzumní se sklídilo 3 568 t. Zde má největší zastoupení pěstování zelí 2 512 t. Důležitá je také produkce sena 474 019 t.

Živočišná výroba v kraji se zaměřuje na chov skotu. Stav skotu v roce 2004 byl 211 413 ks. Významný je chov drůbeže 4 647 242 ks a chov prasat 348 209 ks. Ovce představují 21 244 ks a koně 2 898 ks.

4.1.2 Analýza ekologického zemědělství – Jihočeský kraj

Struktura produkce ekologického zemědělství v Jihočeském kraji

V ekologickém zemědělství Jihočeského kraje má důležité zastoupení v rostlinné výrobě produkce sena, pastevního porostu a senáže. Také zde se uplatňuje pěstování brambor a v menším rozsahu kořenová zelenina. Z obilovin je zastoupena pšenice, oves a žito.

Živočišná výroba se zaměřuje na chov jalovic, býků jatečných i plemenných a zástav skotu. Významný je chov ovcí jatečných a chovných a také chov koz na mléko.

K 1. lednu 2006 bylo evidováno u organizace KEZ, o. p. s. v Jihočeském kraji celkem 105 ekologických zemědělců. Všem byly zaslány dotazníky, 46 ekologických zemědělců bylo ochotno vyplnit dotazník (44 % návratnost). Nejvyšší návratnost dotazníků byla v bývalých okresech Strakonice, Písek a Tábor (68 %), nejnižší v okresech České Budějovice, Jindřichův Hradec (jen 28 %). Svou neochotu vyplnit dotazník zdůvodňovali ekologičtí zemědělci především nedostatkem času a nedůvěrou v dotazníková šetření (Příloha 3).

Předmětem dotazování byly následující oblasti:

Předmět registrace (otázka č. 1)

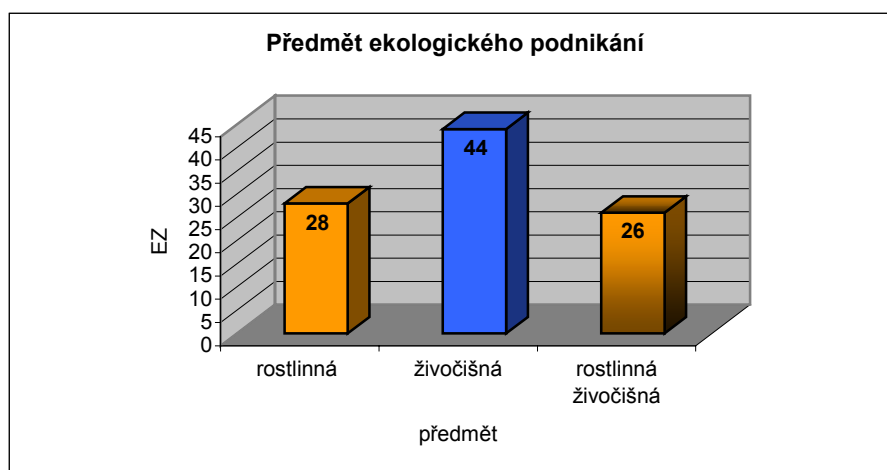
Ze 46 došlých dotazníků odpovědělo shodně 26 ekozemědělců, že předmětem registrace je rostlinná i živočišná výroba. Rostlinnou výrobou se zabývá 28 ekozemědělců a živočišnou 44.

V ČR je tvořeno téměř 90 % ploch v ekologickém zemědělství trvalými travními porosty, jen necelých osm procent představuje orná půda, sady a vinice.

Ekologičtí zemědělci se zaměřují v rostlinné produkci především na brambory, pšenici, žito, oves, ječmen a zeleninu. Zatímco v živočišné produkci se orientují hlavně na produkci hovězího a ovčího masa a mléka.

Z hlediska sortimentu pěstovaných plodin lze ekologickým zemědělcům doporučit pěstovat plodiny, které se do ČR přes vhodnost klimatických podmínek musí dovážet. Jedná se např. o pohanku, pšenici, špaldu. Velká poptávka je také po biozelenině a bioovoci.

Graf 1 – Předmět ekologického podnikání

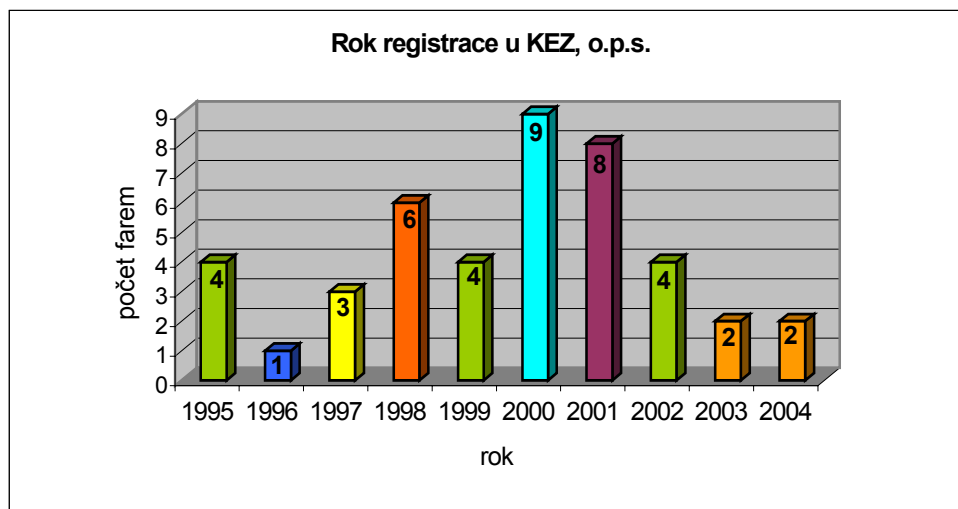
Registrace u KEZ, o. p. s. (otázka č. 2)

Z dotazníkového šetření vyplývá, že zvýšená registrace nastala zejména v letech 2000, 2001 a 2002. Souvisí to s přijetím nového zákona o ekologickém zemědělství a také se zvýšením dotačních podpor.

Systém kontroly KEZu postupně přestal vyhovovat potřebám praxe, stal se formálně velmi náročným. Inspektoři se příliš zaměřovali na výkon kontroly, administrativní evidenci, a méně už na praktické věci. V roce 2005 se dokonce snížil počet ekologicky hospodařících zemědělců.

Zemědělci začali poukazovat především na formální jednání inspektorů. Svaz PRO-BIO se proto rozhodl, požádat o pomoc partnerskou organizaci, německý Bioland, který vlastní největší evropskou kontrolní a certifikační společnost ABCERT GmbH, aby vytvořila svoji pobočku také v ČR. Zájem o založení své pobočky projevil také Biokont CZ, jehož akreditace není dosud vyřešena. Pokud v ČR budou pracovat tři kontrolní organizace má zemědělec možnost volby. Otázkou zůstává, zda je v rámci českého ekologického zemědělství a výroby bioproduktů dostatečný prostor pro tři kontrolní organizace.

Graf 2 – Rok registrace u KEZ, o. p. s.

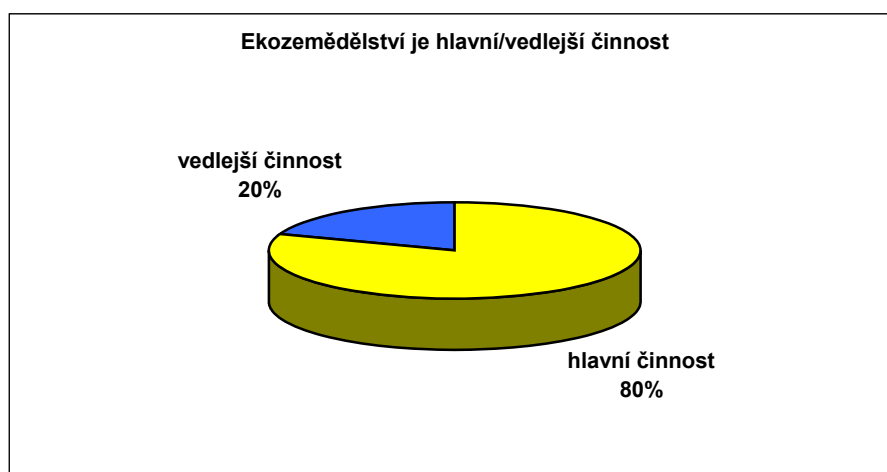

Ekologické zemědělství hlavní/vedlejší činnost (otázka č. 3)

80 % ekologických zemědělců uvedlo, že se jedná o jejich hlavní výdělečnou činnost. Pro 20 % ekologických zemědělců představuje podnikání v ekologickém zemědělství vedlejší činnost. Tito ekologičtí zemědělci se zaměřují především na chov skotu, krav BTPM, ovcí, koz, drůbeže a koní. Pěstují pšenici, oves, brambory a řepu.

Ekologické zemědělství je dnes i ekonomicky zajímavou formou hospodaření.

Graf 3 – Podnikání v ekologickém zemědělství

Členství ve sdružení ekologických zemědělců (otázka č. 4)

V ČR je většina ekozemědělců sdružena ve svazu PRO-BIO. V Jižních Čechách využívá služeb spolku PRO-BIO 39 % dotázaných ekozemědělců. Členství ve spolku PRO-BIO zajišťuje poradenství, informační servis (zasílání Bioměsíčníků zdarma, zajišťování kurzů, školení, zasílání informačních materiálů a odborných publikací, účast na konferencích, informace o grantech, dotacích a jiných podpůrných programech), propagaci, zastupování zájmů členů, marketing, částečně i finance. Svaz PRO-BIO poskytuje finanční prostředky formou výhodných půjček.

Postupně vznikaly i další svazy, jako např. LIBERA. Spolky řeší často i odbyt bioprodukce, členové se mohou např. dohodnout na vzájemném rozšíření sortimentu pro prodej na tržnici, přímý prodej nebo o společném zpracování. Členské příspěvky se platí dle výměry obhospodařované půdy.

PRO-BIO se orientuje především na funkci informační a poradenskou než reálné aktivity. Jedná se hlavně o účast na různých soutěžích, které pořádá spolek PRO-BIO. Např. soutěž Česká biopotravina roku, jejímž cílem je propagovat české biopotraviny mezi veřejností a pomoci tak jejich prosazení na trhu. Navíc vítěz získá šek v hodnotě 20 000 Kč a právo užívat pro vítězný výrobek označení „Česká biopotravina roku“.

Graf 4 – Členství ve spolku

Zapojení do programu „AGROENVI“ opatření (otázka č. 5)

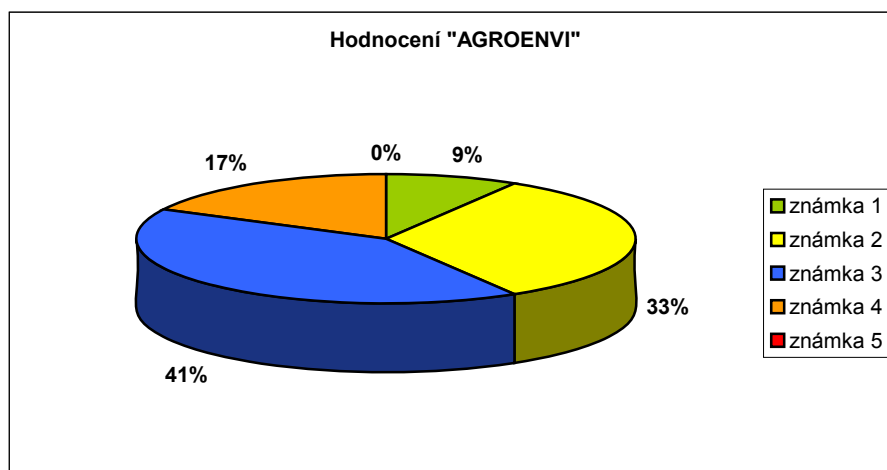
Všichni dotazovaní ekologičtí zemědělci jsou zapojeni do programu AGROENVI. Toto opatření řeší zejména zachování a zvyšování biologické různorodosti

na travních porostech i na orné půdě. Program AGROENVI má několik dotačních titulů. Podporuje i ekologickém zemědělství a jeho hlavním cílem je ochrana základních složek životního prostředí a zajištění bioprodukce.

Pro hodnocení tohoto programu využily ekologičtí zemědělci klasické školní stupnice 1 – 5.

Známku 1 přidělilo tomuto programu 9 % ekozemědělců, známku 2 přiřadilo 33 %, 41 % ekozemědělců ohodnotilo „AGROENVI“ opatření známkou 3 a 17 % známkou 4. Spokojenost s tímto programem vyjádřili průměrnou známkou 2,7.

Graf 5 – Hodnocení „AGROENVI“

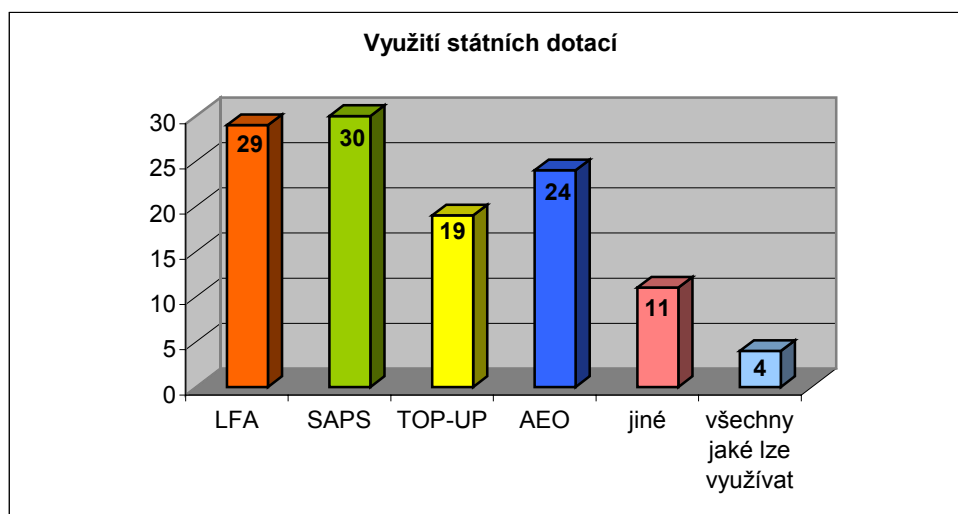
Dotace (otázka č. 6)

Mezi nejčastěji používané dotace patří SAPS (30), LFA (29), TOP UP (19), AEO (24).

Na pastevní porosty v LFA oblastech jsou poskytovány vyšší dotace. Stát se snaží postupně dotačně zvýhodňovat investičně náročné hospodaření na orné půdě a u trvalých kultur. Navíc mohou ekozemědělci využívat dotace AEO.

13 % ekozemědělců celkovou výši dotací hodnotí známkou 1, 28 % jí přidělilo známku 2, 39 % navrholo známku 3. Za dostatečnou ji považuje 11 % ekozemědělců a za nedostatečnou 9 %. Průměrně ohodnotili spokojenost s celkovou výši dotací známkou 2,75.

Graf 6 – Využití státních dotací

Pokrytí nákladů dotacemi (otázka č. 7)

V průměru pokrývají dotace 60,53 % nákladů. Nejvyšší dotace pobírají ekozemědělci na Šumavě. Farmy v podhorské oblasti, které jen obhospodařují pastviny, splní podmínky snáze než zemědělec, který má ornou půdu.

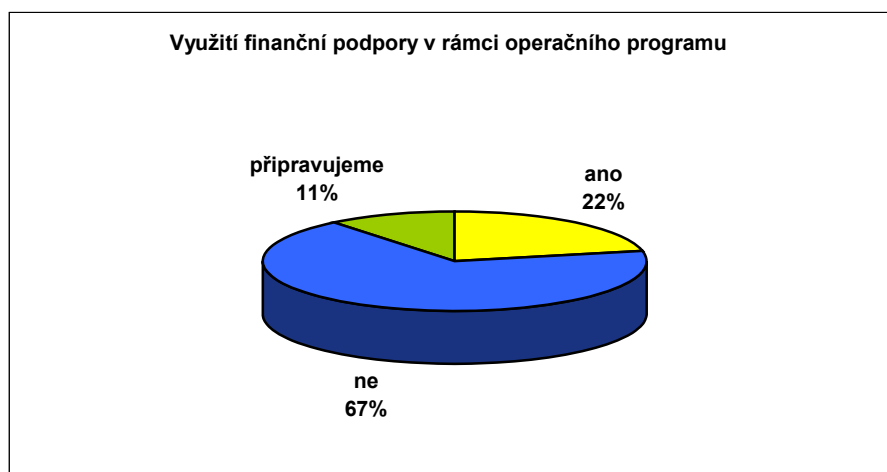
Ekologické dotace zatím v ČR nevedou k tomu, aby výrazně stoupla nabídka biopotravin. Poskytnutí státních dotací na jedné straně podpořilo růst počtu podniků hospodařících ekologicky a rozvoj ekologického zemědělství v ČR, na druhé straně však došlo k výraznému nárůstu případů porušování zákona. Motivací nově registrovaných ekozemědělců byly často pouze dotace a nikoli snaha ekologicky hospodařit.

Operační program (otázka č. 8)

Finanční podporu v rámci Operačního programu využilo 22 % ekozemědělců. 38 % z nich pověřilo vypracováním projektu odbornou agenturu, 62 % ekozemědělců si projekt zpracovali vlastními silami.

Ekozemědělci mají obavy ze složité administrativy, většina z nich není schopna vypracovat projekt a tak žádají o pomoc agentury. Ty však nesou minimální odpovědnost za vypracování projektu. V případě, že by projekt byl neefektivní neplatí ani žádné penále.

Graf 7 – Využití finanční podpory v rámci operačního programu

Prodej produkce (otázka č. 9)

85 % ekologických zemědělců uvedlo, že produkci prodává. Mezi nejpoužívanější formy prodeje patří dodávky zpracovatelům (21), prodej ze dvora (18), jiné - prodej překupníkům (11) a dodávky přímé do MO (1).

Graf 8 – Prodáváte Vaši produkci?

Názor ekologických zemědělců na prodejní možnosti (otázka č. 10)

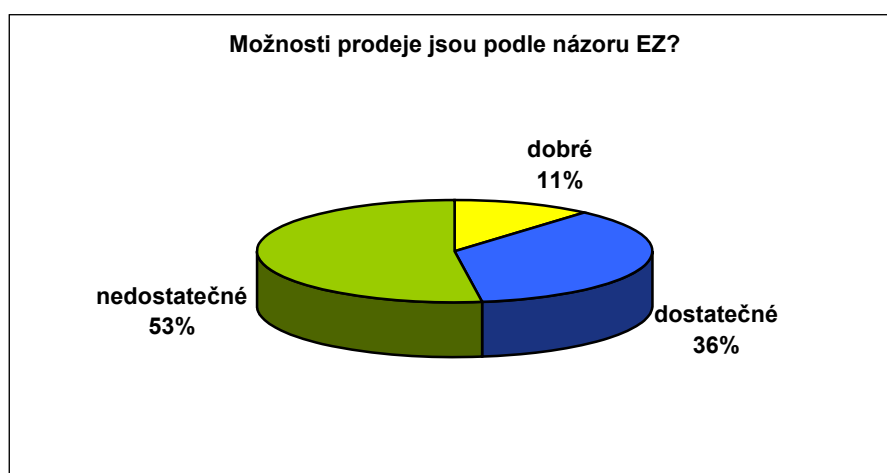
11 % ekozemědělců hodnotí možnosti prodeje jako dobré, 36 % jako dostatečné a 53 % jako nedostatečné.

Přestože poptávka po BIO převyšuje nabídku, stále není příliš zajímavá. Veřejnost totiž značku BIO většinou nezná, takže velmi obtížně chápe, proč by měla kupovat potraviny, které jsou dražší než konvenční.

Obecně by se měla více podpořit propagace ekologického zemědělství. Vina není jen na straně státu. Ani výrobci a prodejci bioproduktů se příliš nesnaží propagovat ekologické produkty. Kromě klasické propagace v tisku a formou letáků se nabízí např. následující akce – místní biojarmarky ekologických zemědělců a výrobců biopotravin, zakládání informačních míst ekologického zemědělství ve spolupráci s místními odborníky na ekologické zemědělství.

Graf 9 – Možnosti prodeje jsou podle názoru EZ?

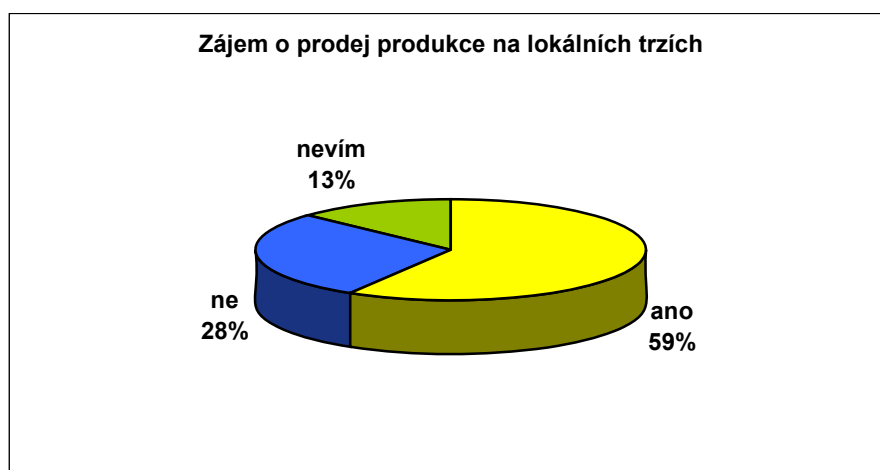

Prodej produkce na lokálních trzích (otázka č. 11)

59 % ekozemědělců by mělo zájem prodávat svou produkci na lokálních trzích, 28 % ekozemědělců označilo odpověď „ne“, a 13 % „nevím“.

Zejména se jedná o prodej prodeje ze dvora (16), do místních obchodních sítí (12), dodávky do vývařoven (7) a ostatní (3).

Graf 10 – Zájem o prodej produkce na lokálních trzích

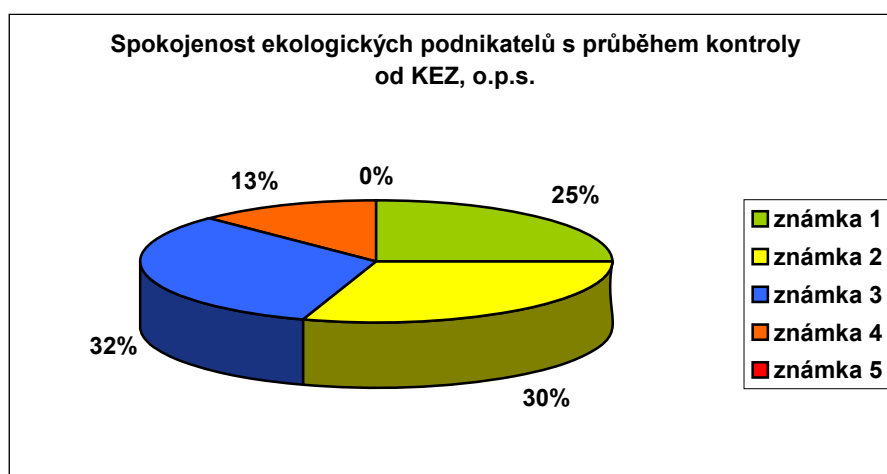

Kontrola ekologického podnikání (otázka č. 12)

Jak vyplývá z dotazníkového šetření 25 % ekozemědělců hodnotí kontrolu KEZu o. p. s. známkou 1, 30 % přiřadilo známku 2, 32 % označilo známku 3 a 13 % ohodnotilo kontrolu známkou 4. Průměrně ohodnotili spokojenost s kontrolou KEZu o. p. s. známkou 2,3.

Zemědělci poukazují na složitou administrativu namísto fyzické kontroly. Často se jedná o zdlouhavou i několikahodinovou kontrolu. Zlepšení by mohlo přinést vytvoření dvou nových kontrolních organizací, které vznikly v roce 2006. Zvýšení konkurence by mělo přimět kontrolní organizace ke zkvalitnění práce.

Graf 11 – Spokojenost ekologických podnikatelů s průběhem kontrol KEZ, o. p. s.

Spokojenost s činností organizací (otázka č. 13)

Nejkladněji hodnotí ekozemědělci činnost Zemědělské agentury, přidělili jí průměrnou známku 1,8. Nejméně spokojeni jsou ekologičtí zemědělci s činností Ministerstva zemědělství, jeho činnost ohodnotili průměrnou známkou 2,4. SZIF přidělili průměrnou známkou 2,3. Činnost RERA (regionální rozvojová agentura) ekozemědělci neznají.

Změna podmínek v ekologickém zemědělství po vstupu do EU (otázka č. 14)

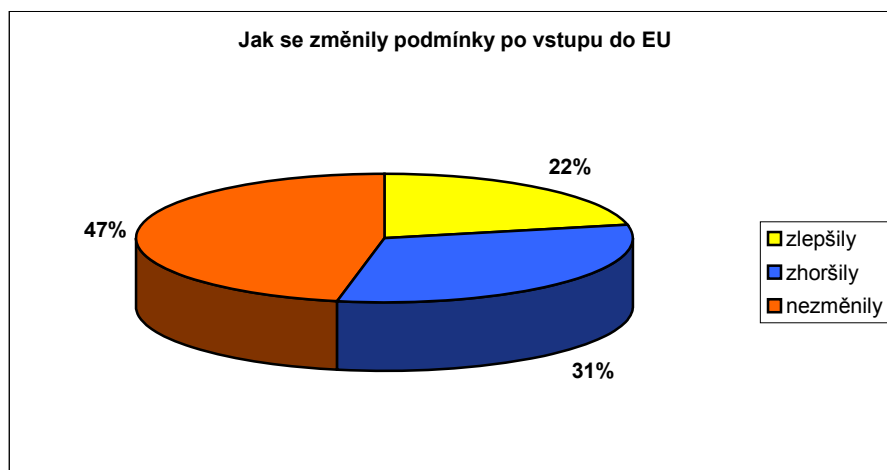
22 % ekozemědělců se domnívá, že se podmínky po vstupu do EU zlepšily, 31 % uvedlo zhoršení podmínek a pro 47 % se podmínky pro podnikání nezměnily.

Kromě malých finančních výhod se ekologickým zemědělcům nelíbí i vyplňování velkého množství formulářů a častější kontroly. Přibývá sice firem, které nabízejí, že

připraví podnik na tuto kontrolu, ale požadují za to finanční prostředky. Zemědělci také poukazují na zprísnění hygienických předpisů.

Zvýšený dovoz levných biopotravin ze zemí, kde je ekologické zemědělství dotováno více než u nás, je velkou hrozbou pro české producenty. Výrobní náklady neustále rostou, ale zemědělské ceny stagnují, někdy i klesají.

Graf 12 – Jak se změnily podmínky po vstupu do EU

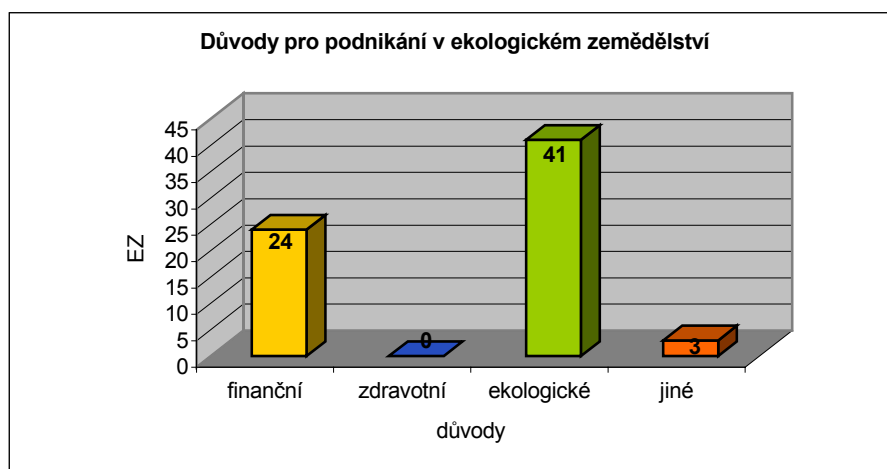
Důvody pro ekologický způsob hospodaření (otázka č. 15)

Jako první důvod, proč začaly podnikat v ekologickém zemědělství uvádějí zemědělci důvod ekologický. Většina hospodářských zvířat žije v problematických podmínkách a právě tomu se snaží ekologické zemědělství zabránit. Velkochovy komplikují život nejen zvířatům, ale také lidem v okolních obcích. Bývají zdrojem silného znečištění čpavkem, který vedle zápachů způsobuje zdravotní potíže. Rozsáhlé půdní bloky, ze kterých zmizely přirozené bariéry zeleně, přispívají k erozi půdy. Voda z nich snadněji odnáší ornici. Ze stejného důvodu přispívá průmyslové zemědělství k povodním. Voda, kterou nemá co zachytit, snadno odtéká z polí a rychle proudí vybetonovanými koryty narovnaných potoků.

Druhým důvodem je výše finančních prostředků. Ekozemědělství je více podporované dotacemi a programy, které mají přilákat nové podnikatele.

Představy o podnikání v ekologickém zemědělství se splnily 53 % dotázaných. Nesplnění představ vyjádřilo 41 %, 2 % ekologických zemědělců se představy splnily částečně a 4 % neví.

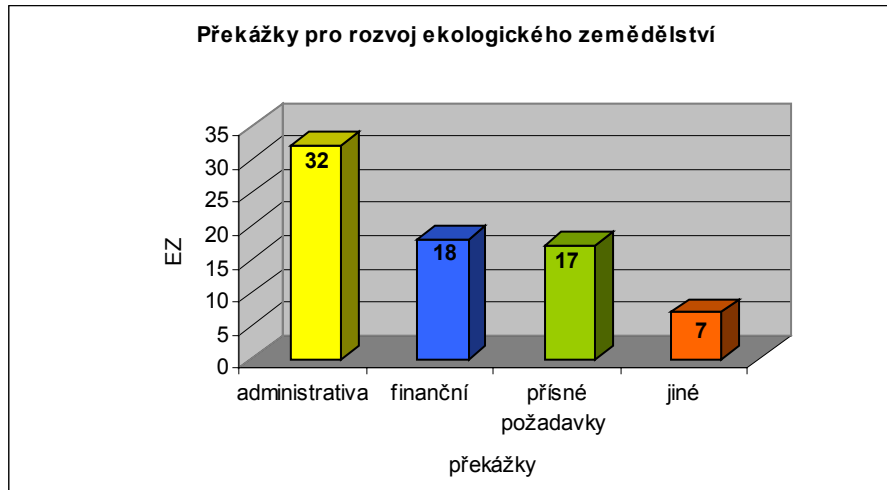
Graf 13 – Důvody pro podnikání v ekologickém zemědělství

Hlavní překážky pro rozvoj EZ (otázka č. 16)

Největší překážkou rozvoje ekozemědělství je administrativa a finanční prostředky. Ekozemědělcům vadí přísné limity a předpisy, také poukazují na malou propagaci bioproduktů a na problémy s odbytem.

Graf 14 – Překážky pro rozvoj ekologického zemědělství

Základní statistické údaje

Průměrně lze charakterizovat ekologického zemědělce Jihočeského kraje jako člověka ve věku 41-50 let, středoškolského vzdělání. Průměrně zaměstnává 2 pracovníky a na podnikání se podílí rodina.

Průměrná velikost farmy – 233 ha z. p. a 95 ha o. p. (Příloha 6).

4.1.3 Analýza výroby biopotravin – Jihočeský kraj

V Jihočeském kraji je celkem registrováno u společnosti KEZ, o. p. s. 7 výrobců biopotravin, z toho pouze 4 mají osvědčenou bioprodukcí.

Zastoupení výrobců biopotravin v Jihočeském kraji je nízké. Nestací jen produkce ekologických farem, ale je nutné, aby byly zajištěny navazující články, které se budou zabývat zpracováním produkce. Jedná se o nejslabší článek v řetězci.

Dotazníkové šetření

Dotazník byl poslán všem 7 výrobcům biopotravin v Jihočeském kraji.¹ Celkem se vrátili 4 vyplněné dotazníky (57 % návratnost).

Z důvodu minimálního počtu firem je následující vyhodnocení dotazníků pouze orientační

(Příloha 4).

Ekologické zemědělství hlavní/vedlejší činnost

Všichni (4) dotazovaní výrobci biopotravin uvedli, že se jedná o jejich hlavní činnost.

Registrace u KEZ o. p. s.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že zvýšená registrace nastala v letech 2001 a 2003. V těchto letech začali zpracovávat biopotraviny 3 dotazovaní výrobci.

Počet certifikovaných výrobků

Počet certifikovaných výrobků se pohybuje mezi 1 – 16. Nejvyšší počet certifikovaných výrobků vykazuje ekofarma: Citterbartové Emilie – zpracování kozího mléka, Březí 27, Rožmitál pod Třemšínem, 262 42.

---

¹ „LL spol. s r. o. - Extrakce“, Rašínova 422/2, Soběslav, 392 01, Wild Herb s. r. o., Římov 50, Římov, 373 24, Citterbartová Emilie – zpracování kozího mléka, Březí 27, Rožmitál pod Třemšínem, 262 42, EXTRUDO Bečice s. r. o., Bečice 7, Týn nad Vltavou, 375 01, Interspar Tábor, Chýnovská 3049, Tábor, 390 02, Krtouš Vladimír, Ing. – porážkové místo Branišov, Zdíkov – část Branišov 9, Stachy, 384 73, Špatný František – zpracování kozího mléka, Bílsko 25, Bavorov, 387 73

Převažuje zpracování koziho mléka na máslo, mléko, tvaroh, pomazánky a sýry. Dále se zpracovává Bio hovězí maso. Z rostlinné produkce je to zpracování listů břízy bělokoré.

1 výrobce se zabývá produkcí výrobků z koziho mléka, 1 výrobce zpracovává bio hovězí maso, 2 výrobci mají osvědčenou produkci březových listů a extraktů z BOULEAU BIO.

Členství ve svazu ekologických zemědělců

Jen jeden zpracovatel je členem svazu, ostatní nejsou členy svazu ekologických zemědělců. Přestože členství poskytuje zpracovatelům možnost lépe se orientovat v situaci na trhu, zpracovatelé tuto možnost nevyužívají. Důvodem může být nedostatek informací, které zpracovatelé o činnosti této organizace mají.

Využití finanční podpory v rámci Operačního programu

Zpracovatelé nevyužívají podporu Operačního programu. Odrazuje je složitá administrativa. Často není v moci jedince takto náročné požadavky splnit bez odborné pomoci firem. Některé odborné firmy se ani nezabývají úvěrem pod 1,5 mil. Kč. Podnikatel také musí nejprve vložit sám finanční prostředky a až později se dozví, zda bude jeho projekt schválen. Pro podnikatele představuje tato forma dotace velké riziko. Také neinformovanost brzdí mnohé zpracovatele v tom, aby využili této podpory.

Formy odbytu

Zpracovatelé využívají nejvíce specializované prodejny, další zpracovatele a prodej ze dvora.

Zhodnocení spolupráce s odběrateli produkce

Spolupráci s velkoobchody hodnotí nejčastěji známkou 3, specializované prodejny ohodnotily nejčastěji známkou 2 a další zpracovatele nejčastěji známkou 1.

Spokojenost s odbytovými možnostmi

Dotazovaní zpracovatelé se shodují, že možnosti odbytu jsou dostatečné. Nejhůře obchodovatelnou částí produkce je dle jejich názoru čerstvá biozelenina, která by se

měla dostat k zákazníkovi co nejdříve, aby si zachovala svou kvalitu. Hůře obchodovatelné jsou také výrobky z mléka, které mají krátkou dobu trvanlivosti.

Využití možností prodeje vlastní produkce na lokálních trzích

Zpracovatelé by využili prodej do místní sítě, do vývařoven a prodej ze dvora.

Při prodeji ze dvora lze přilákat zákazníky přes zájem dětí o domácí zvířata, rostliny a způsob získávání produkce.

Využití regionální výrobní či odbytové kooperace

Vlastní výrobní značku využívá jen KOZÍ FARMA Březí, p. Emilie Citterbartové. Název výrobní značky – Jihočeský kozí sýr.

Propagace bioproduktů

2 zpracovatelé připravují propagaci svých produktů prostřednictvím internetu a na biojarmarcích. Také se snaží o propagaci pomocí ochutnávek a letáčků.

Větší podpora ze strany státu, případně poskytnutí finančních prostředků na propagaci v médiích, by pomohla zvýšit povědomí zákazníků o bioproduktech.

Vývoz a dovoz produkce

Vývozu produkce se věnuje 1 zpracovatel (Wild Herb s. r. o., Římov 50, Římov, 373 24). Problém českého trhu biopotravin spočívá především v nedostatečné produkci českých ekozemědělců. Na trhu je nedostatek některých komodit, např. vajec, ovoce, zeleniny, mléčných výrobků i masa v biokvalitě. Dá se říci, že tuzemských surovin ubývá. Dříve se dováželo méně, než se získalo od českých pěstitelů, dnes je to naopak.

Frekvence kontrol

KEZ, o. p. s. provádí kontrolu 2 x do roka. 1 zpracovatel uvedl, že SVS provádí kontrolu 1 za 14 dní. Hlavním nedostatkem kontrol je podle zpracovatelů složitá administrativa, zpřísnění veterinárních předpisů po vstupu do EU.

Spokojenost s činnostmi vybraných organizací

Nejméně spokojeni jsou zpracovatelé s činností RERA nejčastěji jí ohodnotili známkou 4, dále následovalo PRO-BIO se známkou 3, SZIF byla přidělena nejčastěji

také známka 3. Nejvíce spokojeni jsou zpracovatelé s činností MZE, kterému přidělili průměrnou známku 2.

Zhodnocení celkové nabídky bioproduktů

Celkovou nabídku bioproduktů hodnotí zpracovatelé nejčastěji známkou 3.

Srovnání kvality českých bioproduktů ze zahraničními

V hodnocení kvality českých a zahraničních bioproduktů se názory jednotlivých zpracovatelů liší.

Pozice výrobců biopotravin v ČR po vstupu do EU

Podle zpracovatelů se podmínky po vstupu do EU zhoršily. Zpřísnily se hygienické předpisy a zvýšila se administrativa.

Ceny českých bioproduktů jsou vyšší než v případě dovezené produkce. Na vině je ale také špatná politika prodejců, kteří zneužívají zájmu zákazníků a prezentují biopotraviny jako luxusní zboží, což jim umožní marži zvýšit. Zahraničním producentům také poskytují v „jejich zemi“ vyšší dotace.

Hlavní překážky pro rozvoj výroby biopotravin

Za hlavní překážku zpracovatelé považují složitou administrativu, nedostatečné finanční zdroje a přísné hygienické předpisy.

Důvody pro výrobu bioproduktů

Hlavním důvodem, proč se rozhodli zpracovávat bioprodukty je především vlastní přesvědčení, že to co dělají, může přispět ke zlepšení podmínek v zemědělství.

Splnění očekávání z podnikání

Očekávání z podnikání se zpracovatelům splnila.

4.1.4 Analýza ekologického zemědělství – horské a podhorské oblasti

Obecná charakteristika horské a podhorské oblasti

ČR je spíše horským a podhorským státem. Do marginálních oblastí patří 60 % zemědělské půdy v ČR. Pevnou hranici marginálních oblastí nelze vymezit, mění se v závislosti na tržním prostředí a na celkové hospodářské situaci u jednotlivých výrobců.

Hlavním kritériem horských oblastí (LFA) je průměrná nadmořská výška území obce nad 600 m a nebo kombinace nadmořské výšky nad 500 m a sklonitosti nad 7° na více než 50 % výměry zemědělské půdy daného území. Pro určování půdy nízké produktivity, nesnadno obdělávatelné a s omezeným potenciálem při vymezování ostatních méně příznivých oblastí byl využit bodový systém výnosnosti půd.

Význam fungování zemědělství v LFA oblastech je velký pro celou společnost. Zatímco v EU žije v horských oblastech jen 16 % lidí, v ČR je to nadprůměrných 24 % obyvatel, což znamená 2,5 mil. občanů.

V souvislosti s postupnou restrukturalizací zemědělské výroby dochází k útlumu výroby formou zakládání travních porostů. Mezi perspektivní a v současné době již dosti rozšířené způsoby využití travních porostů v marginálních podmínkách je jejich využití jako pastvin pro chov skotu, ovcí, koz, koní.

Příloha č. 5 Mapa zachycující horské a podhorské oblasti v rámci Jihočeského kraje

Dotazník byl rozeslán 62 ekologickým zemědělcům v horské a podhorské oblasti Jihočeského kraje registrovaných u společnosti KEZ, o.p.s., 22 ekologických zemědělců se zapojilo do dotazníkového šetření (35 % návratnost).

Předmětem dotazování byly následující oblasti:

Předmět registrace (otázka č. 1)

Ekologičtí zemědělci se věnují více živočišné produkci (22) než rostlinné produkci (12). Rostlinou i živočišnou výrobou se zabývá 12 ekologických zemědělců.

Převládá živočišná produkce, protože většina ekologických farem se nachází na Šumavě, kde jsou lepší podmínky pro hospodaření.

Registrace u KEZ, o. p. s (otázka č. 2)

V průběhu let 1995 – 1999 se zaregistrovalo u KEZu, o. p. s. celkem 9 ekologických zemědělců. Velký nárůst nastal po roce 2000, kdy stoupl počet registrovaných ekologických zemědělců na 13.

Ekologické zemědělství hlavní / vedlejší činnost (otázka č. 3)

Pro 82 % ekologických zemědělců představuje podnikání v ekologickém zemědělství hlavní činnost a pro 18 % činnost vedlejší.

Členství ve sdružení ekologických zemědělců (otázka č. 4)

45 % ekologických zemědělců je členem spolku, 55 % není členem. Pokud jsou členem sdružení uvádějí ekozemědělci členství ve spolku PRO-BIO.

Zapojení do programu „AGROENVI“ opatření (otázka č. 5)

100 % ekologických zemědělců je zapojeno do tohoto programu. Spokojenost s tímto programem ohodnotilo 14 % ekologických zemědělců známkou 1, 31 % známkou 2, 32 % známkou 3 a 23 % známkou 4. Průměrné hodnocení 2,6.

Dotace (otázka č. 6)

Mezi nejčastěji využívané dotace patří SAPS (15), LFA (14), AEO (12), TOP-UP (10). Spokojenost s celkovou výší dotací označilo jen 14 % ekologických zemědělců známkou 1. 31 % ekologických zemědělců ohodnotilo spokojenost s celkovou výší známkou 2, 32 % známkou 3, 9 % známkou 4 a 14 % známkou 5. Průměrně ohodnotili spokojenost celkovou výší dotací známkou 2,8.

Pokrytí nákladů dotacemi (otázka č. 7)

Průměrné pokrytí nákladů dotacemi činí 61 %.

Operační program (otázka č. 8)

27 % ekologických zemědělců využilo finanční podporu v rámci Operačního programu. 68 % podporu zatím nevyužilo a 5 % připravuje využití podpory.

Hlavní překážky spatřují ve složité administrativě a vysoké finanční spoluúčasti.

Prodej produkce (otázka č. 9)

82 % ekologických zemědělců prodává produkci, jen 18 % produkci neprodává.

Mezi nejčastěji využívané formy prodeje patří prodej ze dvora (8), dodávky zpracovatelům (8) a jiné – prodej překupníkům, prodej plemenných zvířat (8).

Názor ekologických zemědělců na prodejní možnosti (otázka č. 10)

14 % ekologických zemědělců považuje možnosti prodeje za dobré, 24 % za dostatečné. Pro 62 % ekologických zemědělců jsou možnosti prodeje nedostatečné.

Problémy spatřují v přísných hygienických požadavcích. Dále jim vadí, že v Jižních Čechách nejsou ekologická jatka.

Prodej produkce na lokálních trzích (otázka č. 11)

Zájem o prodej na lokálních trzích by mělo 50 % ekologických zemědělců. 32 % ekologických zemědělců odpovědělo, že zájem nemá a 18 % „neví“.

Jedná se nejčastěji o prodej do místní sítě (6) a prodej ze dvora (5).

Kontrola ekologického podnikání (otázka č. 12)

Nejčastěji provádí kontrolu organizace KEZ, o. p. s. v průměru 1-2 x za rok. Ekologičtí zemědělci označili spokojenost s průběhem kontroly průměrnou známkou 2,2. Dále kontroluje ekologické zemědělce také SVS průměrně 1-2 x za rok. Spokojenost ekologičtí zemědělci vyjádřili průměrnou známkou 1,3. Kontroly provádí také HS a finanční úřad.

Spokojenost s činností organizací (otázka č. 13)

Nejvíce spokojeni jsou ekologičtí zemědělci s činností Zemědělské agentury, průměrně ji ohodnotili známkou 1,8. Následuje SZIF s průměrnou známkou 2,6. Nejméně spokojeni jsou ekologičtí zemědělci s MZe, který dostal průměrnou známkou 3,4. Činnost RERA většina ekologických zemědělců nezná.

Změna podmínek v ekologickém zemědělství po vstupu do EU (otázka č. 14)

Pro 17 % ekologických zemědělců se podmínky po vstupu do EU zlepšily. Zhoršení uvedlo 39 % dotázaných. 44 % odpovědělo, že se podmínky nezměnily.

Zhoršení pro ně představuje náročnější administrativa a také přísnější předpisy. Zlepšení naopak spatřují ve vyšších dotacích.

Důvody pro ekologický způsob hospodaření (otázka č. 15)

Hlavním důvodem, proč ekologičtí zemědělci začali podnikat v ekologickém zemědělství, je důvod ekologický (19) a finanční (12).

Očekávání z podnikání v ekologickém zemědělství se splnila 49 % dotázaných. Nesplnění představ uvedlo 41 %, částečně se představy splnily 5 % ekologických zemědělců. 5 % na tuto otázku neodpovědělo.

Hlavní překážky pro rozvoj EZ (otázka č. 16)

Hlavní překážkou, která brzdí rozvoj ekologického zemědělství, je administrativa. Dalšími překážkami jsou finanční důvody a také přísné požadavky.

Základní statistické údaje

Průměrně lze charakterizovat ekologického zemědělce v horské a podhorské oblasti Jihočeského kraje jako člověka ve věku 51-60 let, vysokoškolského vzdělání. Na podnikání se podílí rodina.

Průměrná velikost farmy – 253 ha z. p. a 152 ha o. p.

4.2 ANALÝZA EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ A VÝROBY BIOPOTRAVIN – MIKROREGION

Mikroregion, ve kterém byly rozesílány dotazníky, je tvořen bývalými okresy Strakonice, Písek a Tábor. Protože je v těchto okresech malé zastoupení ekologických farem, byly tyto tři územní celky pro výsledky výzkumu spojeny.

4.2.1 Obecná charakteristika mikroregionu

„Okres“ Strakonice se nachází v západní části Jihočeského kraje a svou rozlohou patří k nejmenším okresům. Rozloha okresu představuje 1 032 km², což je 10,2 % z celkové rozlohy Jihočeského kraje. Počtem 69 863 obyvatel se řadí na páté místo v kraji.

Z celkové rozlohy připadá 64,9 % na zemědělskou půdu, 22,5 % pokrývají lesy a 4,6 % zaujímají rybníky.

Nadmořská výška okresu se pohybuje v severní polovině mezi 400 - 600 metry, ojediněle přes 600 metrů, v jižní polovině mezi 500 - 700 metry. Průměrná roční teplota se pohybuje v rozmezí 6 až 7,5o C. Vodní srážky jsou vyrovnané a jejich roční průměr je v rozpětí 550 - 650 mm. Podnebí je vnitrozemské, poněkud chladnější a vlhčí v místech větších vodních ploch.

Nejvýznamnějším vodním tokem je řeka Otava, která protéká středem okresu ve směru od západu k východu. V okresním městě se do ní vlévá Volyňka protékající celou jižní částí okresu. Jihovýchodní částí okresu protéká Blanice a severozápadní částí Lomnice.

Na celém území okresu převládají vyvřelé horniny a přeměněné horniny. Tyto horniny, zvláště pak vyvřelé, jsou vyhledávány jako cenný stavební materiál.

Přes strukturální změny i nadále zůstává okres Strakonice okresem průmyslově zemědělským. Průmyslovým střediskem okresu je samotné město Strakonice, kde nalezneme větší počet průmyslových provozoven. Další významnější provozovny nalezneme v Blatné a Vodňanech.

Charakter zemědělské výroby určují klimatické a půdní podmínky okresu. V daných půdních podmínkách převládá výrobní typ bramborářský. Zemědělství je v okrese zaměřeno na pěstování zrnin, píce, řepky a brambor a v živočišné výrobě na chov skotu, prasat a drůbeže.

Životní prostředí v okrese lze v rámci celé České republiky charakterizovat jako lepší než průměrné. Přesto zde existuje řada zdrojů znečištění, zejména v oblasti průmyslu a zemědělství. S kvalitou životního prostředí souvisí i zdravotní stav obyvatelstva, i když zde působí řada dalších faktorů, především životní styl. Přírodního prostředí se značnou lesnatostí, vodními plochami a kulturními památkami je využíváno k návštěvám a rekreaci občany z celé ČR i ze zahraničí.

„Okres“ Tábor se rozkládá v severní části Jihočeského kraje. Svou rozlohou 1 327 km² se řadí na páté místo v kraji, ale počtem obyvatel 103 tis. osob, stejně jako hustotou osídlení, na místo druhé.

Z hlediska geologické stavby se jedná o poměrně rozmanité území. Nejrozšířenější jsou zde krystalické břidlice, migmatity, granulity.

Nadmořská výška se v okrese pohybuje od 354 m v jižní části, kam ještě zasahuje Třeboňská pánev, do 724 m na severu v oblasti Mladovožicka a Jistebnicka. Severní část s mírně zvlněným terénem je převážně zalesněná jehličnatými monokulturami. Jižní část tvoří blatská krajina s typickou rašeliništní přírodou.

Území patří po většinu roku k chladnějším oblastem kraje, především v invazních polohách při Lužnici od Veselí nad Lužnicí k Táboru. Na Tábořsku je rovněž nejvíce oblačných dnů v roce a nízký počet hodin trvání slunečního svitu.

Osou regionu je řeka Lužnice, která si zachovává svůj původní ráz. Další významnější řekou je pravostranný přítok Lužnice – Nežárka. Nacházejí se zde rovněž četné rybníky.

V současnosti je svými 36,5 tis. obyvateli Tábor druhým největším městem Jihočeského kraje. Je významným hospodářským, dopravním i kulturním centrem celého okresu. Z průmyslového odvětví je zde zastoupeno strojírenství, elektrotechnika, průmysl oděvní, polygrafický, papírenský a potravinářský.

Okres je druhým nejprůmyslovějším v rámci kraje, přesto celkový charakter výrobní základny okresu můžeme klasifikovat jako průmyslově zemědělský.

Zemědělství se orientuje na pěstování obilovin a píce, významná je také produkce brambor a olejnin. V živočišné výrobě se jedná o chov skotu, prasat i drůbeže.

Životní prostředí lze v okrese charakterizovat jako mírně poškozené. I když se situace v posledních 10 letech značně zlepšila, patří okres v rámci Jihočeského kraje k těm nejvíce zatíženým emisemi z průmyslových aglomerací.

„Okres“ Písek má mírně zvlněný povrch, nadmořská výška stoupá směrem od jihu ke kopcovitému severu. Výraznější vrchy představuje masiv Písecké hory s vrchem Mehelník (632 m).

Z geologického hlediska jsou na území okresu zastoupeny převážně horniny žulového charakteru. Nerostné bohatství okresu není příliš výrazné. Jsou zde pouze ložiska šterkopísku, lomového kamene, živce, kaolínu a cihlářských jílu a technicky nevyužitelná ložiska lignitu.

Z celkové výměry okresu (1 138 km²) zaujímá zemědělská půda 56,1%, lesní půda 32,6 %, 7,2 % tvoří zastavěné a ostatní plochy. Lesy převážně jehličnaté, se

rozkládají podél řek, rozsáhlý je rovněž masiv Píseckých hor. Značný význam má v okrese 46 km² vodních ploch (4,1 % celkové plochy okresu). Hlavním vodním tokem na území okresu je řeka Vltava, která jím protéká od jihu k severu a řeka Otava, se svými přítoky Blanící a Lomnicí se sdruženým přítokem řeky Skalice. Na území okresu je kolem 300 rybníků.

V okrese Písek žije 70 550 obyvatel. Hustotou obyvatelstva 62,0 obyvatel na 1 km² se okres řadí k více zalidněným okresům kraje.

Z hospodářského hlediska je okres Písek průmyslově zemědělským. Z průmyslových odvětví převládá strojírenství, průmysl textilní, elektrotechnický, kovodělný a dřevozpracující. Průmysl je soustředěn do tří největších měst okresu - Písku, Milevska a Protivína.

Charakter podnebí vytváří relativně dobré podmínky i pro zemědělství. Tradici má chov skotu, rozvinut je i chov prasat a slepic. Tomu odpovídá i skladba rostlinné výroby, kde vedle obilovin mají rozhodující podíl píce.

4.2.2 Analýza ekologického zemědělství - mikroregion

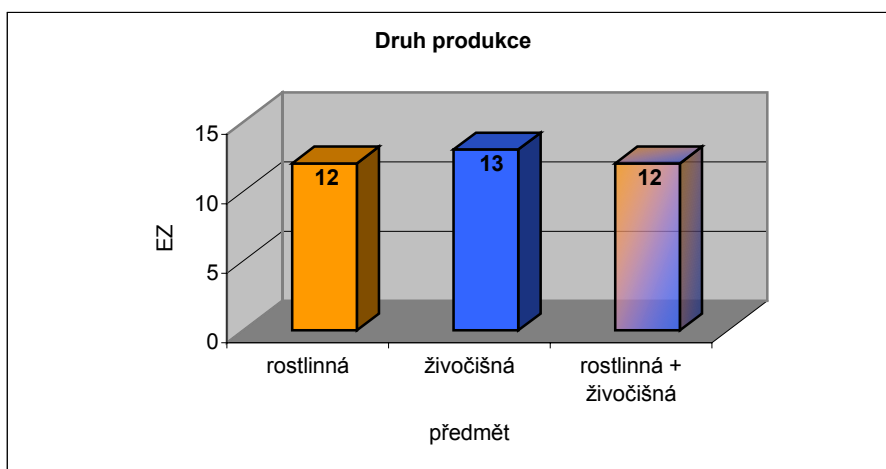
V mikroregionu je celkem evidováno 19 ekologických zemědělců. Všem byl v rámci dotazníkového šetření poslán dotazník k vyplnění. Celkem se vrátilo 13 vyplněných dotazníků (68,4 %).

Předmětem dotazování byly následující oblasti:

Předmět registrace (otázka č. 1)

Z celkového počtu 13 došlých dotazníků odpovědělo 12 ekozemědělců, že se zabývají rostlinnou výrobou a 13 živočišnou výrobou. Rostlinné i živočišné výrobě se věnuje 12 ekozemědělců.

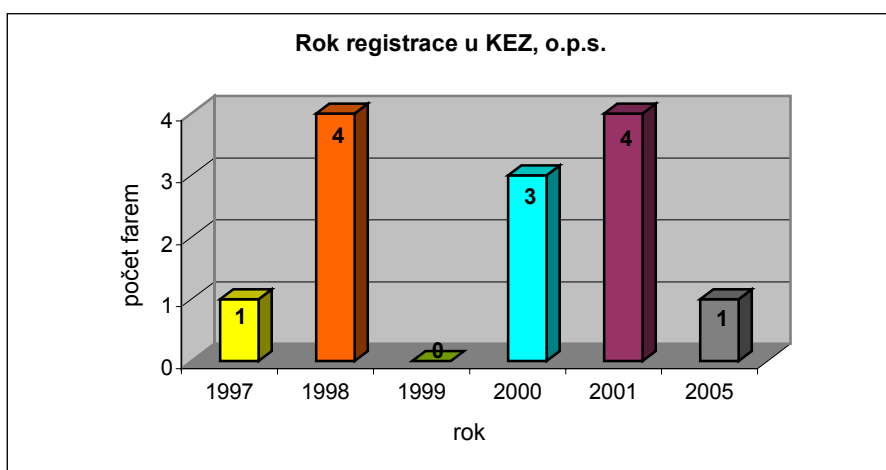
Graf 15 – Předmět registrace ekologického podnikání

Registrace u KEZ, o. p. s. (otázka č. 2)

Zde je stejná situace jako v kraji. Zvýšená registrace nastala v letech 2000 a 2001.

Graf 16 – Rok registrace u KEZ, o. p. s.

Ekologické zemědělství hlavní / vedlejší činnost (otázka č. 3)

Pro 77 % ekozemědělců představuje podnikání hlavní činnost a pro 23 % vedlejší činnost.

Ekozemědělci, pro které podnikání představuje vedlejší činnost, se věnují zejména chovu koní, skotu a TTP. Je zde podobná situace jako v kraji.

Graf 17 – Ekozemědělství hlavní/vedlejší činnost

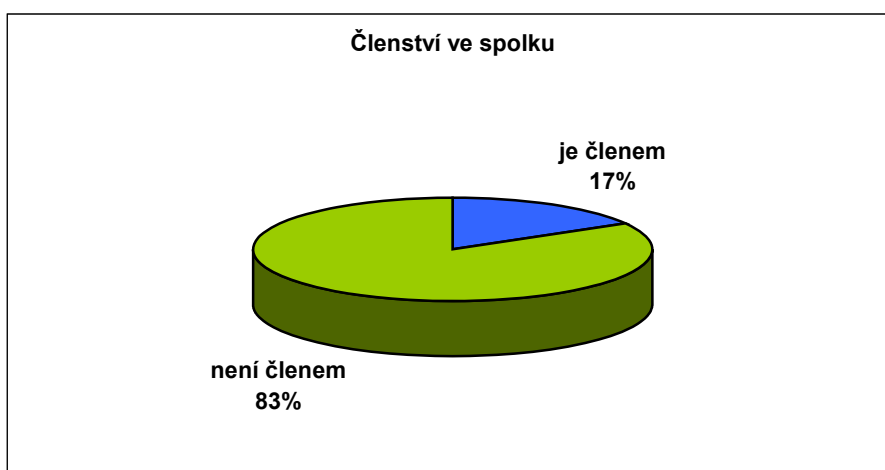

Členství ve sdružení ekologických zemědělců (otázka č. 4)

Členství ve spolku využívá jen 17 % ekozemědělců. Zbylých 83 % není členem žádného spolku. Situace je jiná než v kraji, kde je 39 % ekozemědělců členem spolku.

Přestože členství ve spolku představuje pro ekozemědělce řadu výhod, většina z nich není členem žádného spolku. Důvodem může být nedostatek informací, které ekozemědělci mají k dispozici. Někteří mají málo času a nevěnují těmto věcem pozornost.

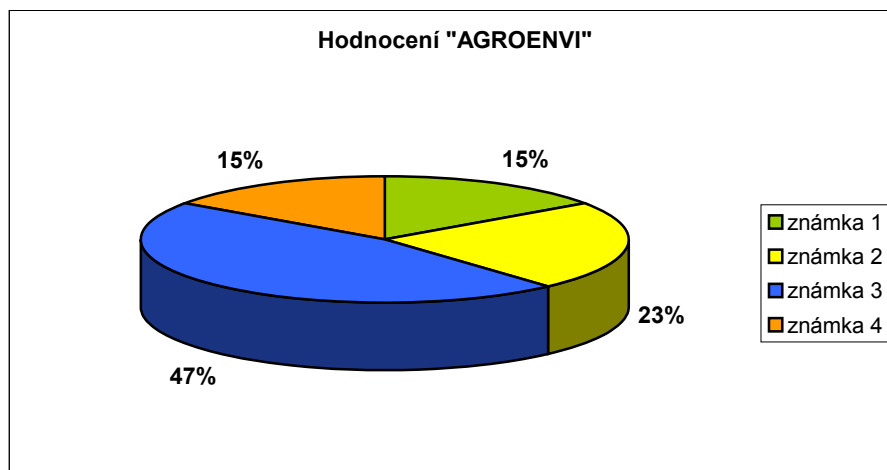
Graf 18 – Členství ve spolku

Zapojení ekofarmy do programu „AGROENVI“ opatření (otázka č. 5)

Všichni ekozemědělci uvedli, že jejich ekofarma je zapojena do programu AGROENVI. Spokojenost s tímto programem hodnotí 15 % ekologických zemědělců známkou 1, 23 % známkou 2, 47 % známkou 3 a 15 % známkou 4. Program „AGROENVI“ opatření ohodnotili průměrnou známkou 2,6.

Graf 19 – Hodnocení „AGROENVI“

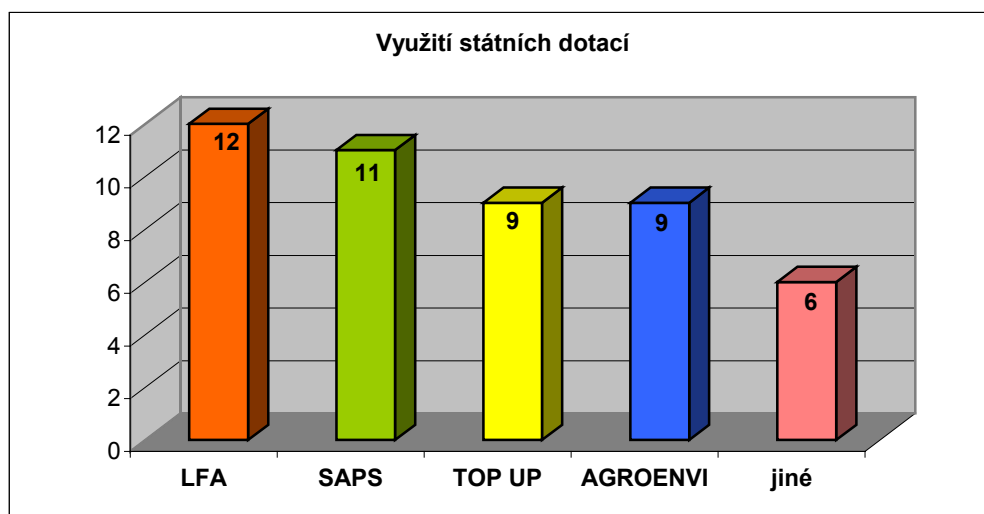

Dotace (otázka č. 6)

Mezi nejvíce využívané dotace patří LFA (12), SAPS (11), TOP UP (9), dále následují AGROENVI (9) a jiné (např. OVEKO, ČSCHZ).

8 % ekologických zemědělců ohodnotilo spokojenost s výší dotací známkou 1, 46 % známkou 2 a také 46 % přiřadilo známku 3. Průměrně ohodnotili spokojenost s výší dotací známkou 2,4.

Graf 20 – Využití státních dotací

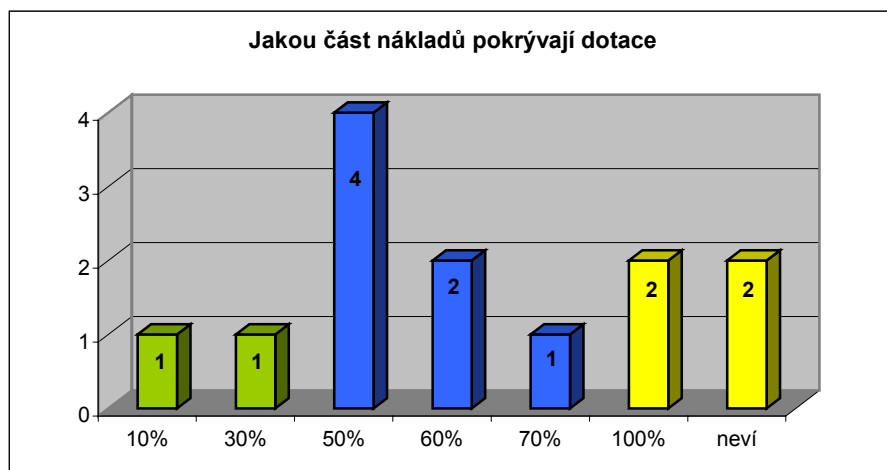

Pokrytí nákladů dotacemi (otázka č. 7)

Dotace ekozemědělcům pokrývají v průměru 57 % nákladů. 100 % pokrytí dotací uvádějí ekozemědělci, kteří se věnují pastevní činnosti.

V kraji pokrývají dotace průměrně 60,5 % nákladů.

Graf 21 – Jakou část nákladů pokrývají dotace

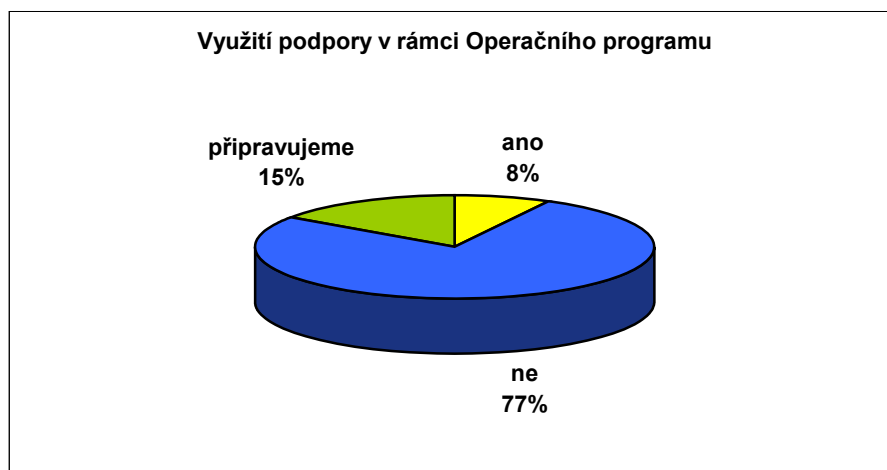
Operační program (otázka č. 8)

Podporu v rámci Operačního programu využilo jen 8 % ekozemědělců, 77 % nevyužilo podporu a 15 % využití podpory připravuje. Hlavní překážky vidí ekozemědělci ve složité administrativě, vysoké finanční spoluúčasti, v náročnosti vypracování projektu. Podle dotazovaných ekozemědělců mají možnost čerpat tuto

finanční podporu pouze větší podniky, které mají vyšší příjmy. Jen 38 % ekologických zemědělců využilo služeb profesní agentury a 62 % ekologických zemědělců si projekt zpracovali sami.

Situace v kraji se značně liší, podporu operačního programu zde využilo 22 % ekologických zemědělců.

Graf 22 – Využití podpory v rámci Operačního programu

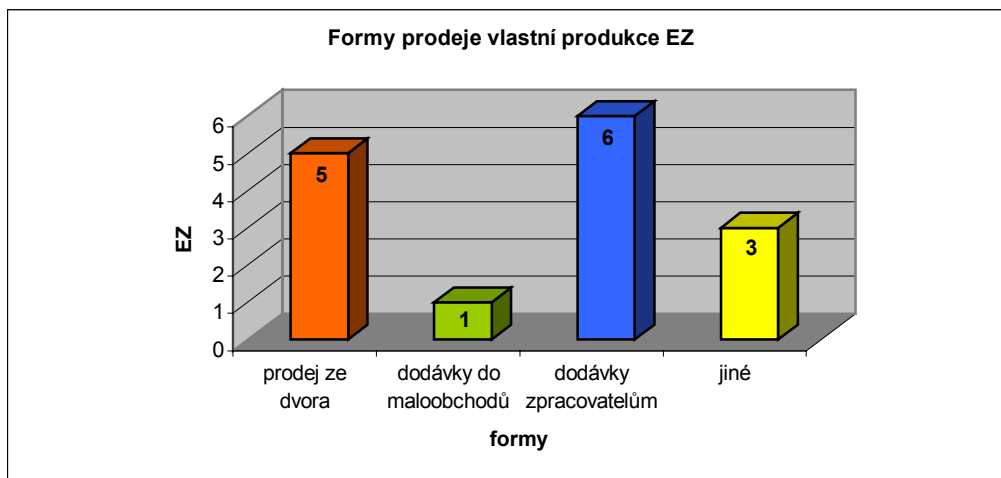

Prodej produkce (otázka č. 9)

77 % ekozemědělců prodává svou produkci. Využívají zejména dodávky zpracovatelům (6), prodej ze dvora (5) a jiné formy (3) - např. prodej překupníkům a dodávky do MO (1). Část produkce si nechávají pro vlastní potřebu.

Nejhůře obchodovatelnou část produkce tvoří produkty, které mají krátkou dobu trvanlivosti. Hůře obchodovatelná jsou jatečná zvířata, protože v jižních Čechách nejsou ekologická jatka. Ekozemědělci nechtějí jatečná zvířata trápit přepravou, a tak raději volí zpracování na konvenčních jatkách.

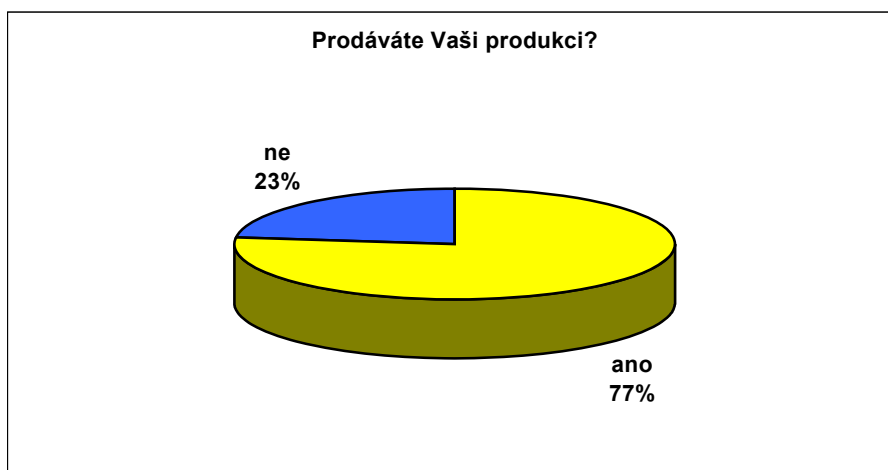
Graf 23 – Formy prodeje vlastní produkce EZ

Názor ekologických zemědělců na prodejní možnosti (otázka č. 10)

Možnosti prodeje jsou podle 27 % ekozemědělců dobré. 18 % se domnívá, že možnosti prodeje jsou dostatečné. Převážná část ekozemědělců - 55 % hodnotí možnosti prodeje jako nedostatečné.

Graf 24 – Prodáváte Vaši produkci?

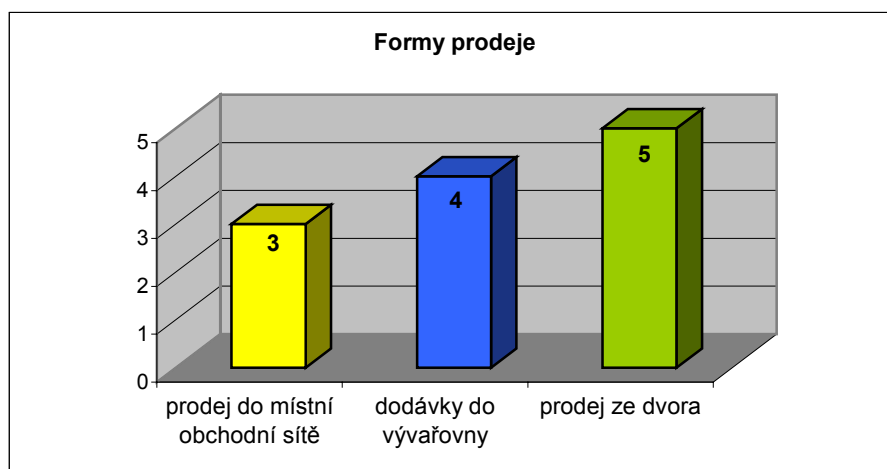

Prodej produkce na lokálních trzích (otázka č. 11)

Zájem o prodej produkce na lokálních trzích by mělo 70 % ekozemědělců, 15 % zájem nemá a 15 % „neví“.

Největší zájem by byl o prodej ze dvora (5), o dodávky do vývařoven (4) a prodej do místní obchodní sítě (3).

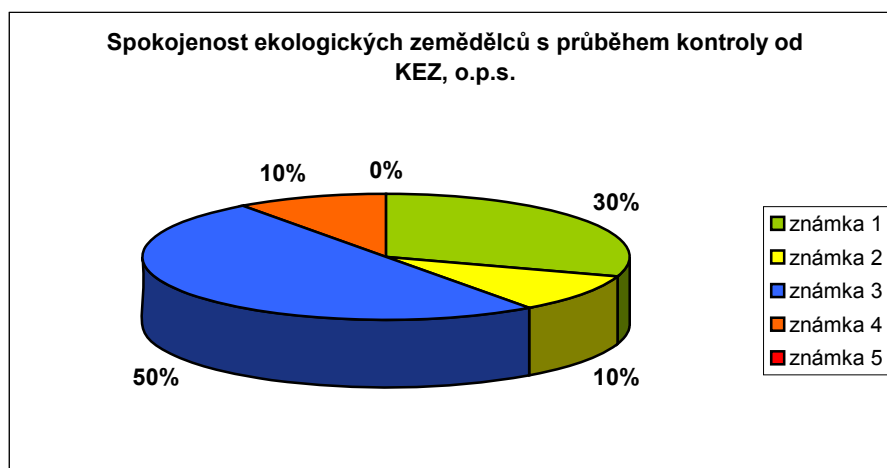
Graf 25 – Formy prodeje

Kontrola ekologického podnikání (otázka č. 12)

Průběh kontroly KEZu, o. p. s. hodnotí 30 % ekozemědělců známkou 1, 10 % známkou 2, 50 % známkou 3 a 10 % známkou 4. S kontrolou SVS jsou ekologičtí zemědělci spokojeni, průměrně ji hodnotili známkou 1,3. Průměrně hodnotí spokojenost s průběhem kontroly KEZu, o. p. s. známkou 2,4.

Graf 26 – Spokojenost ekologických zemědělců s průběhem kontroly KEZ, o. p. s.

Spokojenost s činností organizací (otázka č. 13)

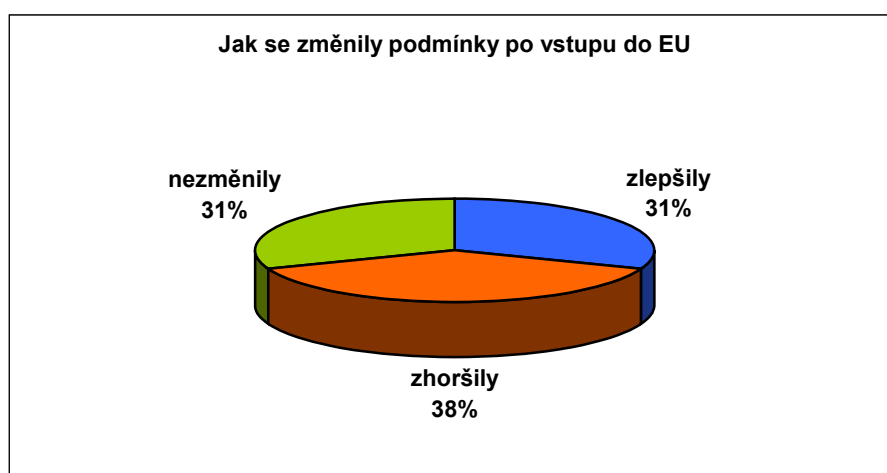
Nejvíce spokojeni jsou ekozemědělci s činností Zemědělské agentury, ohodnotili ji průměrnou známkou 1,6. SZIF přidělili průměrnou známku 2,2 a činnost ministerstva zemědělství ohodnotili průměrnou známkou 2,5. Organizaci RERA ekozemědělci nehodnotili, protože ji neznají (Příloha 7).

Změna podmínek v ekologickém zemědělství po vstupu do EU (otázka č. 14)

38 % ekozemědělců uvedlo, že se podmínky po vstupu do EU zlepšily. 38 % registruje zhoršení podmínek a pro 31 % se podmínky pro podnikání nezměnily.

Zlepšení vidí ekozemědělci ve vyšších dotacích. Naopak zhoršení pro ně představuje složitá administrativa. Všichni nejsou schopni vyplnit náročné formuláře sami, a proto jim pomáhá rodina. Často musí vyhledat kvalifikované pracovní síly v oblasti administrativy.

Graf 27 – Jak se změnily podmínky po vstupu do EU

Důvody pro ekologický způsob hospodaření (otázka č. 15)

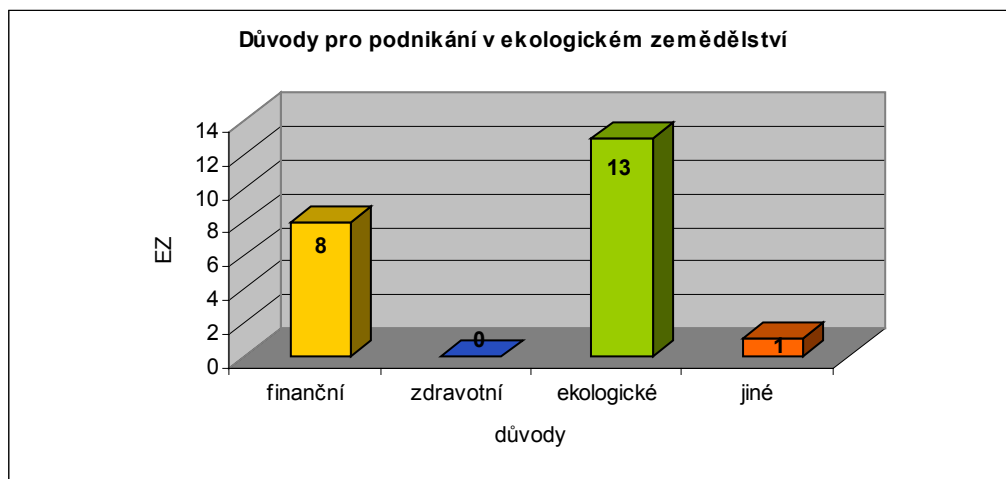
61 % ekozemědělců podnikání v ekologickém zemědělství splnilo jejich představu. Nesplnění představ uvedlo 31 % a 8 % na tuto otázku neodpovědělo.

Hlavním důvodem, proč začali podnikat v ekologickém zemědělství, je důvod ekologický a následuje důvod finanční.

Do budoucna vidí určitou perspektivu v agroturistice, která by mohla přilákat potenciální zákazníky. Agroturistika má své zázemí na zemědělském hospodářství, zejména pak na rodinných farmách. Představuje jedinečnou symbiózu zemědělství a turistiky. Zároveň přináší farmě dodatečný, často nezanedbatelný příjem. Umožňuje zemědělskému podnikateli realizovat část hlavní zemědělské produkce bez zbytečných mezičlánků přímo na farmě (stravování a prodej potravinových surovin hostům farmy apod.) Levnější prvotní vstupy umožňují přijatelné ceny za ubytování, což je zajímavé zejména pro nejpočetnější klientelu - rodiny s dětmi.

Hlavním přínosem agroturistiky je stabilizace pracovních míst na venkově a nabídka pracovních příležitostí pro ženy.

Graf 28 – Důvody pro podnikání v ekologickém zemědělství

Hlavní překážky pro rozvoj EZ (otázka č. 16)

Hlavní překážkou jsou malé výrobní objemy a velké dopravní vzdálenosti, narůstá tak cena pro zákazníka.

Další překážkou je malá propagace produktů a nedostatečná podpora odbytu. Důležitější než zvyšování dotací by byla podpora odbytu. Odbyt bioproduktů je zatím limitován hlavně skladbou koupěschopného obyvatelstva. Zákazníci preferují co nejlevnější nákup potravin v hypermarketech. Nejvíce ke zvýšení odbytu bioproduktů pomáhají skandály jako BSE, slintavka, dioxinová kuřata, ptačí chřipka či diskuse o geneticky modifikované kukuřici.

Základní statistické údaje

Průměrně lze charakterizovat ekologického zemědělce v mikroregionu jako člověka ve věku 41-50 let, který je vyučen nebo má středoškolské vzdělání.

Na ekologické farmě zaměstnává průměrně 1 pracovníka, na podnikání se podílí rodina.

Průměrná velikost farmy – 66 ha z. p. a 105 ha o. p. (Příloha 7).

4.2.3 Analýza výroby biopotravin – mikroregion

V mikroregionu jsou celkem registrováni u společnosti KEZ, o. p. s. 4 výrobci biopotravin. Jedná se výrobce: „LL spol. s. r. o. – Extrakce, Rašínova 422/2, Soběslav, 392 01, Interspar Tábor, Chýnovská 3049, Tábor, 390 02, Špatný František – zpracování kozího mléka, Bílsko 25, Bavorov, 378 73, Citterbartová Emilie – zpracování kozího mléka, Březi 27, Rožmitál, 262 42. Jen 2 výrobci biopotravin byli ochotni vyplnit dotazník (50 % návratnost).

V důsledku malé návratnosti je následující hodnocení pouze shrnutím poskytnutých informací.

Podnikání v oblasti výroby je pro výrobce biopotravin hlavní činností. Průměrně se počet certifikovaných výrobků pohybuje v rozmezí 2-16. Jeden z výrobců zpracovává kozí mléko a druhý listy břízy. Pokud jsou členy svazu, jedná se o spolek PRO-BIO. Finanční podporu v rámci operačního programu zatím nevyužili a ani nepřipravují její využití. Největší překážky v získávání finanční podpory spatřují v náročné administrativě, kterou často nejsou schopni zvládnout bez odborné pomoci. Mezi nejvíce využívané formy odbytu patří především dodávky do specializovaných prodejen a dodávky dalším zpracovatelům. Možnosti odbytu jsou podle dotázaných výrobců biopotravin dostatečné. Nejhůře obchodovatelnou částí produkce je pasterované mléko, v biokvalitě má pouze krátkou dobu trvanlivosti. Věnují se propagaci produkce. Nejčastěji využívají reklamu na internetu a biojarmarcích. Pozice výrobců biopotravin se po vstupu do EU podle dotázaných výrobců zhoršila. Zhoršení pro ně představuje především zpřísnění veterinárních předpisů a hygienických požadavků. Mezi hlavní překážky rozvoje ekologického zemědělství patří administrativa a finanční prostředky. Očekávání z podnikání v oblasti výroby biopotravin se výrobcům zatím moc nesplnila, ale doufají v lepší budoucnost.

4.2.4 Analýza ekologického zemědělství – horské a podhorské oblasti

V mikroregionu, který tvoří bývalé okresy Strakonice, Tábor a Písek se nachází 8 ekologických zemědělců, kteří podnikají v horské a podhorské oblasti.

Na dotazníkovém šetření byli ochotni spolupracovat 4 ekologičtí zemědělci (50 % návratnost).

Předmětem dotazování byly následující oblasti:

Předmět registrace (otázka č. 1)

Shodně odpověděli, že předmětem registrace je rostlinná i živočišná výroba. Situace v kraji je odlišná, zde se více ekologických zemědělců zabývá živočišnou výrobou.

Registrace u KEZ, o. p. s. (otázka č. 2)

1 ekologický zemědělec se zaregistroval v roce 1997, 1 ekologický zemědělec v roce 1998.

V roce 2001 se zaregistrovali u KEZu, o. p. s. 2 ekologičtí zemědělci.

Situace v kraji je podobná, zvýšená registrace nastala po roce 2000. Kdy se zaregistrovalo celkem 13 ekologických zemědělců. Určitý vliv na tuto situaci mělo přijetí nového zákona o ekologickém zemědělství a také nárůst dotací.

Ekologické zemědělství hlavní / vedlejší činnost (otázka č. 3)

Pro 3 ekologické zemědělce je podnikání hlavní činnost a pro 1 činnost vedlejší.

Podobná situace je v kraji, kde pro 82 % ekologických zemědělců představuje podnikání hlavní činnost a jen pro 18 % činnost vedlejší.

Členství ve sdružení ekologických zemědělců (otázka č. 4)

3 ekologičtí zemědělci uvedli, že nejsou členy žádného spolku či sdružení. Jen 1 ekologický zemědělec je členem spolku PRO-BIO.

Naopak v kraji je členem spolku – 45 % ekologických zemědělců a 55 % není. Pokud jsou členy sdružení jedná se o spolek PRO-BIO.

Zapojení ekofarmy do programu „AGROENVI“ opatření (otázka č. 5)

Všichni (4) ekologičtí zemědělci jsou zapojeni do programu AGROENVI „opatření“.

Nejčastěji přiděli tomuto programu známku 2. V kraji s tímto programem tak spokojeni nejsou, přidělili mu průměrnou známku 2,6.

Dotace (otázka č. 6)

Mezi dotace, které nejčastěji využívají ekologičtí zemědělci patří SAPS, LFA, TOP-UP a AEO. Situace v kraji je stejná.

100 % ekologických zemědělců ohodnotilo spokojenost s výší dotací známkou 2. Spokojenost s výší dotací v kraji byla označena průměrnou známkou 2,8.

Velkým problémem zůstává výplata kompenzací za ošetřování TTP či výplata ekologickým zemědělcům, na kterou v letošním roce stále čeká 97 % zemědělců především z horských a podhorských oblastí. Podstatná část ekologických zemědělců se kvůli tomu potýká s platební neschopností.

Pokrytí nákladů dotacemi (otázka č. 7)

Každý z dotazovaných ekologických zemědělců uvedl jiné procento krytí nákladů. 1 ekologickému zemědělci kryjí dotace 30 %, 1 ekologickému zemědělci 50 % a 1 uvedl krytí nákladů dotacemi 70 %. 1 ekozemědělec na tuto otázku neodpověděl.

Zemědělci v LFA oblastech nejsou zvýhodněni LFA platbami, je to pouze kompenzace ekonomické újmy oproti nížinám.

Operační program (otázka č. 8)

1 ekologický zemědělec využil podporu v rámci Operačního programu. 3 ekologičtí zemědělci podporu nevyužili a ani nepřipravují její využití.

Hlavní překážky spatřují v náročné administrativě a složitém vypracování projektu.

Podobná situace je také v kraji, 27 % ekologických zemědělců využilo podporu Operačního programu a 68 % podporu nevyužilo.

Prodej produkce (otázka č. 9)

Produkcí prodávají 3 ekologičtí zemědělci, 1 ekologický zemědělec produkci neprodává.

Využívají především prodej ze dvora a dodávky zpracovatelům.

Situace v kraji je podobná 82 % ekologických zemědělců prodává produkci, jen 18 % produkci neprodává. Mezi nejčastěji využívané formy prodeje patří prodej ze dvora, dodávky zpracovatelům a prodej překupníkům.

Názor ekologických zemědělců na prodejní možnosti (otázka č. 10)

2 ekologičtí zemědělci označili možnosti prodeje za dobré a 2 ekologičtí zemědělci za nedostatečné.

Nejhůře obchodovatelnou část produkce tvoří zástavní skot a jatečná zvířata. V blízkosti nejsou certifikovaná jatka.

Situace v kraji je odlišná 62 % ekologických zemědělců považuje možnosti prodeje za nedostatečné a jen 14 % registruje možnosti prodeje jako dobré.

Prodej produkce na lokálních trzích (otázka č. 11)

Zájem o prodej produkce na lokálních trzích by měli 2 ekologičtí zemědělci. Zejména by upřednostnili prodej do místní sítě, dodávky do vývařoven a prodej ze dvora. 1 ekologický zemědělec zájem nemá a 1 ekologický zemědělec označil odpověď „nevím“. Situace v kraji se neliší.

Kontrola ekologického podnikání (otázka č. 12)

3 ekologičtí zemědělci uvedli, že KEZ, o. p. s. provádí kontrolu 1 x za rok, spokojenost s průběhem kontroly označili nejčastěji známkou 1. U jednoho ekologického zemědělce provádí kontrolu KEZ 2-3 x do roka. Spokojenost s průběhem kontroly ohodnotil známkou 3.

Dále provádí kontrolu také SVS, zemědělci shodně označili spokojenost s průběhem kontroly známkou 1.

Spokojenost s činností organizací (otázka č. 13)

Nejvíce spokojeni jsou ekologičtí zemědělci s činností Zemědělské agentury, nejčastěji jí přidělili známkou 1. Na druhém místě skončil SZIF, který ohodnotili ekologičtí zemědělci nejčastěji známkou 2. Nejméně spokojeni jsou s činností MZe, kterému přiřadili nejčastěji známkou 3.

Změna podmínek v ekologickém zemědělství po vstupu do EU (otázka č. 14)

Pro 2 ekologické zemědělce se podmínky po vstupu do EU zhoršily. 1 ekologický zemědělec registruje zlepšení podmínek a pro 1 ekologického zemědělce se podmínky nezměnily.

Zlepšení vidí ve vyšších dotacích. Zhoršení pro ně představuje především složitá administrativa a také přísnější požadavky než v jiných zemích EU.

Důvody pro ekologický způsob hospodaření (otázka č. 15)

Splnění představ z ekologického podnikání vyjádřili 2 ekologičtí zemědělci. 1 ekologický zemědělec uvedl nesplnění představ, 1 ekologickému zeměděleci se představy splnily částečně.

Hlavními důvody, proč začali podnikat v ekologickém zemědělství, jsou důvody finanční a ekologické.

Hlavní překážky pro rozvoj EZ (otázka č. 16)

Hlavní překážkou rozvoje ekologického zemědělství je podle ekologických zemědělců administrativa. Dále zmiňují také důvod finanční.

Základní statistické údaje

Průměrně lze charakterizovat ekologického zemědělce v mikroregionu jako člověka ve věku 41-50 let, který je vyučen. Na ekologické farmě nezaměstnává žádné pracovníky, na podnikání se podílí rodina. Průměrný počet pomáhajících členů rodiny jsou 2.

Průměrná velikost farmy – 253 ha z. p. a 152 ha o. p.

5. ZÁVĚR

Problémů souvisejících s ekologickou produkcí je hned několik. Na závěr mé bakalářské práce, jsem se pokusila ty nejdůležitější shrnout a zanalyzovat.

Domácí zpracovatelský průmysl je dlouhodobě slabým článkem ekologického zemědělství. Trh je malý, neláká velké konvenční zpracovatele, aby vyčlenili část provozu pro ekologické zpracování. Drobní zpracovatelé nemají dostatek finančních prostředků na potřebné investice. Hygienické normy jsou velmi přísné a v podstatě eliminují tradiční způsoby zpracování a výrobu bioproduktů přímo na farmách.

Potravinářský průmysl se snaží prodat co nejvíce, co nejrychleji, s co nejnižšími náklady. Proto vynalezl chemické látky, které nahrazují dražší pravé přírodní suroviny a mění přírodní vlastnosti potravin. Mezi aditivy, která se přidávají do potravin lze nalézt také látky přirozené, ale i takové, které pocházejí z dehtu a ropných produktů. Při výrobě biopotravin je povoleno přidávat jen 27 aditiv.

Ceny biopotravin jsou většinou vyšší než v případě průmyslové produkce. Biopotraviny jsou přibližně o pětinu dražší než běžné potraviny, protože jejich výroba je složitější, s velkým podílem ruční práce a náročnějším zpracováním.

Jelikož v ČR chybí zpracovatelské kapacity, je výrazná část biosurovin exportována. Vývoz bioproduktů v loňském roce narostl, zejména do sousedních zemí, kde roste poptávka po biosurovinách.

V ČR je jen několik certifikovaných jatek, která mohou porážet dobytek a udržet biojakost. Přitom paradoxně velká část dobytka chovaného na ekopastvinách končí na běžných jatkách.

Dosavadní nabídka bioproduktů se soustředila na suché, trvanlivé výrobky rostlinného původu. To však nejsou výrobky běžné denní spotřeby a často neodpovídají stravovacím návykům. Je nutné šířit osvětu a investovat do reklamní kampaně. Je potřebné naučit veřejnost, jak bioprodukty a biopotraviny kuchyňsky využívat a chutně zpracovávat. Pořádají se ochutnávky v prodejnách, účasti na výstavách, přednášky a prezentace. Komerční reklama v médiích zůstává nedostupná vinou finanční náročnosti. Zvýší-li se počet informovaných lidí, kteří budou využívat biopotraviny jako běžnou součást svého jídelníčku, poroste poptávka po těchto produktech, což se následně projeví v prvovýrobě a zpracovatelském

průmyslu biopotravin. Nemalou úlohu v tomto vývoji sehraje i ekonomická situace státu a s tím související zvyšující se životní úroveň obyvatelstva.

Domnívám se, že skupina konzumentů biopotravin je výrazně nižší než v okolních státech EU a cílená reklamní kampaň by pomohla situaci zlepšit. Stále existuje velké procento lidí, kteří nevidí rozdíl mezi biopotravinami a běžnou komerční produkcí, a vítězí tedy kvantita nad kvalitou. Proto vláda v ČR v tzv. Akčním plánu ČR pro rozvoj ekologického zemědělství do roku 2010 definovala jak silné stránky ekologického zemědělství, tak i stránky slabé s cílem jejich zlepšení. Prioritou Akčního plánu je zlepšit vazbu ekologického zemědělství na ochranu přírody a krajiny, zdokonalit poradenství, vzdělávání zemědělců, spotřebitelů a zpracovatelů. Ačkoliv je Akční plán národním strategickým dokumentem pro ekologické zemědělství, jeho uskutečnění v praxi není však dosud systematicky financováno, protože zájmová problematika projektu se nachází na rozhraní kompetencí resortu zemědělství a životního prostředí.

Ekologické zemědělství je žádoucí zejména v méně rozvinutých regionech České republiky, kde může podpořit nové produkční a zpracovatelské programy, podílet se na ochraně přírody a vytvářet nové pracovní příležitosti.

Klíčovou rolí pro rozvoj českého ekologického zemědělství v budoucích letech bude představovat zejména Společná zemědělská politika EU (SZP), proto je nezbytné sledovat a reflektovat její vývoj. V současné době je zřejmé, že SZP se bude v budoucnu více zaměřovat na podporu mimoprodukčních funkcí zemědělství, ochrany přírody a rozvoje venkova na úkor dotování zemědělské nadprodukce formou přímých plateb. Od roku 2007 se připravuje zcela nový finanční fond pro rozvoj venkova, který bude pokrývat podporu všech hlavních zemědělských činností ve vztahu k rozvoji venkova. To znamená, že k současným podporovaným oblastem v rámci programů rozvoje venkova (hospodaření v méně příznivých oblastech, agroenvironmentální opatření včetně ekologického zemědělství, investice do zemědělských podniků) přibudou ještě další oblasti související s rozvojem venkova (například agroturistika, podpora mladým zemědělcům).

Závěrem lze říci, že ekologické zemědělství je jednou z vhodných a vítaných alternativ k běžnému zemědělství, které je nejen šetrné k životnímu prostředí, ale

zároveň vytváří prostor pro udržení zaměstnanosti na venkově, včetně vedlejších provázaných aktivit jako je agroturistika, pobyt na ekofarmách.

6. ABSTRAKT

Nowadays the ecological agriculture is recognized by the state as an alternative to intensive agriculture production. The ecological agriculture farms in greater harmony with nature. An aim of it is not only production of first-rate bio-food but above all gentle approach to the nature, using biological regularities at growing plants and breeding animals.

The main aim of this bachelor work was to get acquainted with conditions of this specific type of farming. The ecological agriculture and bio-food production in the selected South Bohemian region (former districts of Písek, Strakonice and Tábor) was analysed.

The sphere of ecological agriculture has also some problems in the Czech Republic – this fact is visible in the questionnaire survey. We can mostly find this specific type of farming in mountain and submountain areas in farms farming on permanent herbage, focusing on breeding animals and maintaining countryside.

I found out that the level of subsidies is not adequate, the administrative is complicated and the membership in various associations and corporations is not current. Also the level of manufacturing bio-products is unsatisfactory and the distribution network is not sufficient.

Following the deficiencies found I gave some recommendations for further development of ecological business activities.

7. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1) Moudrý, J.: Kvalita, zpracování a odbyt bioproduktů, České Budějovice 2001, ISBN 80-7040-526-0
- 2) Moudrý, J., Prugar J.: Hodnocení kvality, zpracování a marketing, Praha 2002, ISBN 80-7271-111-3
- 3) Moudrý, J.: Bioprodukty, Praha 1997, ISBN 80-7105-138-1
- 4) Neuerburg, W., Padel, S.: Ekologické zemědělství v praxi, Praha 1994
- 5) Moudrý, J.: Přejchod na ekologický způsob hospodaření, Praha 1997, ISBN 80-7105-134-9
- 6) Moudrý, J. a kolektiv: České biopotraviny, Praha 1995
- 7) Zákon č. 242/2000 Sb., Praha 2003. ISBN 80-7084-300-4
- 8) Křížem krázem českým biosvěttem, Praha 2004, ISBN 80-7084-355-1
- 9) Šarapatka a kol. - Učebnice ekologického zemědělství I., II., 2004,2005
- 10) www.kez.cz
- 11) www.abcert.cz
- 12) www.szif.cz
- 13) www.pro-bio.cz
- 14) Akční plán ČR pro rozvoj ekologického zemědělství do r. 2010

8. PŘÍLOHY

Seznam příloh:

- Příloha 1 Vzor certifikátu
- Příloha 2 Žádost o certifikaci ekologického výrobku
- Příloha 3 Dotazník pro ekologického zemědělce
- Příloha 4 Dotazník pro výrobce biopotravin
- Příloha 5 Mapa zachycující horské a podhorské oblasti v rámci Jihočeského kraje
- Příloha 6 Grafické znázornění výstupů za dotazníkové šetření: Jihočeský kraj
- Příloha 7 Grafické znázornění výstupů za dotazníkové šetření: mikroregion

Příloha 1

OSVĚDČENÍ O PŮVODU BIOPRODUKTU
podle ust. § 22 zákona č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství
CERTIFICATE OF ORIGIN
In accordance with § 22 of the Law of organic farming in Czech Republic No. 242/2000

PRODUKT EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ
PRODUCT OF ORGANIC FARMING

Ex. č. / No. ....

Producent / Producer .....

Registrační číslo / No. of registration .....

Adresa / Address .....

Produkt / Product .....

Rok sklizení, prodej / Year of harvest / Sale .....

Osvědčení je přívodě bioproduktu .....
The certificate of origin of bioprodukt is given only to the date of harvest / sale, in accordance with § 22 article 3 of the Law of organic farming in Czech Republic No. 242/2000.

Bioprodukt .....
Bioprodukt

Množství .....
Quantity

Produkt z přechodného období? / Conversion? (ANO, NE / YES, NO) .....

Podpis / Signature .....

Kontrola ekologického zemědělství, n.p.s., osvědčuje, že stále uvedený bioprodukt byly vyprodukovány podle zásad ekologického zemědělství v souladu s zákonem č. 242/2000 Sb. o ekologickém zemědělství a prováděcích právních předpisech.
Certification and inspection of EZE, n.p.s., declares, that above named bio products were produced in accordance with standards of organic farming regulated by the Law of organic farming in Czech Republic No. 242/2000.

Toto osvědčení je ekologický podnikatel povinen uchovávat po dobu 5 let od uplynutí kalendářního roku, ve kterém bylo pořízeno, podle § 27 odst. 5 zákona.
Producer of bio products has to keep this certificate for 5 years on expiry of issuing this document. It is done in accordance with § 27 article 5 of the Law of organic farming in Czech Republic No. 242/2000.

©

Kontrola ekologického zemědělství
základní certifikát
Certification and inspection body EZE, n.p.s.

Příloha 2

	KEZ o.p.s. Poděbradova 909, 537 01 CHRUDIM, telefon a fax 469 622 249, e-mail:inspekce@kez.cz	F-146 - E
	Oddělení certifikace	1.3. 2005 strana 1 z 1

Podnik – jméno, název:	Číslo KEZ:
Označení provozovny:	

⊕ Žádost o certifikaci ekologického výrobku

Obchodní název výrobku:					
Druh výrobku:					
Předpokládaná roční produkce, na kterou požadují certifikát		MJ (t. tis.l)		Plánované datum zahájení výroby/ uvádění do oběhu:	
Složení výrobku (receptura)					
Suroviny zemědělského původu pocházející z ekologického zemědělství (E) nebo přechodného období (P)	Původ suroviny E/P	% ve výrobku	Suroviny zemědělského původu nepocházející z ekologického zemědělství	% ve výrobku	
Celkem % surovin E+P				Celkem % surovin K	

Seznam nezemědělských surovin (pomocných a přídatných látek, doplňkových látek apod.)

.....
 .....
 .....

Datum vyplnění :

Podpis odpovědné osoby :

Šedé plochy nevyplňujte !

Příloha 3

Dotazník pro ekologické podnikatele

Dovolujeme si Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku. Tento dotazník bude zdrojem vstupních informací pro bakalářské práce na téma „Analýza výrobní a odbytové kapacity bioproduktů ve vybraných mikroregionech“, navazující na výzkumný záměr ZF JU MSM 6007665806. Výsledky budou předány zainteresovaným organizacím kraje jako podklad pro vytváření podmínek efektivnějšího podnikání v oblasti ekologického zemědělství.

Garantem průzkumu je Katedra obchodu Zemědělské fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Označte, prosím, Vámi vybrané odpovědi „zakroužkováním“, resp. vypište odpověď na vyznačený řádek.

1. Jaký je předmět registrace Vašeho ekologického podnikání?

a) rostlinná výroba

b) živočišná výroba

Uveďte, prosím, konkrétní aktivity:

.....

2. Od jakého roku jste registrován u KEZ, o.p.s.? .....

3. Podnikání v ekologickém zemědělství je Vaše:

a) hlavní činnost (nad 50%)

b) vedlejší činnost

4. Jste členem spolku / sdružení ekologických zemědělců?

a) ano

b) ne

Pokud ano, jakého?

a) Pro-Bio

b) Libera

c) jiný (např. odbytový) .....

5. Je Vaše ekofarma zapojena do programu „AGROENVI" opatření?

a) ano

b) ne

c) připravujeme

Uveďte, prosím, jak jste s tímto programem spokojeni:

1   2   3   4   5

(Hodnocení dle klasické školní stupnice: 1 – zcela spokojen, 5 – zcela nespokojen.)

6. Jaké státní dotace využíváte?

.....

Jste spokojen s jejich celkovou výší?

1   2   3   4   5

7. Uveďte, prosím, jakou část nákladů Vám tyto dotace přibližně pokrývají:

..... %

8. Využil jste již finanční podpory v rámci Operačního programu (či jiných programů), podal jste konkrétní projekt na nákup strojů, stavební investice apod.?

a) ano

b) ne

c) připravujeme

- Projekt jste vypracoval: a) sám   b) využil služeb prof. agentury

- Jaké vidíte hlavní překážky v získávání finanční podpory?

Jak byste zhodnotil celkový význam rozvojových programů a s nimi spojených zdrojů finančních podpor pro české (ekologické) zemědělství:

.....

9. Prodáváte Vaši produkci?

a) ano (přibližný % podíl tržní produkce) .....

b) ne

Pokud ano, jaké formy prodeje využíváte?

a) prodej ze dvora

b) dodávky do maloobchodů

- c) *dodávky zpracovatelům*
 d) *jiné, jaké?* .....

10. Možnosti prodeje jsou dle Vašeho názoru:

- a) *dobré*   b) *dostatečné*   c) *nedostatečné*

- Jaká část Vaší produkce je nejhůře obchodovatelná, uveďte, prosím, hlavní důvody:

.....

- Jaké jsou další potenciální možnosti produkce farmy?

.....

11. Měl byste zájem o prodej Vaší produkce na tzv. lokálních trzích (prodej do místní obchodní sítě, dodávky do vývařoven, prodej ze dvora apod., do vzdálenosti cca 50 km)?

- a) *ano*   b) *ne*   c) *nevím*

Pokud ano, podtrhněte, prosím, konkrétní formu lokálního odbytí uvedenou v otázce.

12. Jak často je na Vaší ekofarmě prováděna kontrolní činnost?

<i>pohledu</i>	<i>dozorový orgán</i>	<i>počet kontrol do roka</i>	<i>spokojenost s průběhem kontrol z Vašeho</i>				
	<i>KEZ, o.p.s.</i>	.....	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
	<i>SVS</i>	.....	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
	<i>HS</i>	.....	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
	.....	.....	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>

Hlavní nedostatky kontrol z Vašeho pohledu:

.....

13. Jak jste spokojen s činností těchto organizací?

<i>SZIF</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>Zemědělské agentury</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>RERA</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>Ministerstvo zemědělství</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>

e) *vysokoškolské*

➤ **Počet zaměstnanců na ekofarmě:** .....

➤ **Podíl se na Vašem podnikání rodina?**

a) *ano*

b) *ne*

c) *částečně*

Pokud ano, počet pomáhajících členů rodiny:

➤ **Počet ha zemědělské a orné půdy:**

..... *ha z.p*

..... *ha o.p.*

% trvalých travních porostů .....

➤ **Počet ks hospodářských zvířat:**

skot .....

prasata .....

ovce .....

kozy .....

drůbež .....

jiné .....

➤ **Roční objem tržní produkce Vaší ekofarmy**

<i>ks)</i>	<i>druh produkce</i>	<i>objem ve fyzických jednotkách (t, l,</i>
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....

Souhlasím s neanonymním zpracováním dat: a) *ano* b) *ne*

Závěrem bychom Vám chtěli poděkovat za čas a spolupráci při vyplňování tohoto dotazníku.

Příloha 4

Dotazník pro výrobce biopotravin

Dovolujeme si Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku. Tento dotazník bude zdrojem vstupních informací pro bakalářské práce na téma „Analýza výrobní a odbytové kapacity bioproduktů ve vybraných mikroregionech“. Výsledky budou předány všem zainteresovaným organizacím kraje jako podklad pro vytváření podmínek efektivnějšího podnikání v oblasti výroby biopotravin.

Garantem průzkumu je katedra obchodu Zemědělské fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Označte, prosím, Vámi vybrané odpovědi „zakroužkováním“, resp. vypište odpověď na vyznačený řádek.

1. Označte, prosím, oblasti Vašich výrobních aktivit v oblasti ekologického zemědělství a výroby biopotravin:

<i>a) rostlinná výroba</i>	<i>b) živočišná výroba</i>
<i>c) mlékárenská produkce</i>	<i>d) masná produkce</i>
<i>e) mlýnská produkce</i>	<i>f) pekárenská produkce</i>
<i>g) zpracování ovoce a zeleniny</i>	<i>h) zpracování sóji a luštěnin</i>
<i>ch) výroba čajových směsí</i>	<i>i) jiná</i>

Uveďte, prosím, konkrétní produkci:

.....

.....

.....

2. Od kterého roku se zabýváte výrobou biopotravin? .....

3. Od jakého roku jste registrován u KEZ, o.p.s.? .....

4. Uveďte, prosím, počet certifikovaných výrobků Vaší firmy: .....

5. Podnikání v oblasti výroby biopotravin je Vaše:

a) hlavní činnost (nad 50%)

b) vedlejší činnost

6. Jste členem spolku / sdružení ekologických zemědělců?

a) ano   b) ne

Pokud ano, jakého ?

a) ProBio

b) Libera

7. Využil jste již finanční podpory v rámci Operačního programu (či jiných programů), podal jste konkrétní projekt (nákup strojů, stavební investice apod.)?

a) ano

b) ne

c) připravujeme

- **Projekt vypracovali:** a) pracovníci firmy   b) profes. agentura

- **Jaké vidíte hlavní překážky v získávání finanční podpory?**

.....

.....

- **Jak byste zhodnotil celkový význam rozvojových programů a s nimi spojených zdrojů finančních podpor pro rozvoj zpracovatelských kapacit v oblasti biopotravin:**

.....

.....

8. Jaké formy odbytu využíváte, jaké je procentuální zastoupení odběratelů Vaší produkce?

Odběratel:	% podíl na odbytu celkem:
<i>velkoobchod</i>	
<i>specializované prodejny (zdravá výživa)</i>	
<i>supermarkety, hypermarkety</i>	
<i>další zpracovatelé</i>	
<i>prodej ze dvora</i>	
<i>jiný, jaký .....</i>	

9. Jak byste hodnotili spolupráci s odběrateli Vašich bioproduktů?

odběratel:

spokojenost:

velkoobchod

1 2 3 4 5

specializované prodejny (zdravá výživa)

1 2 3 4 5

supermarkety, hypermarkety

1 2 3 4 5

další zpracovatelé

1 2 3 4 5

(Hodnocení dle klasické školní stupnice: 1 – zcela spokojen, 5 – zcela nespokojen)

10. Možnosti odbytu jsou dle Vašeho názoru :

a) dobré

b) dostatečné

c) nedostatečné

- **Jaká část Vaší produkce je nejhůře obchodovatelná, uveďte, prosím, hlavní důvody:**

.....
.....

- **Zvažujete rozšíření produkce Vaší firmy? Pokud ano, v jaké oblasti?**

.....
.....

11. Využil byste rád možnosti odbytu Vašich produktů na tzv. lokálních trzích (prodej do místní obchodní sítě, dodávky do vývařoven, prodej na místních trzích, prodej ze dvora apod. do vzdálenosti cca 50 km)?

a) ano   b) ne   c) nevím

Pokud ano, podtrhněte, prosím, konkrétní formu lokálního odbytu uvedenou v otázce.

12. Využíváte při výrobě, resp. distribuci biopotravin některé z forem regionální výrobní či odbytové kooperace (družstva, spolky apod.)?

a) ano   b) ne   c) připravujeme

Pokud ano, uveďte, prosím, konkrétní formu:

.....

13. Využíváte vlastní výrobní značku pro Vaše biopotraviny?

a) ano   b) ne   c) připravujeme

Pokud ano, uveďte, prosím, slovní podobu:

.....

14. Věnujete se propagaci Vašich bioproduktů?

a) ano   b) ne   c) připravujeme

Pokud ano, uveďte, prosím, konkrétní formy:

.....
.....
.....

15. Zabýváte se vývozem své produkce do zahraničí?

a) *ano*   b) *ne*   c) *připravujeme*

Pokud ano, do jakých států?

.....

16. Jak často je na Vaší ekofarmě prováděna kontrolní činnost?

dozorový orgán   počet kontrol do roka   spokojenost s průběhem z Vašeho pohledu

<i>KEZ, o.p.s.</i>	.....	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>SVS</i>	.....	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>HS</i>	.....	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>SZPI</i>	.....	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
.....	.....	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>

Hlavní nedostatky kontrol z Vašeho pohledu:

.....
.....
.....

17. Jak jste spokojen s činností organizací:

organizace:

spokojenost:

<i>SZIF</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>RERA</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>Mze</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>Pro-Bio</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
.....	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>

18. Jak celkově hodnotíte úroveň nabídky biopotravin na českém trhu?

1 2 3 4 5

19. Jak hodnotíte kvalitu českých biopotravin ve srovnání se zahraničními?

A proč?

a) lepší   b) stejná   c) horší   d) nemám názor

.....
.....

**20. Změnila se, dle Vašeho názoru, po vstupu do EU pozice výrobců
biopotravin v ČR?**

Pokud ano, v čem?

a) zlepšila se   b) zhoršila se   c) zůstala stejná

.....

.....
.....

21. Jaké vidíte hlavní překážky pro rozvoj výroby biopotravin?

- administrativní
  - finanční (nedostatečná finanční podpora)
  - přísné požadavky, limity
  - jiné
- .....
.....

Upřesněte, prosím:

.....
.....

**22. Můžete, prosím, uvést důvody, proč jste se rozhodl vyrábět biopotravinu?
Splnila se Vaše očekávání z podnikání v oblasti výroby biopotravin?**

.....
.....
.....
.....
.....
.....

*Prosíme o uvedení základních statistických údajů pro následné zpracování
a vyhodnocení dotazníku.*

Název a sídlo firmy:

.....

Počet zaměstnanců (případně počet spolupracujících členů rodiny):

.....

.....

Přibližný roční obrát: .....

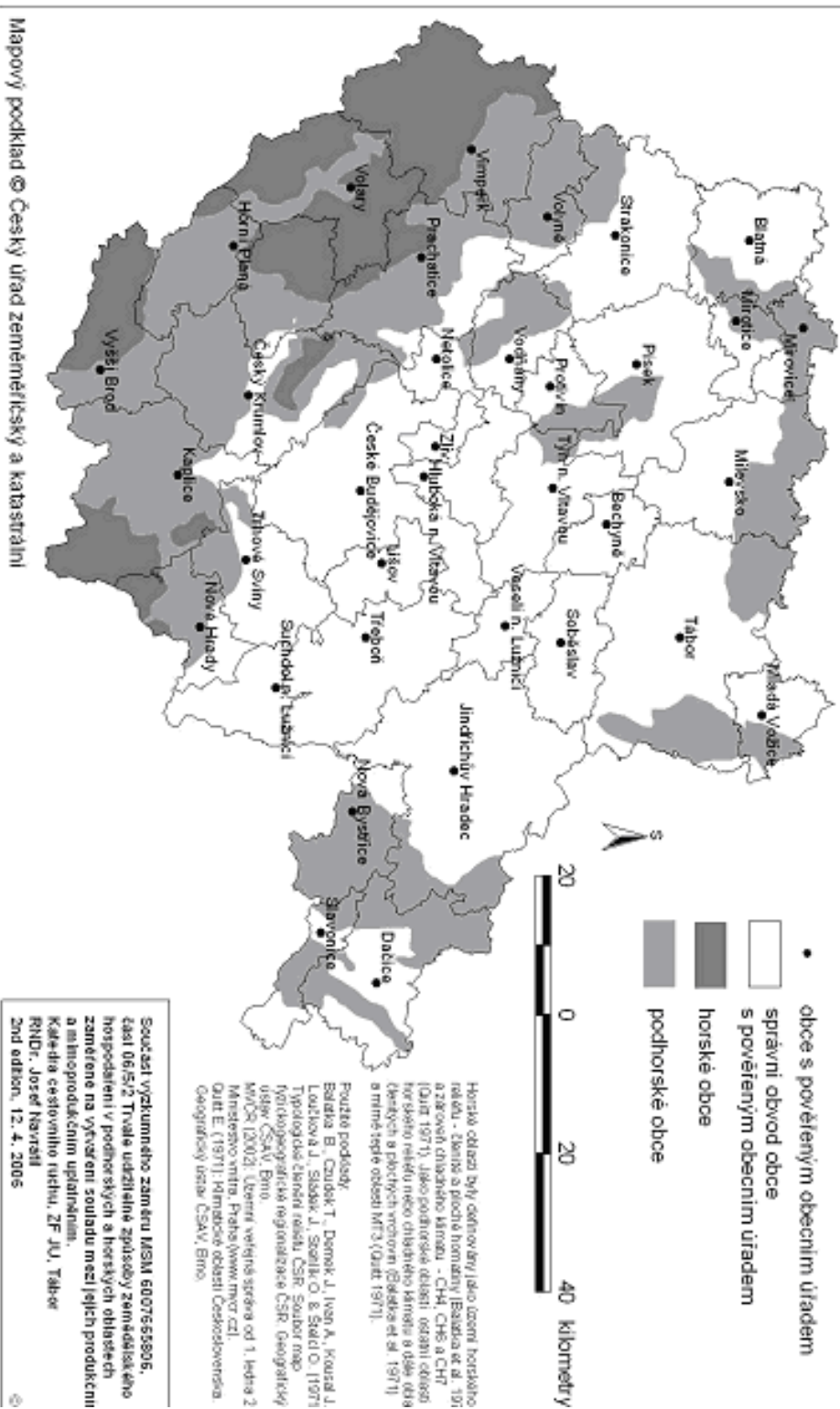
Za firmu dotazník vyplnil: .....

Pozice ve firmě: .....

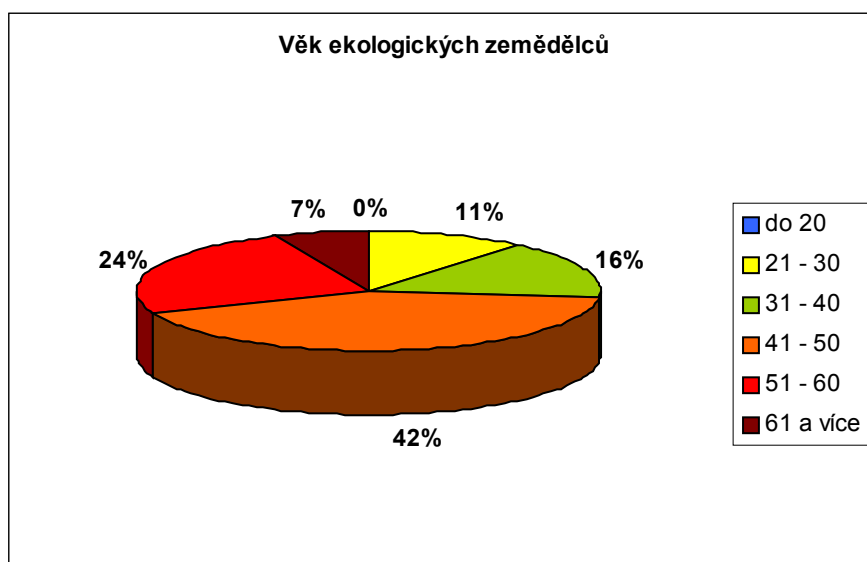
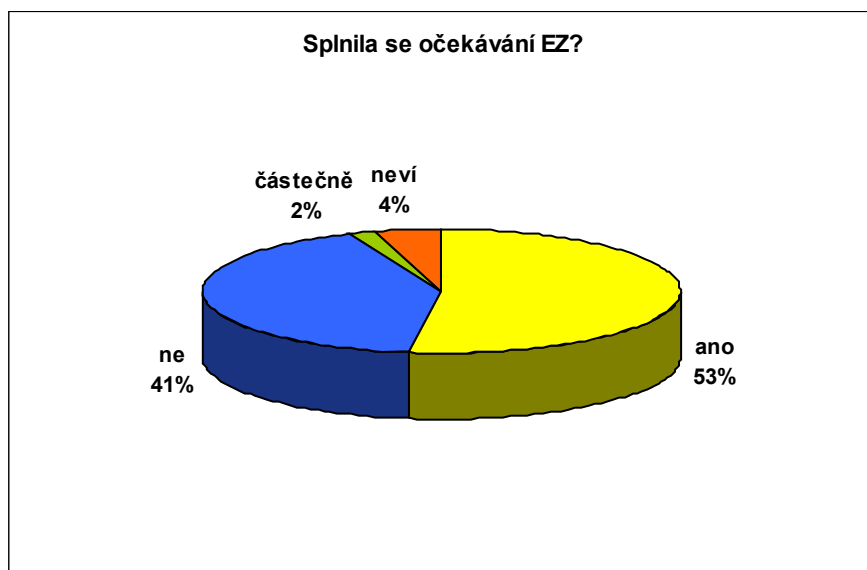
Souhlasím s neanonymním zpracováním dat: a) *ano*   b) *ne*

Závěrem bychom Vám chtěli poděkovat za čas a spolupráci při vyplňování tohoto dotazníku.

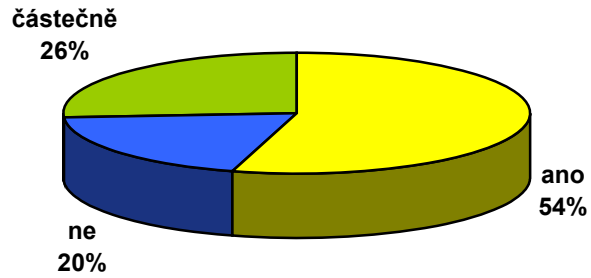
Horské a podhorské oblasti podle typu reliéfu a klimatu.

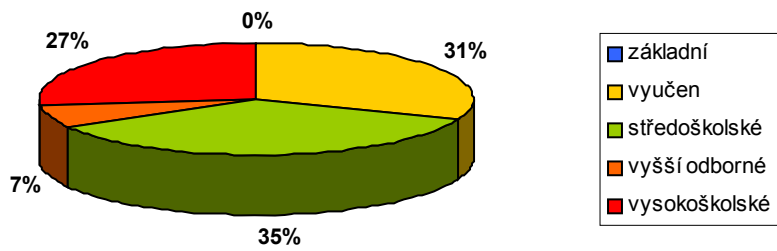
Příloha 6

Podílí se na podnikání rodina?

Vzdělání ekologických zemědělců

Příloha 7

